

JIHOČESKÁ UNIVERZITA

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**ZKUŠENOSTI ŽÁKŮ 9. TŘÍD ZŠ S KOUŘENÍM A ALKOHOLEM NA
VYBRANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V PELHŘIMOVĚ A ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

Vedoucí práce: Mgr. Margareta Garabiková - Pártlová

Autorka: Hana Kotěrová

**UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA
IN ČESKÉ BUDĚJOVICE**

College of Education

Department of pedagogy and psychology

GRADUATIONS THESIS

Smoking and alkohol experience of 9th year class students at selected primary schools in Pelhřimov and České Budějovice

Superior: Mgr. Margareta Garabiková – Pártlová

By Hana Kotěrová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat Mgr. Margaretě Garabikové - Pártlové za odborné vedení a metodickou pomoc při zpracování této diplomové práce.

Dále mé poděkování patří ředitelům, učitelkám a žákům základních škol za vstřícnost, se kterou se účastnili výzkumu vztahujícího se k mé diplomové práci.

Anotace

Diplomová práce pojednává o zkušenostech žáků 9. tříd s kouřením a alkoholem. Teoretická část je o problematice kouření a požívání alkoholu mládeží. Práce obsahuje kapitoly, které se zabývají těmito jevy u dětí a mládeže, ale také společné pro všechny věkové kategorie. Praktická část DP je zaměřena především na základní školy v Pelhřimově. Do výzkumu na toto téma jsou zahrnuty všechny 4 základní školy v Pelhřimově a jejich žáci, kteří byli ochotni se mého výzkumu účastnit. Pro porovnání situace v Pelhřimově bylo provedeno stejné dotazníkové šetření i na jedné základní škole v Českých Budějovicích. Smyslem výzkumu je zjistit kolik žáků v tomto věku má vlastní zkušenost s kouřením a alkoholem.

Annotation

The topic of my diploma thesis deals with 9th grade students' experience with use of alcohol and smoking. The theoretical part is focused on problematics of young people smoking and consuming alcohol. The thesis contains chapters that not only deal with features mentioned above but also those that are common for all age groups. The practical part is aimed at schools in Pelhřimov. The research of this problematics covered all four basic schools in Pelhřimov and their pupils who were willing to participate. In contrast, this research was fulfilled at a school in České Budějovice. The point of this research was to find out how many pupils of certain age has their own experience with smoking and alcohol use.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zkušenosti žáků 9. tříd s kouřením a alkoholem na vybraných školách v Pelhřimově a Českých Budějovicích vypracovala sama a použila jsem jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

.....

OBSAH

1	Úvod.....	8
2	Popis látek	9
2.1	Droga	9
2.1.1	Alkohol	10
2.1.2	Nikotin	10
2.2	Historie alkoholu a tabáku	10
3	Závislost.....	12
3.1	Definice závislosti	12
3.2	Závislost na alkoholu	13
3.2.1	Znaky závislost na alkoholu.....	14
3.3	závislost na tabáku.....	14
3.4	Druhy závislosti.....	15
3.4.1	Psychická závislost	15
3.4.2	Fyzická závislost	15
3.4.3	Sociální závislost	15
3.4.4	Stimulancia a sedativa	16
4	Faktory vzniku závislosti – vlivy a příčiny	17
4.1	Osobnost.....	18
4.1.1	Porucha sebehodnocení.....	18
4.1.2	Aktuální krize	18
4.2	Prostředí	19
4.2.1	Vliv party a vrstevníků	19
4.2.2	Vliv rodiny	20
4.2.3	Vliv školy	21
4.2.4	Vliv médií	21
4.3	Dostupnost nebo nedostupnost alkoholu a tabáku.....	21
5	Mládež a alkohol a kouření.....	22
5.1	Alkohol	22
5.2	Nikotin	23
5.3	Rizika užívání těchto látek	24
5.4	Pasivní kouření	25
6	Varovné známky zneužívání alkoholu a tabáku	26
6.1	Společné znaky:.....	26
6.2	Známky zneužívání alkoholu	27
6.3	Známky zneužívání tabáku	27
7	Prevence.....	28
7.1	Primární prevence.....	28
7.1.1	Nespecifická primární prevence:.....	29
7.1.2	Specifická primární prevence:.....	29
7.2	Sekundární prevence.....	29

7.3	Terciální prevence	29
7.4	Možnosti prevence ve škole a v rodině.....	30
7.4.1	Účinnost preventivních programů	32
8	Vlastní výzkumné šetření.....	33
8.1	Cíl práce	33
8.2	Hypotézy	34
8.2.1	Souhrnné výsledky výzkumu na základních školách v Pelhřimově.....	35
8.2.2	Porovnání výsledků průzkumu na škole D a E	62
9	Zhodnocení hypotéz	68
10	Závěr.....	69
11	Literatura a zdroje dat.....	71
12	Příloha	74
13	Dotazník Alkohol a kouření.....	158

1 Úvod

Jako téma pro mou diplomovou práci jsem si vybrala Zkušenosti žáků 9. tříd s alkoholem a kouřením, protože mě toto téma zajímá a zároveň jsem chtěla pracovat na diplomové práci, která by se týkala mého bydliště Pelhřimova. Tato diplomová práce splnila oba moje požadavky.

Cílem diplomové práce je zjistit počet žáků, kteří již v 9. třídě mají zkušenost alkoholem a kouřením cigaret i vodních dýmek. Důležitou otázkou, kterou se tato práce bude zabývat, je i v jakém věku proběhla první zkušenost s těmito látkami a dalším hlediskem je i při jaké příležitosti dochází ke konzumaci alkoholových nápojů a kouření cigaret nebo vodní dýmky u mládeže.

V teoretické části se zabývám alkoholem a kouřením v obecné rovině, jsou zde i kapitoly zaměřeny na věkovou kategorii dětí a mládeže. Náplní teoretické části je popis těchto návykových látek, závislostí, faktory a vlivy, známky užívání těchto látek a možnostmi prevence.

V praktické části diplomové práce představuji výsledky dotazníkového šetření ve školách v Pelhřimově. Výsledky šetření jsou poté shrnuty a vypovídají o situaci v Pelhřimově celkově. Pro porovnání stavu týkajícího se kouření a alkoholu u pelhřimovské mládeže proběhl výzkum i na základní škole v Českých Budějovicích, která byla porovnána se školou v Pelhřimově, která má podobné parametry a zaměření jako škola v Českých Budějovicích.

Kvůli zachování anonymity škol neprozrazuji na jakou oblast se tyto dvě školy orientují, jestli na přírodní vědy, cizí jazyky, informatiku nebo sport. Jako hlavní výzkumná metoda byl použit dotazník. Dotazník byl mnou navržený a není tedy standardizován. Základní otázky, které si tento dotazník kladl, se týkal toho, zda již mají žáci 9. tříd zkušenost s alkoholem a kouřením, při jakých příležitostech k tomu dochází, jestli existuje souvislost mezi kouřením žáka a (ne)kouřením jeho rodičů a dalších vlivů.

2 Popis látek

2.1 Droga

Pojem droga se dá vysvětlit několika způsoby, přesto mají základ společný.

Góhlert ve své publikaci uvádí, že pojem *droga* je výpůjčkou z francouzského slova „drogue“ vyskytující se ve 14. století a obecně označuje sušené, tedy živočišného nebo rostlinné suroviny. U tohoto pojmu došlo ke změně významu. Jednak se jím označují léčivé rostliny, jednak také ve speciálním významu psychoaktivní přirozené, polysyntetické a syntetické substance s potenciálem závislosti.

Pojem droga byl znalci WHO podle platné definice z roku 1969 vymezen takto: „Jakákoliv látka /substance/, která, je-li vpravena do živého organismu může pozměnit jednu nebo více z jeho funkcí“. ¹

Další pohled na pojem droga přináší autoři příručky o efektivní drogové prevenci ve škole: „Látka se obvykle definuje jako droga, pokud ovlivňuje centrální nervovou soustavu a její požití má za následek změnu duševního nebo fyzického stavu. Účinek může být povzbuzující, či naopak omamný. Třetí možný účinek můžeme popsat jako změnu vědomí a chápání reality. Některé drogy mohou mít smíšené účinky.“ ²

Alkohol a tabák se obvykle pokládají za legální drogy. Za nelegální drogy se považuje konopí, kokain a opiáty, jako např. heroin. Většina léků se teoreticky jako drogy nepopisují, protože se distribuují kontrolované na předpis.

Někteří posuzovatelé pokládají za drogu všechno, co už ve svých potřebách uspokojený organismus nepotřebuje.

Podle mnohých odborníků je alkohol spolu s tabákem drogou číslo jedna.

---

¹ Gross, Š.: Nebezpečné drogy. S. 8.

² Kolektiv autorů: Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí. S. 11.

2.1.1 Alkohol

Alkohol (etanol C_2H_6O) patří do skupiny látek, které se nazývají alkoholy. Alkohol je sloučenina získaná kvašením cukru. Chemická látka, která je v pivu, vínu a lihovinách, které jsou tak často v naší společnosti užívané, tím intoxikujícím prvkem je etylalkohol (etanol).

Alkohol snadno proniká k různým orgánům včetně mozku. Její obsah v alkoholických nápojích kolísá zhruba od 2-3% (pivo) do asi 40% v destilátech.

2.1.2 Nikotin

Nikotin ($C_{10}H_{14}N_2$) je silně toxická, bezbarvá látka, rostlinný alkaloid obsažený v tabáku. Užívání nikotinu jako psychotropní látky je vázáno na tabák, resp. na jeho kouření.

Kouř cigaret obsahuje dehet, oxid uhelnatý, formaldehyd, arsenik nebo kyanid.

Zvláštní typ toho jak vpravovat tabák do plic, zatím pro ČR netypický, ale který se stále v důsledku možnosti cestovat do exotických zemí rozmáhá, je pomocí vodní dýmky. Je prokázáno, že kouření vodních dýmek může mít stejně fatální následky na zdraví člověka jako kouření cigaret.

2.2 *Historie alkoholu a tabáku*

Alkohol je považován za první drogu. První výroba vína se datuje do doby 6400 let před naším letopočtem, výroba medoviny do doby 8000 let př.n.l. Stáří zápisků na hlíněných tabulkách s receptem na výrobu se odhaduje 3000-2000 př.n.l. Zvyk připíjet „na zdraví“ a „na štěstí“ pochází z antického Říma. Kolem r. 1100 se objevuje v Itálii první destilace. Častý důvod proč se pilo spíše pivo a víno byla hygienická závadnost vody. O požívání alkoholu se můžeme dočíst i v Bibli a je často i součástí tradic a náboženských rituálů judaismu a křesťanství. Islám má opačný přístup – mnoho kmenů před příchodem Proroka Mohameda bylo agresivních a Prorok toto přisuzoval vlivu alkoholu. V pol. 16.st. se stává destilace běžně používanou technologií. Benjamin

Rush v r. 1784 poprvé definoval pijáctví jako nemoc. V r. 1935 vznikla organizace Anonymní alkoholici (AA) v USA. Vznikaly poté obdobné organizace v dalších zemích.

Počátek kouření tabáku spadá do doby 500 př.n.l. a objevuje se u civilizace Mayů v Mexiku. První tabáková semena do Evropy přivezl účastník Kolumbovy výpravy Roman Pene r.1518 z provincie Tabacco na ostrově San Domingo. Poté se tabák šířil po celém světě. V Čechách je tabák znám od konce 16. stol. díky podpoře Rudolfa II., známého ctitele alchymie. Od 17. stol. se začal rychle rozmáhat tabákový průmysl (byly např. založeny známé viržinské tabákové plantáže). Největšího rozmachu dosáhl tabák u nás v době třicetileté války. Roku 1783 zavedl Josef II. tabákový monopol.

3 Závislost

3.1 Definice závislosti

Je to stav, při kterém absence látky nebo jiného podnětu vyvolává v organismu fyzické nebo duševní obtíže. Můžeme bezpochyby hovořit o onemocnění. Důkazem přijetí tohoto tzv. medicínského modelu závislosti bylo zařazení závislosti na alkoholu a na tzv. jiných návykových látkách do Mezinárodního klasifikačního seznamu onemocnění. Definice se časem proměňovaly, ale lze říct, že jakýsi základ vždy tvořilo několik bodů:

- a) nevladatelná, neodolatelná touha po opakovaném braní drogy
- b) tendence ke zvyšování dávek
- c) existence psychické či fyzické závislosti na určité droze vyjádřená přítomností tzv. abstinenčního syndromu psychického nebo fyzického typu
- d) negativní důsledky pro jedince a společnost.

Podle mezinárodní klasifikace chorob se pokládá za závislost, když byla během jednoho roku splněna tato kritéria:

- a) silné přání požívat psychotropní substance
- b) snížená schopnost kontroly pokud jde o začátek, ukončení a množství požívané substance
- c) užívání substance ke zmírnění abstinenčních syndromů
- d) rozvoj tolerance
- e) omezený úsudek o chování při zacházení se substancí
- f) pokračující zanedbávání ostatních, dříve výše hodnocených zájmů

g) pokračující užívání substance přes dokázané škodlivé psychické, tělesné či sociální následky

Nešpor popisuje závislost jako skupinu fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u jedince mnohem větší přednost, než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více.

Závislost na kouření vzniká lehce díky uvolňování katecholaminů, což vede k vzniku pevného návyku.

„Závislost na tabáku se rovná závislosti na heroinu. Má stejné účinky na mozek, kuřákům se zvyšuje počet nikotinových receptorů,"³ říká Eva Králíková.

3.2 Závislost na alkoholu

Alkohol je především droga, jejíž zrádnost spočívá v pozvolné tvorbě návyku. Tato droga je nejdříve příjemná, ale při pravidelném užívání výrazně mění psychiku. Nejprve člověk pije alkohol, aby se zbavil špatné nálady, úzkosti či myšlenek na problémové situace. Jenže při vytvoření závislosti se špatná nálada dostaví, jakmile abstinuje. Přitom platí, že vznikem návyku bývá často ohrožen ten, kdo alkohol dobře snáší. Rychlost vypěstování závislosti je závislá na dispozicích jedince, věku při začátku pití a způsobu zneužití alkoholu. Čím větší dispozice člověk má, čím mladší začne pravidelně pít a čím dříve začne alkohol užívat jako drogu, tím rychleji závislost vzniká.

„Vznik alkoholismu není jednorázová záležitost. Z pijáka se stává alkoholik dle jeho věku za různou dobu. U 15letého člověka je to cca. půl roku a více. U dospělého trvá vznik závislosti většinou roky (až pět let). Čím je tedy člověk mladší, tím vzniká závislost dříve.“⁴ uvádí Mlčoch, Z.

Polanecký uvádí, že „ze sta konzumentů alkoholu se pět dostává do závislosti.“⁵

---

³ Králíková. www.odrogach.cz

⁴ Mlčoch, Z.: http://www.alkoholik.cz/pocatek_navyku.htm.

⁵ Polanecký, V.: My, drogy a Evropa. S.4

3.2.1 Znaký závislosti na alkoholu

Závislost na alkohol se vyznačuje následujícími body:

- podle množství a způsobu abnormálního pití
- vývojem stupňování tolerance a abstinčním syndromem
- soustředěním myšlení na alkohol, trvalou neutišitelnou touhou po alkoholu (craving)
- ztrátou kontroly
- chybějícím předjímáním negativních následků pro zdraví a sociální situaci

3.3 závislost na tabáku

Dle Polaneckého je závislost na cigaretách často hůře léčitelná než závislost na tvrdých drogách. Cigarety jsou široce dostupné i nezletilým, i když jsou tabákové výrobky vzhledem k jejich věku „nelegální drogou“.

Česká republika je ke kouření velmi tolerantní uvádí Národní koordinátor drogové epidemiologie pro zdravotnictví.

Sílu závislosti na nikotinu ovlivňují u dlouhodobých kuřáků výraznou měrou dva faktory. Prvním je dědičná dispozice. Gen pro bílkovinu, na kterou se v mozku váže nikotin, můžeme zdědit ve třech různých formách. Jedna se ukazuje jako riziková, druhá nemá na sílu návyku vliv a další nás před vznikem závislosti dokonce chrání.

Při odvykání od nikotinu má člověk stav úzkosti. Trpí depresemi, nespavostí, podrážděním, úzkostí, bušením srdce a jeho schopnost koncentrace je zhoršená.

3.4 Druhy závislosti

Závislost se dělí na tělesnou (fyzickou) a psychickou. Fyzická složka bývá často vnímána jako příčina všech problémů, naopak psychická bývá bagatelizována.

3.4.1 Psychická závislost

Touha získat drogu všemi prostředky a konzumovat ji, je tak silná, že konzument má sotva šanci jí odolat. Psychická závislost vzniká určitým druhem „návykové paměti“, která se vícenásobným použitím vytváří v mozku a funguje právě tak, jako bychom se učili nazpaměť básničku.

Alkoholismus se často popisuje jako psychická závislost na alkoholu.

Psychická závislost na alkoholu je charakterizována bažením (intenzivní chutě), nutkáním dále pít, a neschopností přestat s pitím. Intenzivní pití alkoholu vede ke zvýšené toleranci, rozvoji fyzické závislosti.

3.4.2 Fyzická závislost

Jako fyzická závislost se označuje rozvoj nepříjemných tělesných příznaků (např. třesu, pocení, křečí, průjmu) po vysazení nebo prudkém snížení pravidelné dávky návykové látky. Fyzická závislost je přítomna několik dnů, nejvýše několik týdnů, psychická závislost přetrvává mnohem déle.

Góhlert (2001) se vyjadřuje podobně, co se týče délky fyzické závislosti jako autoři knihy Psychiatrie, ale o psychické závislosti tvrdí, že v pojetí klinické psychiatrie přetrvává po celý život.

Základem je skutečnost, že se biochemické hospodářství konzumenta nastaví na určitou substanci a po určité době může fungovat jen s drogou.

3.4.3 Sociální závislost

Někteří odborníci popisují ještě třetí typ závislosti a to závislost sociální. Např. „Sociální závislostí rozumíme stav, kdy se klient vrací zpět do prostředí, kde žil a při

cestě do obchodu potká známé, se kterými drogu bral. V případě, kdy neodolá pokušení a drogu si vezme, tak svoji sociální závislost nezvládl.“⁶ uvádí odborníci z K - centra Darmoděj v Jeseníku.

3.4.4 Stimulancia a sedativa

Světová zdravotnická organizace definuje dva typy závislosti, protože u lidí vznikly typické znaky dle užívání různých chemických substancí.

a) Stimulancia (aktivující):

konopný typ

amfetaminový typ

halucinogenní typ

kokainový typ

b) Sedativa (uklidňující):

opiátový typ

benzodiazepinový typ

barbiturátový typ/*alkoholový typ*

nikotinový typ

---

⁶ http://www.darmodej.cz/newwww/darmodej_K-C/lecba.htm

4 Faktory vzniku závislosti – vlivy a příčiny

Vlivů a příčin, které podněcují vznik závislosti je mnoho. Presl, J. se domnívá, že příčina vždy leží někde ve vzájemné kombinaci těchto okruhů:

- a) osobnostní charakteristiky – dědičnost
- b) vlivy prostředí
- c) přítomnost drogy a její charakteristiky

Heller má podobný názor a přidává k těmto okruhům ještě samostatný bod tzv. podnět – startér.

Góhlert (2001) také popisuje třífaktorovou strukturu podmínek, která se shoduje s předešlým dělením:

- a) jedinec – vlastní hodnota, schopnost vztahů, schopnost zatížení, tolerance k frustraci, sociální kompetence, premorbidita, postoj k drogám a konzumu
- b) droga – způsob a použití, dosažitelnost, potenciál návyku, způsoby účinku, ekonomie drogy, prostředí toxikomanie, atmosféra konzumu, požitku a omámení
- c) prostředí – konkurenční situace, orientace na konzum, peer-group, trh s drogami, hodnotové modely, hospodářská situace

„U vývoje návyku nelze hledat jen jednu příčinu, je to souhra různých faktorů z okruhu osoba, droga a prostředí.“⁷ uvádí Góhlert.

---

⁷ Góhlert, F.: Od návyku k závislosti. S.25

4.1 Osobnost

Presl uvádí, že závislost lze v podstatě vypěstovat za určitých podmínek u každého. Výrazně je zkoumaná otázka dědičnosti. Je prokázáno, že v rodinách osob závislých na alkoholu je riziko vzniku závislosti u potomstva zvýšeno, i když jsou odstraněny jiné působící faktory (odděleně vychovávaná jednovaječná dvojčata). Presl se přesto domnívá, že je otázka dědičnosti přeceňována.

4.1.1 Porucha sebehodnocení

Góhlert vyděluje poruchu sebehodnocení jako samostatný faktor vzniku závislosti. Většinou tento vliv spojuje s chybějící sebejistotou při styku s ostatními a nedostatkem sebedůvěry ve vlastní schopnosti. „Schopnost snášet zátěž při konfliktech, strachu a napětí je nepatrná. Frustrace se nedají snášet po delší dobu, východisko je v konzumu drog.“⁸ uvádí Góhlert ve své publikaci.

4.1.2 Aktuální krize

Dalším významným faktorem dle Góhlerta je aktuální krize, ta zvyšuje riziko pro počátek návyku. Příčiny mohou být různé: selhání ve škole, neúspěch v povolání, ale také zklamání v lásce či rozchod s partnerem.

„Tyto krize mohou vést také ke zvýšení konzumu drog. Problémy osobnosti a vlivy prostředí do sebe zapadají jako kolečka v hodinách. rozběhne se osudný koloběh, na jehož konci je závislost.“⁹ Góhlert.

---

⁸ Gohlert, F.: Od návyku k závislosti. S.26

⁹ Gohlert, F.: Od návyku k závislosti. S.27

4.2 Prostředí

Dle názoru Presla jde o faktor, který se podílí na vzniku problémů s drogami či závislosti nejvýznačněji. Do této široké skupiny lze vlastně zařadit působení všeho, co nás obklopuje: rodiče a sourozenci, vrstevníci, parta, škola, zaměstnání, působení společnosti jako takové svými hromadnými sdělovacími prostředky (rozhlas, televize, tisk), veřejné mínění atd. jsou všechny faktory, které formují postoj k světu, a proto také k návykovým látkám obecně.

4.2.1 Vliv party a vrstevníků

Vliv názorů stejně starých dětí nebo dospívajících stejně jako snaha se jim vyrovnat, překonat je, nebo upoutat jejich pozornost, jsou nepochybně jedním z mnoha faktorů podílejících se na tom, že dítě začne drogy užívat. Výběr kamarádů, známých, čas s nimi trávený, způsob trávení času – to jsou velká bitevní pole konfliktů dospívání. Není divu, že zatímco někteří rodiče sledují vztahy jejich dítěte nadměrně úzkostlivě a kontrolují vše, jiní váhají s každou otázkou, aby mu nezasahovali do života příliš často tak, jako to zase dělali jejich rodiče. V době dospívání je vliv kamarádů či vrstevníků na dítě obrovský. Někdy se je snaží napodobovat, jindy se od nich snaží lišit a nebo je předstihnout. I samotář je obvykle ten, kdo pouze vzdal své úsilí získat si kamarády, jejich zájem, přátelství a ocenění. Pokud tyto kamarádi žijí rizikovým životním stylem, představují zvýšené riziko i pro dítě. Tlak skupiny vrstevníků se uplatňuje mnoha způsoby. Pro dítě není nijak snadné jim odolat, udržet si vlastní dosud nehotovou identitu, žít zdravě a správně, jak chtějí rodiče. Jedinec – zvláště ten, který si není jistý sám sebou, hledá přirozeně jakékoliv cesty, jak dosáhnout mezi vrstevníky dobrého postavení.

Co se drog týče – někdo může začít vynikat tím, že má na ně peníze, jiný zná starší a zkušenější kamarády, další se nebojí si píchnout jehlu do žíly, jiný zase dokáže na internetu najít zajímavé novinky. Nejrizikovější jsou skupiny mladých, ve kterých je užívání drog jednoznačně normální – a ti, kteří je neužívají, jsou pak odsouzeni k

posměchu, ponižování nebo odmítání. V případě, že dotyčný nemá k dispozici žádnou jinou pro něj zajímavou skupinu, je zatlačen do kouta.

Presl také vnímá vliv party, vrstevníků,... jako faktor zvyšující riziko drogového problému, ale může působit oběma směry. „Je-li vůči drogám (postoj) záporný, pak příslušnost k takové skupině působí jako skvělá protidrogová prevence.“¹⁰ uvádí Presl.

Nešpor říká, že rodiče mohou ovlivnit, s kým se jejich dítě stýká např. vhodnou školou a kvalitními zájmy.

4.2.2 Vliv rodiny

Presl (1995) ve své publikaci uvádí názor, že vliv prostředí je nejintenzivnější v rodině a že dominantním prvkem působícím na vznik drogového problému je matka. Otec funguje spíše v pozadí. Přímo Presl popisuje prototyp matky, které je pro vznik drogového problému vysoce riziková. Jde o tzv. hyperaktivní model. Na základě zkušeností Presl hovoří o tom, že je nutno si uvědomit, že stejně jako zanedbávání i přepečlivost jsou již mimo normu.

U velké části matek Presl vysledoval určitou poruchu. Jde o ustrnutí na určitém stupni vývoje vztahu k dítěti. Matka ho vidí stále jako malé dítě a není schopna přijmout jeho rostoucí potřeby sebeprosazení a identifikace a odmítá přijmout fakt, že pomocí může být snížení péče.

Nešpor (Alkohol a jiné návykové látky u dětí) uvádí, že rizikovým faktorem v rodině je rodič, který je závislý na alkoholu nebo drogách a že takové dítě je nutné chránit před těmito látkami „energičtěji“.

---

¹⁰ Presl, Drogová závislost – může být ohroženo i vaše dítě ?

4.2.3 Vliv školy

Vliv školy by měl být především pozitivní.

Nešpor (Alkohol a jiné...) uvádí, že účinné jsou interaktivní programy, kde žáci nacvičují podstatné dovednosti, např. jak odmítat alkohol a drogy, jak trávit volný čas, jak se uvolnit, jak se zdravě vyrovnat s úzkostí, strachem či smutkem apod. Hromadné přednášky takovou účinnost nemají.

4.2.4 Vliv médií

Mladý člověk vidí v kině i v televizi, že když o něco jde, tak si herec zapálí cigaretu nebo popíjí alkohol, zejména když prožívá duševní napětí.

4.3 *Dostupnost nebo nedostupnost alkoholu a tabáku*

Alkohol a drogy jsou v České republice snadno dostupné a v porovnání s jinými zeměmi levné. Rodiče ovšem mohou nenechávat doma neuzamčené alkoholické nápoje (zejména ne otevřené) nebo neposkytovat dítěti nadměrné finanční částky, aby se tak nestalo přitažlivé pro špatné "kamarády". Rodiče si také mohou stěžovat na prodej alkoholu nebo tabáku nezletilým nebo drogovou kriminalitu v okolí bydliště.

5 Mládež a alkohol a kouření

5.1 Alkohol

„Hlavními trendy v užívání alkoholu u mladých lidí jsou vyšší míra experimentování s alkoholem u dětí, nárůst vysoce rizikových návyků v pití alkoholu (např. pití v tazích a stavy opilosti) zvláště mezi dospívající mládeží a kombinace alkoholu a jiných psychoaktivních látek (užití více různých návykových látek). U mladých lidí existuje zřejmá souvislost mezi užíváním alkoholu, tabáku a nelegálních drog.“¹¹ Takto popisuje trendy v užívání alkoholu Deklarace – MLÁDEŽ A ALKOHOL, která byla přijata ve Stockholmu 21.2.2001

Dle výzkumů děti pijí či ochutnávají alkoholické nápoje při různých příležitostech. „Čím častěji si rodiče s dětmi i jen mezi sebou připíjejí, tím častěji děti pijí samy“¹² uvádí Heller.

Alkohol, obdobně jako ostatní drogy, je pro děti a mladistvé nebezpečnější než pro dospělé. I při občasném požití se zvyšuje nebezpečí onemocnění jater (játra nejsou schopna odbourávat alkohol v takové míře jako u dospělých) a nervového systému. Čím mladší jedinci pijí alkohol, tím větší je riziko pozdějšího přechodu na jiné tvrdé drogy. Současně platí, že čím dříve mladý člověk začne pít často alkohol, tím je vyšší rychlost nástupu event. závislosti. Riziko ohrožení alkoholismem se dále také zvyšuje u těch mladých mužů, jejichž otec je závislý na alkoholu. Společnost dětí a mladistvé před alkoholem chrání zákonem.

Jak uvádí K. Nešpor v publikaci Alkohol a jiné návykové látky u dětí, existují důkazy o důsledcích pití alkoholu a jiných drog na mozek dospívajících. Během dospívání dochází k tělesným i duševním změnám a také k vytváření nových sítí mozkových buněk. I jen mírné poškození paměti a schopnosti učení alkoholem nebo drogami vede k horším studijním a později i pracovním výsledkům. Poškození paměti

---

¹¹ Deklarace – MLÁDEŽ A ALKOHOL. 21.2.2001

¹² Heller, J.: Závislost známá neznámá. S.43

v dospívání může přetrvávat i později, když spotřeba alkoholu a drog klesne. Moderní vyšetřovací metody zjistily u 17ti-letých dospívajících, kteří pili alkohol a měli kvůli tomu problémy, menší hippocampus, což je část mozku důležitá právě pro učení a paměť. O horším školním prospěchu dospívajících, kteří pijí více alkoholu, svědčí i data z České republiky.

Zhoršená paměť a schopnost se učit není jediným rizikem alkoholu v dospívání. K dalším patří úrazy, dopravní nehody, otravy, sebevraždy, sexuální násilí, nebezpečný sex, trestná činnost zejména násilného rázu, rychlý rozvoj závislosti na alkoholu a drogách či přechod od alkoholu k jiným drogám. Např. údaje z české populace patnáctiletých ukázaly, že ti, kdo uvedli opilost 2x nebo častěji v životě, utrpěli v posledních 12 měsících více než 2x častěji úraz, který si vyžádal lékařské ošetření.

Kvapilík a kolektiv (1985) tvrdí, že je u mládeže motivem k užívání alkoholu především zvědavost, ale i touha po zvláštním smyslovém prožitku. Alkohol je považován za mediátor společenských vztahů a abstinující mladý člověk „musí připít“ příbuznému apod.

5.2 *Nikotin*

Podle Hellera je kouření ve školní populaci ve srovnání s alkoholem ještě výrazněji hromadným jevem. „Cigareta si prosazuje postavení symbolu mužnosti a dospělosti.“¹³

Fyzická závislost u dětí vzniká rychleji než u dospělých. Mozek dospívajících se ještě vyvíjí a je ke vzniku závislosti náchylnější (dívky jsou ke vzniku závislosti náchylnější než chlapci). Děti se stávají závislými na nikotinu ještě dříve, než se stanou pravidelnými kuřáky. Vznik závislosti je věcí individuální. U některých dětí se může závislost vyvinout již při kouření pár cigaret měsíčně, přičemž abstinenční příznaky jsou stejné jako u dospělých.

---

¹³ Heller, J.: Závislost známá neznámá. S.51

5.3 Rizika užívání těchto látek

Rizika užívání jsou pro mládež i dospělé stejné, avšak u dětí a mládeže se následky vzhledem k jejich nízkému věku, pubertě, během níž prochází fyzickými i psychickými změnami, mohou být rozsáhlejší a nemoci s tím spojené mohou přijít v mladším věku než u člověka, který začal s cigaretami v dospělém věku.

- Děti, které začnou kouřit v časném věku, mají zvýšené riziko vzniku závislosti na jiných psychoaktivních látkách. Kouření dětí je dále asociováno s vyšším výskytem jiného rizikového chování.
- Děti-kuřáci a děti vystavené pasivnímu kouření bývají náchylnější k zánětům dýchacích cest a zánětům středního ucha a je u nich pravděpodobnější výskyt nádorových onemocnění, a to i v dospělosti.
- Mladí kuřáci častěji navštěvují lékaře z důvodu emocionálních či psychických obtíží, než nekuřáci.
- Mladí kuřáci mají o dva až tři údery za minutu vyšší tepovou frekvenci.
- U žen (respektive dívek) je zvýšené riziko neplodnosti.

Toto jsou rizika, která mohou nastat při kouření cigaret, ale tato jmenovaná rizika platí i pro vodní dýmky, které jsou opředeny mýty o jejich nezávadnosti. Eva Králíková se k rizikům spojených s vodními dýmkami vyjadřuje takto: „Bohužel, kouř vodní dýmky je přinejmenším stejně škodlivý jako z cigarety - voda jej v podstatě hlavně ochladí, ale nepročistí. Po asi 50minutovém kouření vodní dýmky může být hladina nikotinu, oxidu uhelnatého a dalších látek v těle vyšší než po adekvátním kouření cigaret. Sdílením náústku se navíc mohou přenášet infekční onemocnění (např. infekční mononukleóza, opar, ad.). „¹⁴

---

¹⁴ Králíková: <http://www.kurakovaplice.cz/index.php?strana=vodnidymka>

5.4 Pasivní kouření

- Děti vystavené pasivnímu kouření bývají častěji postiženy zhoubným nádorem a to jak v dětství, tak i v dospělosti.
- Chronické dýchací obtíže, jako je opakovaný kašel, sípot a zvýšená tvorba hlenu, jsou pozorovány často u dětí vystavených pasivnímu kouření. Odhaduje se, že těmito obtížemi trpí 1,2 - 2,4x častěji než děti, které pasivnímu kouření vystaveny nejsou.
- Děti vystavené pasivnímu kouření mívají oslabený imunitní systém, což vede k častějším zánětům dýchacích cest, zánětům středního ucha, kašli a astmatu.
- U dětí, jejichž matky po porodu kouří, je zvýšené riziko syndromu náhlého úmrtí kojenců (až 50% je přičítáno kouření).

6 Varovné známky zneužívání alkoholu a tabáku

6.1 Společné znaky:

1. Ubývání alkoholu v domácnosti, ztráty peněz a cennějších předmětů.
2. Změna přátel a kamarádů. Tendence těchto kamarádů se rodičům vyhýbat.
3. zhoršení vzhledu a péče o zevnějšek.
4. Náhlé zhoršení školního prospěchu, ztráta zájmu o učení.
5. Podrážděnost, přecitlivělost, tendence vyhýbat se rodičům a v konfliktech odcházet z domova.
6. Ztráta zájmu o hodnoty, myšlenky, zájmy a lidi, které dítě dříve považovalo za důležité.
7. Tajnůstkářství, tajemné telefonní hovory, volající, kteří zavěšují. Lhaní, rozporná tvrzení, rozpačitost.
9. Problémy s úřady a se zákonem, Drobné krádeže v samoobsluze, výtržnictví, rvačky.

6.2 Znamky zneužívání alkoholu

Brzké známky

alkohol v dechu, zarudlé oči, zhoršená pohybová souhra, bolesti hlavy v kocovině, nejistá chůze, ospalost, nezřetelná výslovnost, často oslabení zábran, slovní i fyzická agrese

Znamky dlouhodobého pití

okénka (nepamatuje si, co dělal v opilosti), třes, i když nebyl požit alkohol, zvyšování odolnosti vůči alkoholu, ospalost, samotářské pití, hltavé pití, ztráta nepijících přátel, alkohol používán k uklidnění, snížená schopnost pití ovládat a zastavit, častější úrazy a pády, popáleniny, pořezání, tělesné nemoci (jaterní, trávicího systému, vyšší krevní tlak), pití při nevhodných příležitostech

6.3 Znamky zneužívání tabáku

Brzké známky

bledost, studený pot, nevolnost, zvracení, bolesti hlavy, pokleslá nálada, zornice nejdříve zúženy, pak rozšířeny, zažloutlé prsty od cigaret, typický zápach z úst

Pozdní známky

kašel, pokles tělesné výkonnosti, bolesti žaludku, srdeční obtíže, impotence, nepříznivé účinky na pokožku obličeje, pleť rychle stárne

7 Prevence

Prevence (z lat. *praevenire*, předcházet) znamená soustavu opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu, například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně. Taková opatření se nazývají preventivní.

Základní dělení prevence a její zaměření

7.1 Primární prevence

Primární prevence si klade za cíl odradit od prvního užití drogy nebo aspoň co nejdříve, odložit první kontakt s drogou. Preventivní aktivity se mohou zaměřovat na celou populaci, jako je například využití masových médií ve vzdělávání široké veřejnosti, na komunitně zaměřené iniciativy nebo programy ve školách zaměřené na většinu studentů a mladých lidí. Primární prevence se může zaměřovat také na ohroženou populaci jako jsou např. „děti ulice“, záškoláci, mladiství vyloučení ze školy, mladiství delikventi nebo děti uživatelů drog. V podstatě primární prevence zahrnuje tyto složky:

1. Vytváření povědomí a informovanosti o drogách a nepříznivých zdravotních a sociálních důsledcích spojených s jejich užíváním.
2. Podpora protidrogových postojů a norem
3. Posilování prosociálního chování v protikladu se zneužíváním drog.
4. Posilování jednotlivců i skupin v osvojování osobních a sociálních dovedností potřebných k rozvoji protidrogových postojů.
5. Podporování zdravějších alternativ, tvořivého a naplňujícího chování a životního stylu bez drog.

Primární (proti)drogovou prevenci dělíme na nespecifickou primární prevenci a primární prevenci specifickou.

7.1.1 Nespecifická primární prevence:

Obsahem této primární prevence jsou techniky umožňující rozvoj harmonické osobnosti, včetně rozvíjení nadání, zájmů nebo sportovních aktivit.

7.1.2 Specifická primární prevence:

„Je zaměřená specificky na určitou formu nežádoucího chování, kterému se snaží předcházet nebo omezit jeho nárůst (případně snížit výskyt).“¹⁵

7.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence popisuje jak předcházet vzniku, rozvoji a přetrvávání závislosti u osob, které již drogu užívají nebo se na ní stali závislími. Cílem sekundární prevence je zajistit odbornou pomoc ve smyslu bio-psycho-sociálního principu péče.

7.3 Terciální prevence

„V této prevenci jde v podstatě, co možná největší zmírnění důsledků, které užívání drog způsobuje. Nelze ji chápat jako řešení, ale dejme tomu volbu menšího zla. V programu zvaném harm reduction se počítá s tím, že tu jsou lidé, kteří své brání drog dosud nevidí anebo nechtějí vidět jako problém a tudíž ani necítí potřebu se léčit.“¹⁶

Odpovídající postupy terciální prevence jsou poradenství, léčení, sociální péče a sociální práce.

Největší možnost jak preventivně působit na dítě, tak aby nezačalo užívat drogy, má v rukou rodina a škola.

---

¹⁵ <http://drogy-info.cz>

¹⁶ <http://toxi-k.wz.cz/drogy>

7.4 Možnosti prevence ve škole a v rodině

Zkušenosti z tuzemska i zahraničí svědčí o tom, že nejpřirozenějším prostředím pro jakoukoliv primární prevenci je rodina.

Školní programy prevence sociálněpatologických jevů měla žákům umožnit osvojit si a rozvíjet schopnosti a dovednosti, jako jsou čelit sociálnímu tlaku okolí, spolužáků, party, schopnost vytvářet a pěstovat kamarádské vztahy, komunikovat s dospělými, vrstevníky i mladšími dětmi, dovednost přiměřeně se prosazovat, lépe se ovládat, rozhodovat, schopnost rozpoznat následky určitého jednání a mnohé další.

Prevence prostřednictvím výchovy ve školách by měla být:

- 1) Prováděna jako kontinuální proces
- 2) Přiměřená věkovým kategoriím a skupinám
- 3) Koncipována jako získání co nejširších poznatků o drogách
- 4) Zaměřená na získávání postojů a dovedností, které žákům umožní nacházet řešení jejich případných nesnází a dokázat vést život bez ohrožení drogou
- 5) Opřena o oblíbené a směřodatné osoby, názorné přístupy a neformální diskusi
- 6) Podle potřeby spojená s primární prevencí jiných sociálních a zdravotnických rizik (AIDS, kriminalita,..) s výchovou k občanské odpovědnosti a ke zdravému životnímu stylu
- 7) Schopná zapojit rodinu žáka a zlepšit její schopnost komunikovat o problémech vyrovnávat se s nimi.

Možnosti prevence návyku je celá řada, otázka je, zda jsou účinná a v jaké míře. Jedním z nejrozšířenějších způsobů prevence je protidrogová osvěta a funkce příkladu. Prvním rozhovorem o drogách by měla začít rodina a mělo by se tak stát v brzkém věku dítěte. Dětem jsou nápadní opilci. Zde se dá lehce navázat rozhovor o vývoji návyku a následcích. Větší smysl než se soustředit na ilegální drogy je vhodnější poukázat na to, co mají legální a ilegální drogy společného. Tento proces musí být dlouhodobý, jedna diskuze nestačí.

„Jedním z nástrojů, které má k dispozici učitel, je krátká intervence.“¹⁷ Takto se označuje jednoduchý a časově nenáročný, který může předejít pozdějším výrazným škodám. Posilování motivace je postup, který učitel běžně užívá při řešení různých životních problémů svých žáků. Učitel nabídne jedinci možnost zmapovat nevýhody pokračujícího škodlivého užívání návykové látky, zajímá se o jeho plány a životní cíle, pomáhá bilancovat. „To vše bez nátlaku, bez zbrklého obviňování, bez nálepkování“¹⁸ uvádí Milada Votavová. Dále by měl dát pedagog jasná doporučení, např. „tvrdá láska“, která zaručuje bezvýhradné přijetí problémového dítěte, ale odmítnutí jeho ohrožující chování. Učitel by měl zde spolupracovat s rodiči žáka.

Rada, která se týká prevence v rodině je pomáhat dítěti nalézt a udržet sebedůvěru. „Právě nedostatek v sebehodnocení, pocity nedostatečnosti a komplexy mohou dítě přiblížit k drogám.“¹⁹

---

¹⁷ Vališová, A. a kol.: Pedagogika pro učitele. S.378

¹⁸ Vališová, A. a kol.: Pedagogika pro učitele. S.378

¹⁹ Polanecký, V.: DROGY-poznej svého nepřítele. S.2

7.4.1 Účinnost preventivních programů

Odborný průzkum na základních školách, který probíhal 5 let na vybraných základních školách v Praze, ukázal, že děti od užívání drog nelze odradit. „Nedokážeme zabránit tomu, aby děti pily alkohol, ale díky kvalitnímu preventivnímu programu pijí méně rizikově,“²⁰ uvádí Michal Miovský z Centra adiktologie, který se na průzkumu podílel.

Z tohoto průzkumu vyplývá, že 97,5% žáků 9. Tříd má zkušenost s alkoholem a 71,1% má zkušenost s kouřením cigaret.

Častěji ochutnávají alkohol ti žáci, kteří se k němu lehce dostanou doma a jejichž rodiče pijí alkoholické nápoje.

---

²⁰ Kubálková, Pavla. Pijí už i jedenáctileté děti. *Lidové noviny*, 2008, s.4.29.4.2008

8 Vlastní výzkumné šetření

8.1 Cíl práce

Cílem praktické části diplomové práce je zmapovat pomocí dotazníků zkušenosti, první užití a věk žáků 9. tříd základních škol v Pelhřimově a na vybrané škole v Českých Budějovicích při experimentu s alkoholem a kouřením včetně zkušenosti s vodními dýmky. Anonymní dotazník obsahuje úvodní formulí přibližující respondentovi povahu a účel dotazníku, 14 otázek včetně první otázky, zda je respondentem dívka nebo chlapec. Uzavřených otázek je 13, jedna otázka je s volnou odpovědí.

Charakteristika výzkumného souboru a metodika práce

Výzkum byl uskutečněn v listopadu a prosinci 2008 v prostředí 4 základních škol v Pelhřimově. Návratnost dotazníků byla 100 % díky vstřícnosti vedení škol, žáků i jejich rodičů na školách A, B a D. Návratnost dotazníků na škole C byla pouze 52 %. Zvláště u chlapců byla tato návratnost 34 %.

V lednu 2009 byl výzkum proveden na základní škole v Českých Budějovicích kvůli porovnání výsledků s vybranou školou v Pelhřimově. Návratnost vyplněných dotazníků byla stoprocentní.

Před vyplněním dotazníků byli žáci poučeni o anonymitě a účelu dotazníků a byly jim podány instrukce k vyplnění. Rodiče žáků byli obeznámeni o konání tohoto výzkumu na třídní schůzce nebo byli osloveni formulářem s žádostí o souhlas k účasti jejich dítěte v tomto výzkumu.

Před zahájením samotného výzkumného šetření byl proveden předvýzkum, pomocí kterého byla ověřena úplnost a funkčnost dotazníku. Vzorek předvýzkumu byl tvořen žáky 8. tříd jedné pelhřimovské školy v září 2008. Poté byly některé otázky jinak formulovány a nabídka odpovědí byla upřesněna dle odpovědí a reakcí respondentů.

Anonymita je zaručena žákům ale i školám.

8.2 Hypotézy

H1 Předpokládám, že skoro všichni žáci pili alkoholické nápoje

H2 Předpokládám, že zkušenost s kouřením bude mít zkušenost více než polovina chlapců i dívek

H3 Předpokládám, že žáci alkoholické nápoje dostali i od svých rodičů při příležitosti rodinných oslav apod.

H4 Předpokládám, že žáci pokud konzumují alkohol, tak to nejčastěji bude pivo, nejméně destiláty

Zdrojem všech grafů a tabulek v praktické části diplomové práce je vlastní výzkum autorky.

8.2.1 Souhrnné výsledky výzkumu na základních školách v Pelhřimově

Počet žáků účastnících se výzkumu

Graf 1

chlapci	dívky	celkem
86	94	180
48%	52%	

Počet chlapců účastnících se výzkumu je 86 a dívek 94.

1. Zkoušel/a jsi někdy kouřit?

Graf 2

Pelhřimov	počet	%
chlapci - ANO	55	31
chlapci - NE	31	17
dívky - NE	41	23
dívky - ANO	53	29

60% žáků má již zkušenost s kouřením cigaret. 40% dosud nekouřilo.

Graf 3

64% chlapců již ve věku 15ti let má zkušenost s kouřením. 36% tuto zkušenost nemá.

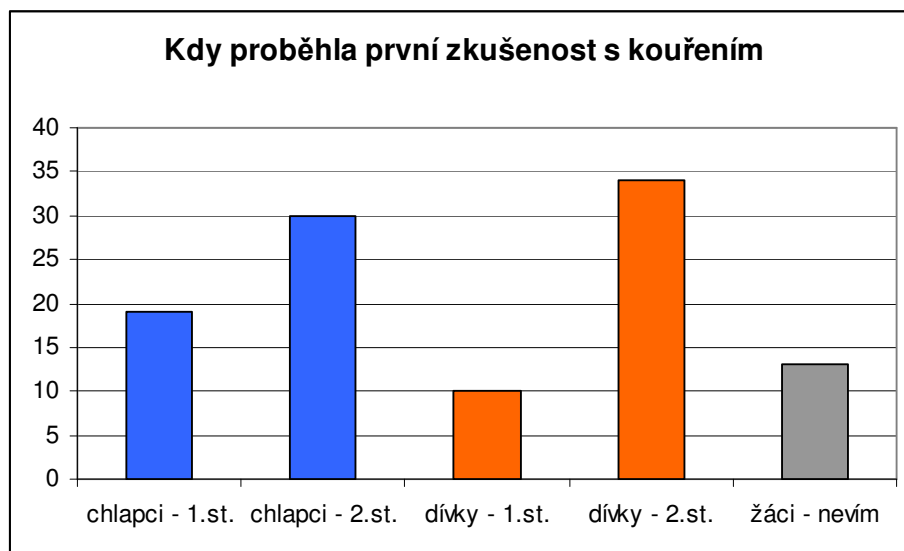
Graf 4

U dívek je poměr těch, které kouřily a mezi těmi, které nekouřily vyrovnanější. 56% dívek kouřilo, 44% ne.

2. Kdy jsi poprvé zkoušel/a kouřit?

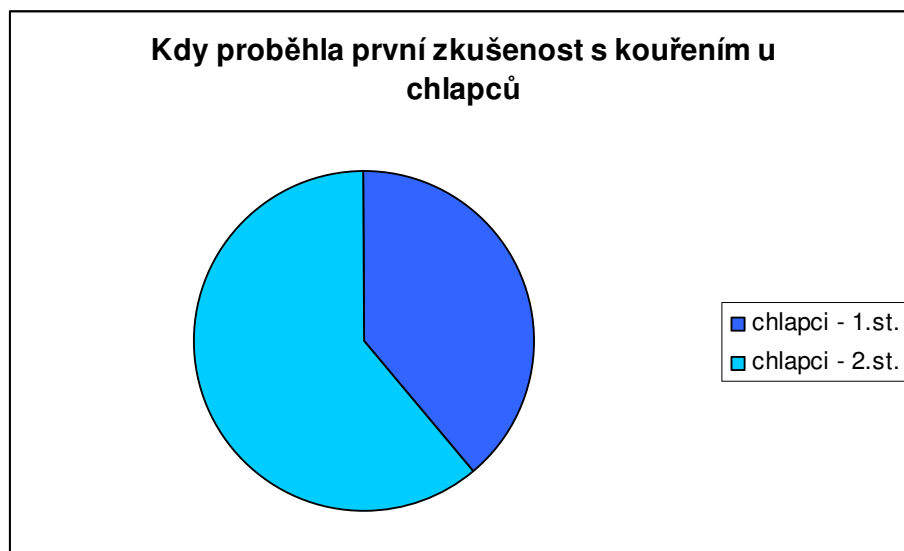
Graf 5

Pelhřimov	počet	%
chlapci - 1.st.	19	20
chlapci - 2.st.	30	32
dívky - 1.st.	10	11
dívky - 2.st.	34	37
žáci - nevím	13	

31% žáků poprvé kouřili během docházky na 1.stupni. 59% kouřilo první cigaretu na 2. stupni ZŠ.

Graf 6

39% chlapců zkusilo první cigaretu již na 1.stupni ZŠ. 61% chlapců poprvé kouřilo na 2.stupni.

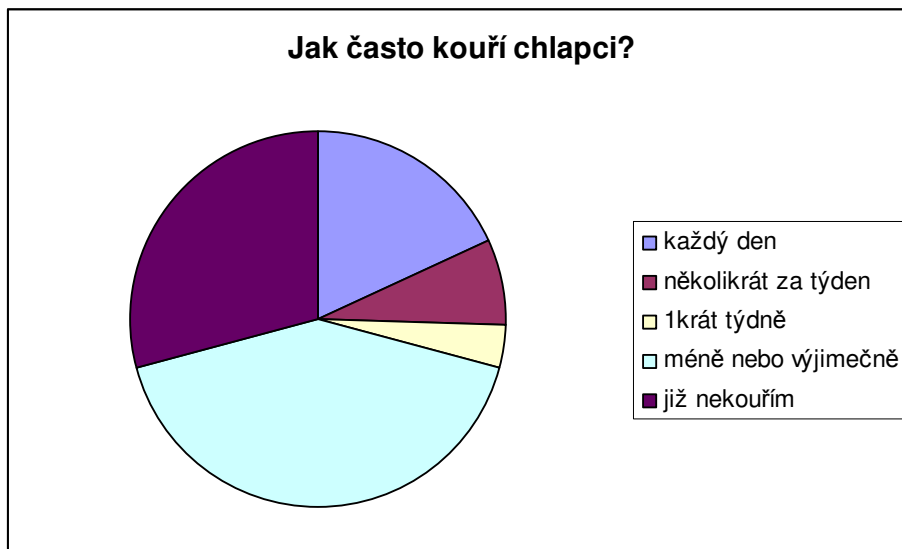
Graf 7

23% dívek poprvé kouřilo na 1.stupni ZŠ. 77% dívek kouřilo na 2. stupni.

3. Kouříš v současné době?

Graf 8

Pelhřimov		
chlapci	počet	%
každý den	10	18
několikrát za týden	4	7
1krát týdně	2	4
méně nebo výjimečně	23	42
již nekouřím	16	29

18% chlapců kouří cigarety každý den. Několikrát v týdnu kouří 7% a jedenkrát týdně kouří 2% žáků v Pelhřimově. Nejčastější odpověď chlapců byla, že kouří méně než jednou týdně nebo výjimečně a to 42%. Zkušenost s kouřením má 16% chlapců, ale v současné době nekouří.

Graf 9

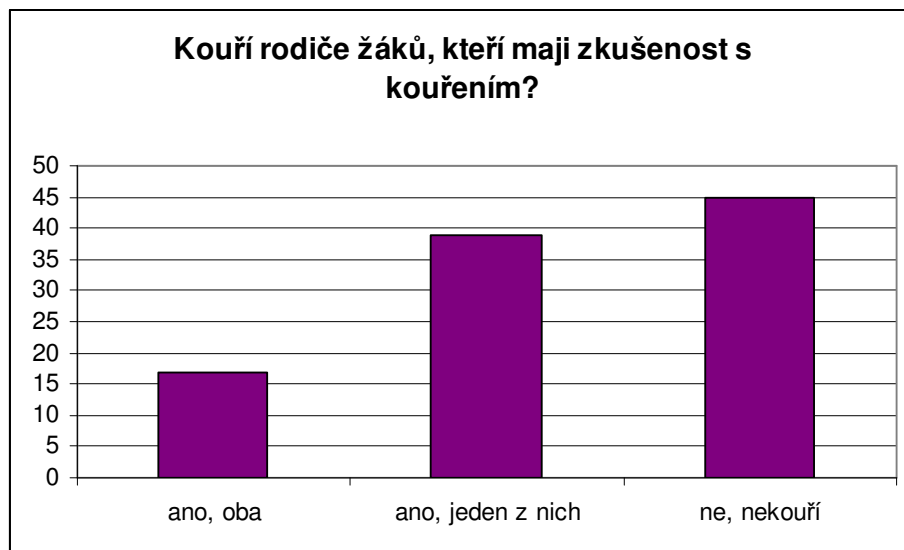

Pelhřimov		
dívky	počet	%
každý den	8	15
několikrát za týden	4	8
1krát týdně	0	0
méně nebo výjimečně	22	41
již nekouřím	19	36

Každý den kouří 15% dívek, které chodí do 9. ročníku ZŠ v Pelhřimově. 8% kouří několikrát za týden. Méně než jednou týdně nebo výjimečně kouří 41% žákyně. 36% dívek uvedlo, že již nekouří.

4.Kouří Tvoji rodiče?

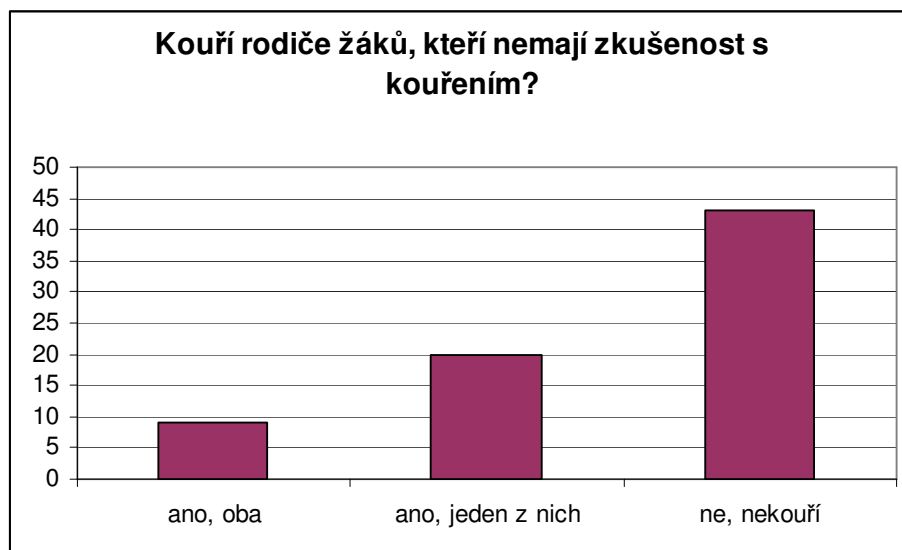
Graf 10

Pelhřimov		
žáci kouřící	počet	%
ano, oba	17	17
ano, jeden z nich	39	39
ne, nekouří	45	45

17% žáků uvedlo, že jejich oba rodiče kouří. 39% uvedlo, že kuřákem je jeden z rodičů. 45% žáků, kteří mají zkušenost s kouřením, uvedlo, že jejich rodiče nekouří.

Graf 11

Pelhřimov		
žáci nekouřící	počet	%
ano, oba	9	13
ano, jeden z nich	20	28
ne, nekouří	43	59

13% žáků, kteří nemají zkušenost s kouřením, odpovědělo, že jejich rodiče kouří. 28% žáků má jednoho kouřícího rodiče. 59% rodičů těchto žáků nekouří.

5. Pil/a jsi někdy alkohol?

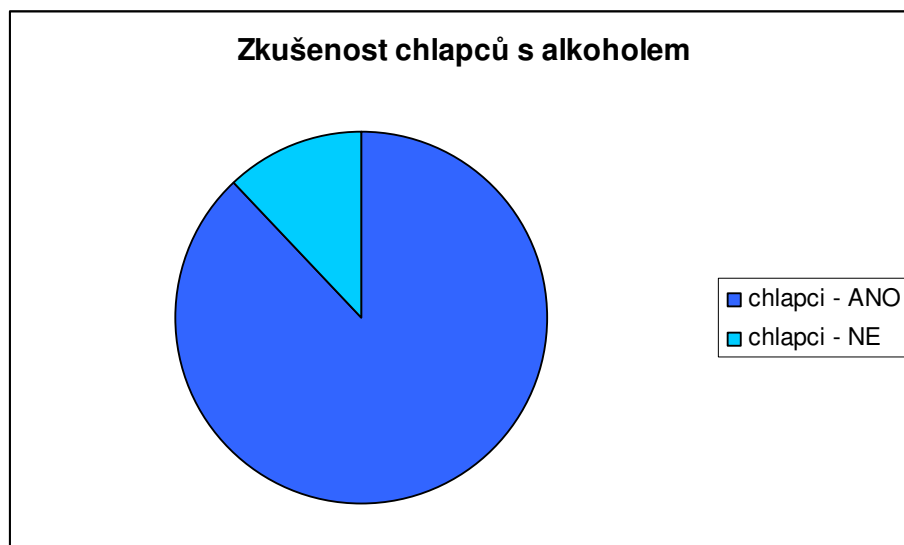
Graf 12

Pelhřimov	počet	%
chlapci - ANO	74	41
chlapci - NE	10	6
dívky - ANO	93	51
dívky - NE	3	2

92% žáků 9. ročníků v Pelhřimově má v tomto věku již zkušenost s alkoholem. 8% tuto zkušenost nevedlo.

Graf 13

88% chlapců má zkušenost s alkoholem, 12% alkoholické nápoje nepožívalo.

Graf 14

97% dívek 9.ročníků má s alkoholem má zkušenost. Pouze 3% tuto zkušenost nemají.

6. Jaký alkohol jsi pil/a?

Graf 15

Pelhřimov		
žáci	počet	%
víno	127	34
pivo	137	36
destiláty	111	30

Nejvíce žáků základních škol v Pelhřimově pije pivo, 36% z nich. 34% žáků pije víno a 30% destiláty. Není zřetelné, že by žáci preferovali jeden druh alkoholu.

Graf 16

Pelhřimov		
chlapci	počet	%
víno	50	28
pivo	69	38
destiláty	61	34

Chlapci mají nejčastěji zkušenost s pivem (38% chlapců uvedlo, že pili pivo). Destiláty pilo 34% chlapců a 28% pilo víno.

Graf 17

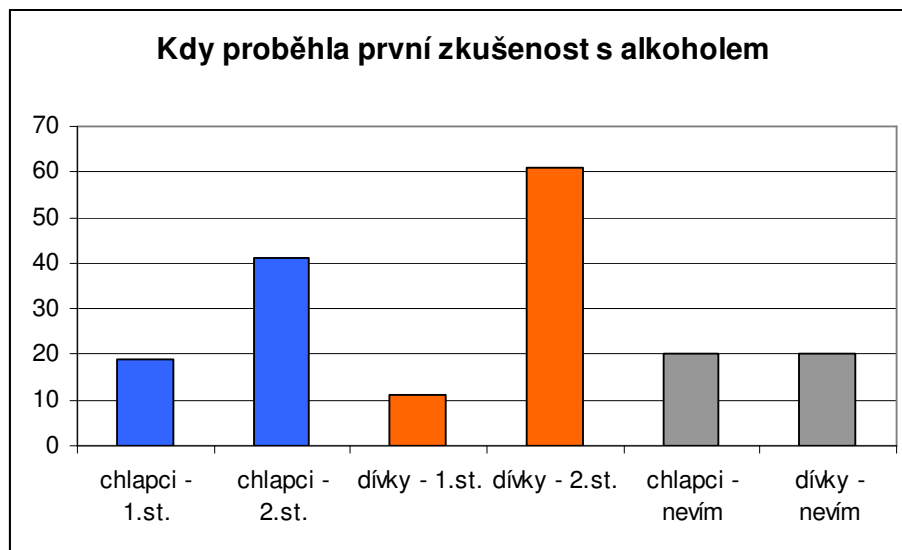
Pelhřimov		
dívky	počet	%
víno	77	39
pivo	68	35
destiláty	50	26

Dívky uváděly, že nejčastěji pijí víno (39%). Pivo je na druhém místě a pilo ho 35% dívek. Destiláty jsou nejméně u dívek oblíbené, 26% uvedlo, že již pilo destiláty.

7. Kdy jsi poprvé pil/a alkohol?

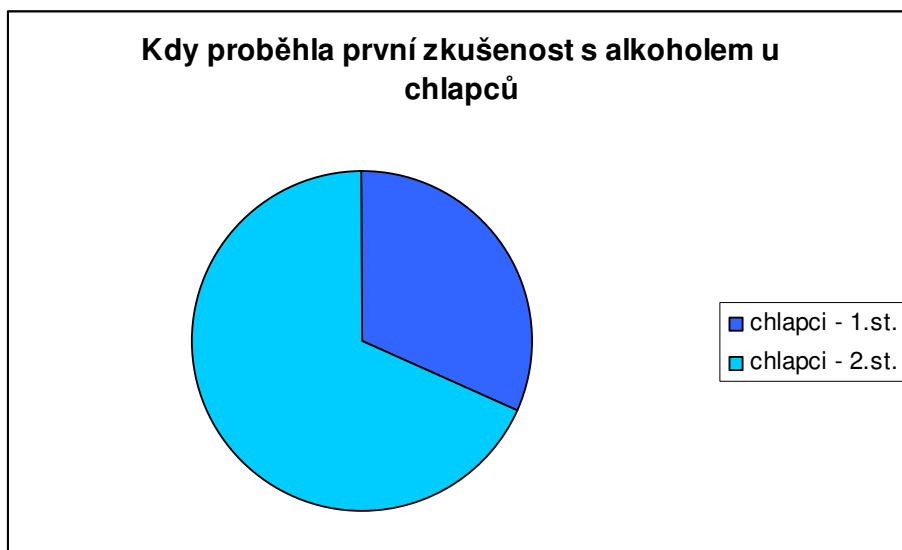
Graf 18

Pelhřimov	počet	%
chlapci - 1.st.	19	14
chlapci - 2.st.	41	31
dívky - 1.st.	11	8
dívky - 2.st.	61	47
chlapci - nevím	20	
dívky - nevím	20	

22% žáků uvedlo, že jejich první zkušenost s alkoholem byla na 1.stupni ZŠ. 78% žáků zkusilo alkohol během docházky na 2. stupeň.

Graf 19

U 32% chlapců byla první zkušenost s alkoholem již na 1. stupni. Dalších 68% chlapců zkusilo alkohol později.

Graf 20

15% dívek uvedlo, že poprvé zkusily alkohol na 1. stupni a 85% na 2. stupni ZŠ.

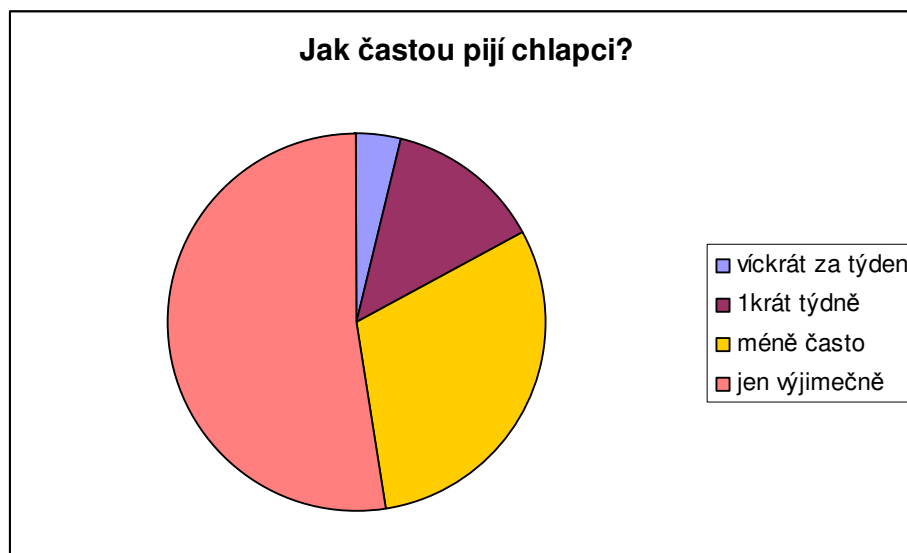
8. Při jaké příležitosti jsi pil/a nebo piješ alkoholické nápoje? S kým? Kde?

Vytvoř vlastní odpověď

Žáci ze všech škol uváděli velmi podobné odpovědi. Nejčastěji pili alkohol s kamarády při různých oslavách. Velmi častá odpověď byla, že pili alkohol s rodiči. Také při rodinných oslavách. Méně častá odpověď, ale také nezanedbatelná byla, že pili na festivalech a akcích pořádaných městem Pelhřimov. Někdo i konkrétně uvedl Festival rekordů a kuriozit v Pelhřimově.

9. Jak často piješ alkoholické nápoje?

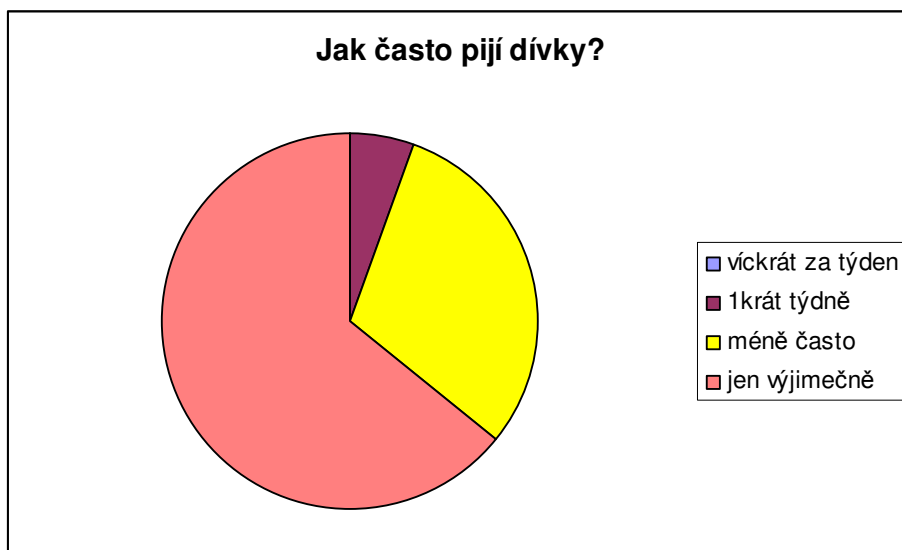
Graf 21

Pelhřimov		
chlapci	počet	%
víckrát za týden	3	4
1krát týdně	10	13
méně často	23	30
jen výjimečně	40	53

4% chlapců pijí více než jednou v týdnu, 13% chlapců uvedlo, že pije jednou týdně, 30% z nich požívá alkohol méně často než jednou za týden a jen výjimečně pije polovina chlapců – 53%.

Graf 22

Pelhřimov		
dívky	počet	%
víckrát za týden	0	0
1krát týdně	5	5
méně často	28	30
jen výjimečně	59	65

Žádná dívka neodpověděla, že by pila alkoholické nápoje častěji než jeden den v týdnu. 5% dívek pije alkohol jednou týdně. Méně často než jednou týdně pije 30% z nich a výjimečně pije 65% dívek.

10. Byl/a jsi někdy opilý/á?

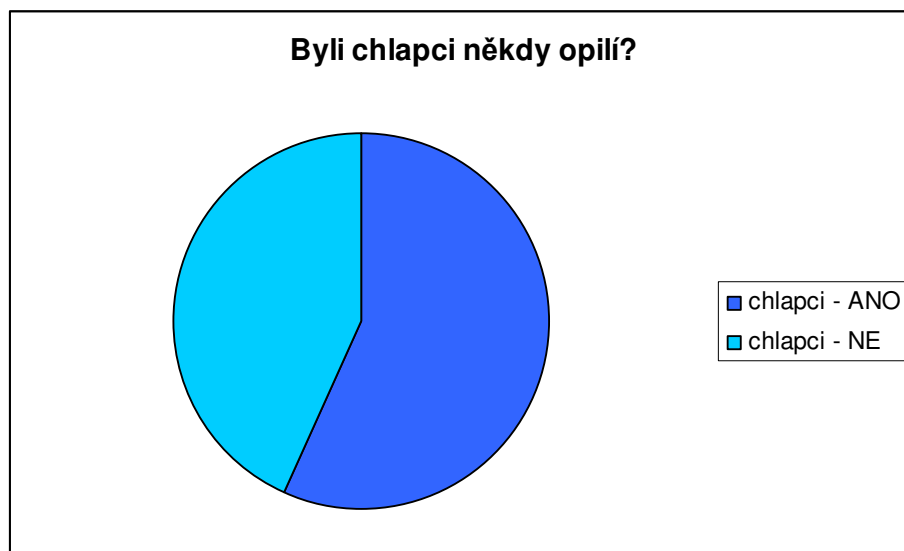
Graf 23

Pelhřimov	počet	%
chlapci - ANO	43	26
chlapci - NE	33	20
dívky - ANO	29	17
dívky - NE	62	37

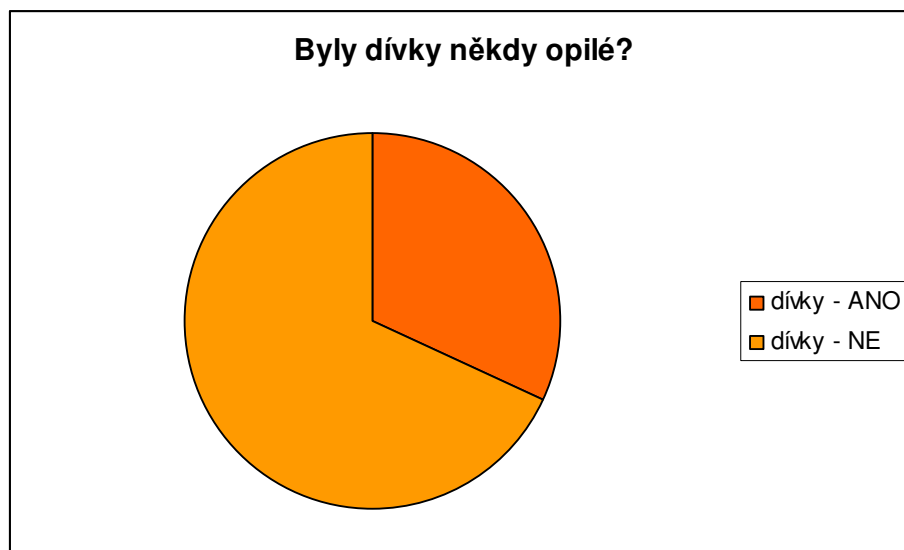
43% žáků uvedlo, že již někdy byli opilí. 57% žáků opilí nebyli.

Graf 24

57% chlapců odpovědělo (tedy více než polovina), že již byli někdy opilí. 43% chlapců uvedlo, že opilí nebyli.

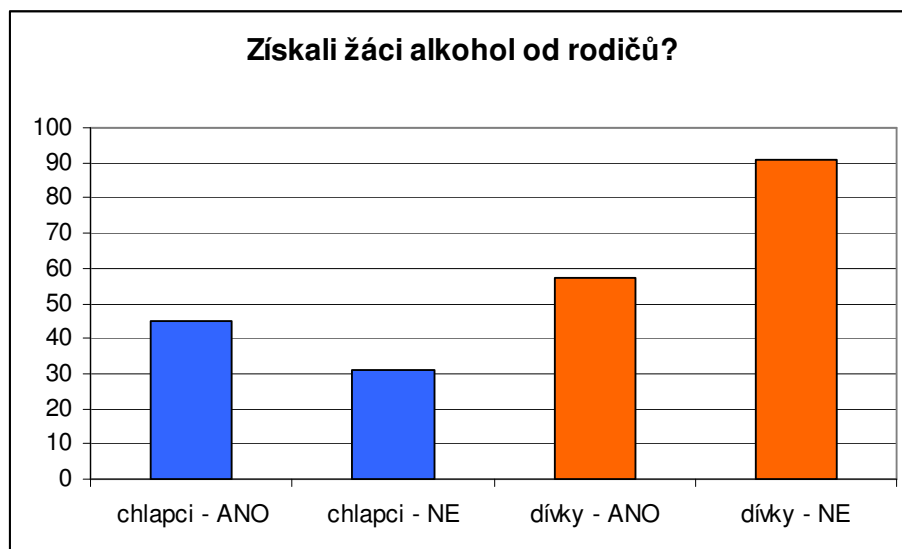
Graf 25

32% dívek opilé byly, 68% dívek opilé nebylo.

11. Získal/a jsi někdy alkohol od rodičů?

Graf 26

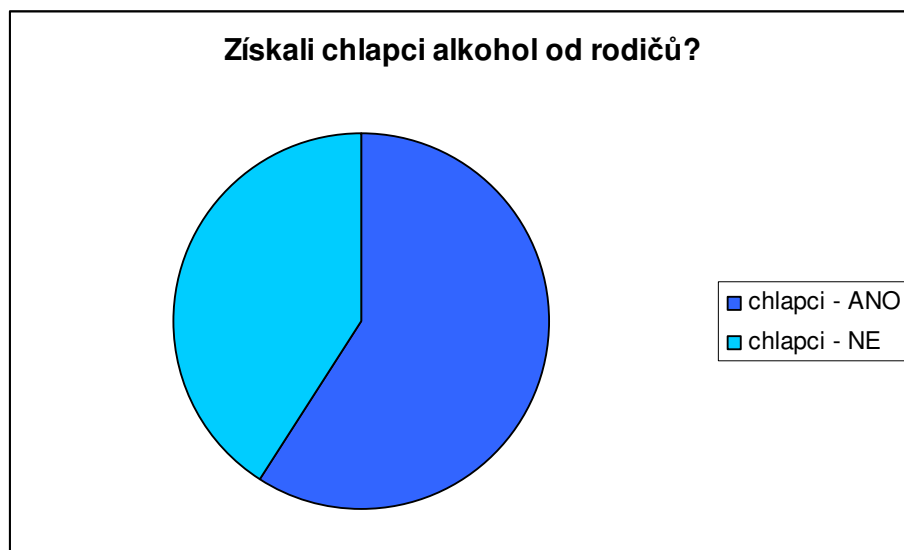

Pelhřimov	počet
chlapani - ANO	45
chlapani - NE	31
dívky - ANO	57
dívky - NE	91

112 žáků získalo alkohol od rodičů, 122 žáků nikoliv.

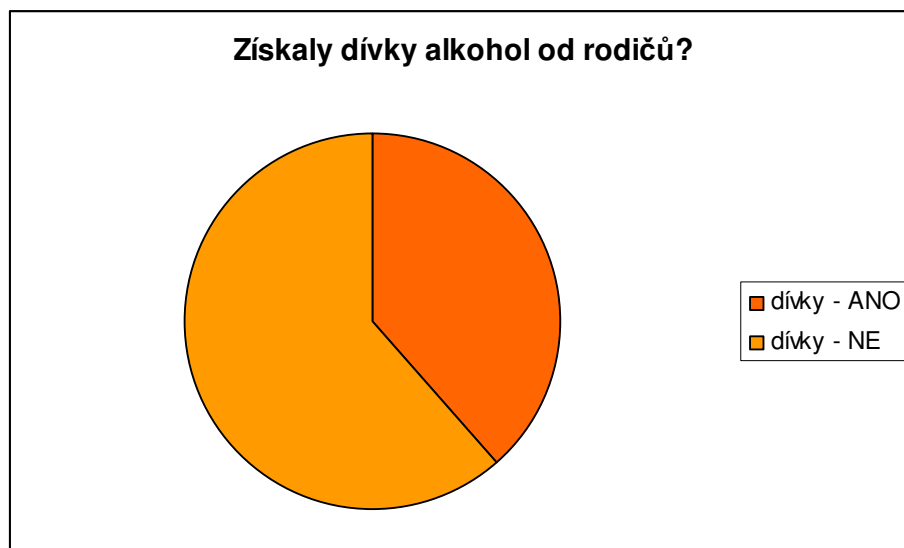

Graf 27

59% chlapců uvedlo, že již dostali alkohol od svých rodičů, 41% nikoliv.

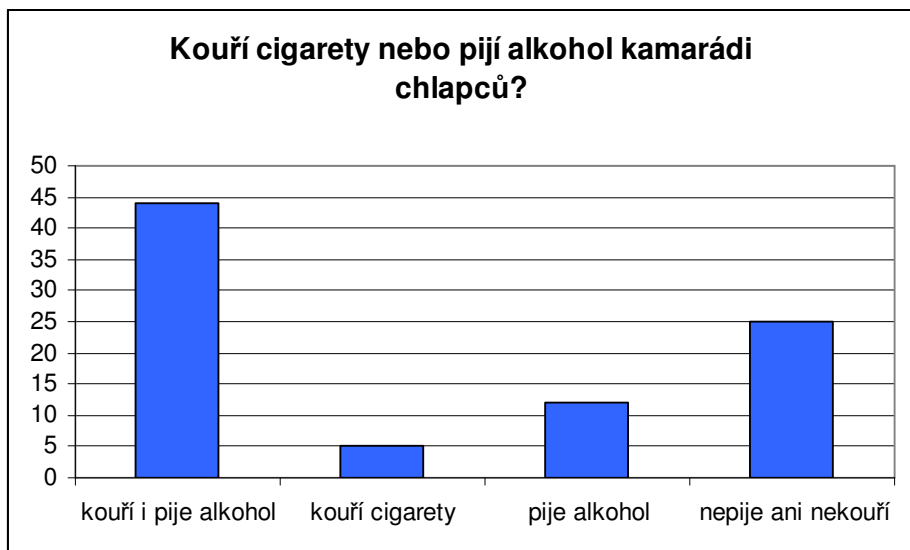
Graf 28

U dívek je situace zcela opačná. Na rozdíl od chlapců dostalo od svých rodičů alkohol 39% dívek a 61% nikoliv.

12. Pije nebo kouří Tvůj kamarád?

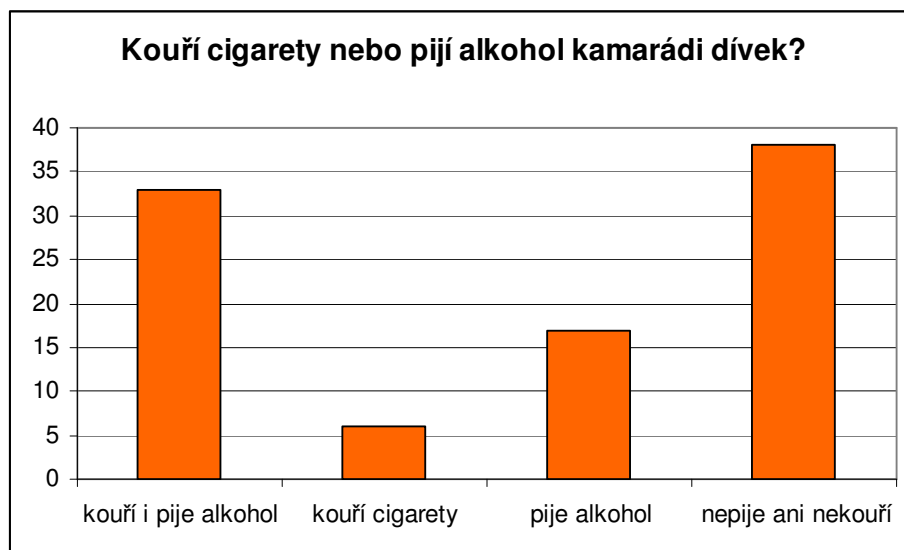
Graf 29

Pelhřimov	
chlapci	počet
kouří i pije alkohol	44
kouří cigarety	5
pije alkohol	12
nepije ani nekouří	25

Z výzkumu vyplývá, že se chlapci kamarádí nejvíce s těmi, co kouří a pijí alkohol. Na druhém místě jsou však chlapci, kteří se kamarádí s těmi, co nekouří ani nepijí.

Graf 30

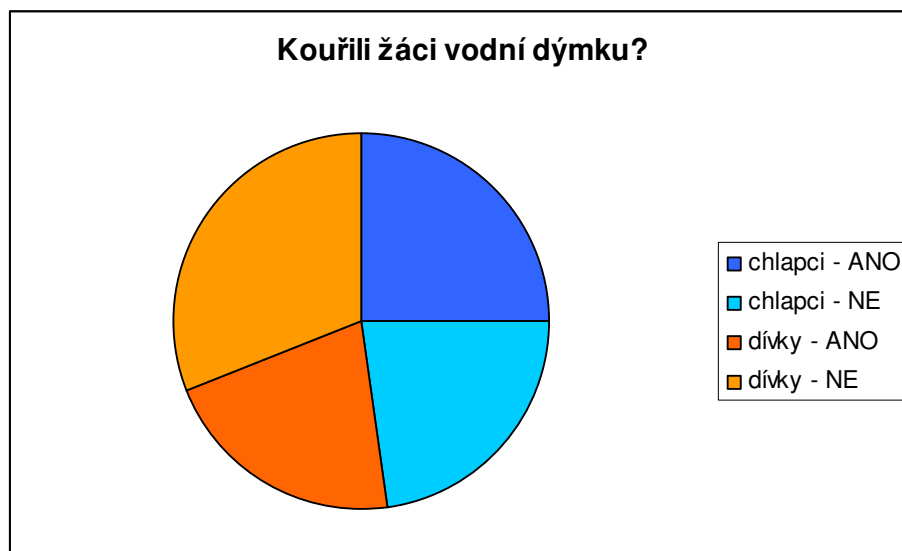

Pelhřimov	
dívky	počet
kouří i pije alkohol	33
kouří cigarety	6
pije alkohol	17
nepije ani nekouří	38

Dívky se nejvíce kamarádí s těmi (na rozdíl od chlapců), které nekouří ani nepijí. Ty, které se kamarádí s těmi, co kouří a pijí, jsou na druhém místě.

13. Zkoušel/a jsi někdy kouřit vodní dýmku?

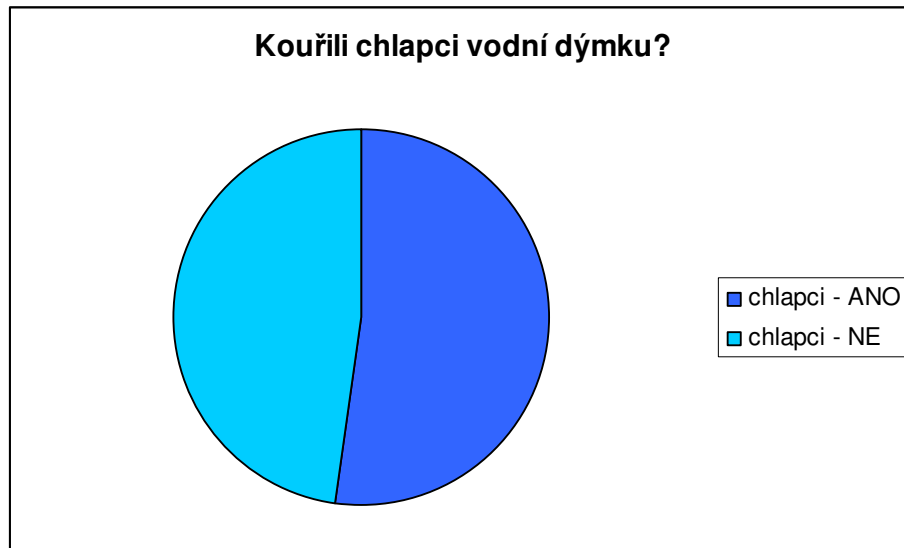
Graf 31

Pelhřimov	počet	%
chlapci - ANO	45	25
chlapci - NE	41	23
dívky - ANO	38	21
dívky - NE	56	31

46% oslovených žáků již někdy kouřilo vodní dýmku, 54% nikoliv.

Graf 32

52% chlapců kouřilo vodní dýmku, 48% chlapců ne.

Graf 33

40% dívek zkusilo kouřit vodní dýmku, 60% dívek ne.

Mezi chlapci převažují ti, co již kouřili vodní dýmku, u dívek ty, které nekouřily vodní dýmku.

8.2.2 Porovnání výsledků průzkumu na škole D a E

Počet žáků účastnících se výzkumu

	chlapci	dívky	celkem
škola D	24	26	50
škola E	24	25	49

Počet žáků školy D a E je téměř stejný. Pouze na škole D je o jednu dívku více než na škole E. Proto byla pro porovnání výsledků se školou v Českých Budějovicích vybrána škola D v Pelhřimově. Dalším důvodem je i obdobné zaměření obou škol.

1. Zkoušel/a jsi někdy kouřit?

Škola D	počet	Škola E	počet
chlapci - ANO	14	chlapci - ANO	21
chlapci - NE	10	chlapci - NE	3
dívky - NE	10	dívky - NE	4
dívky - ANO	16	dívky - ANO	21

Rozdíl v počtu žáků, kteří již kouřili je výrazný mezi těmito školami. O 11 žáků více kouřilo na škole E. Souvislost mezi pohlavím respondentů a kouřením není zde patrný.

2. Kdy jsi poprvé zkusil/a kouřit?

Škola D	počet	Škola E	počet
chlapci - 1.st.	3	chlapci - 1.st.	7
chlapci - 2.st.	9	chlapci - 2.st.	14
dívky - 1.st.	3	dívky - 1.st.	5
dívky - 2.st.	9	dívky - 2.st.	16
chlapci - nevím	3		
dívky - nevím	2		

Dvakrát více žáků na škole E zkusilo kouřit cigaretu již na 1. stupni ZŠ, tedy o 6 žáků. Rozdíl mezi počtem žáků, kteří poprvé kouřili na 2. stupni je významný na škole D a škole E.

3. Kouříš v současné době?

Škola D			
chlapci	počet	dívky	počet
každý den	4	každý den	4
několikrát za týden	0	několikrát za týden	0
1krát týdně	1	1krát týdně	0
méně nebo výjimečně	5	méně nebo výjimečně	6
již nekouřím	4	již nekouřím	6

Škola E			
chlapci	počet	dívky	počet
každý den	4	každý den	5
několikrát za týden	1	několikrát za týden	0
1krát týdně	0	1krát týdně	0
méně nebo výjimečně	2	méně nebo výjimečně	3
již nekouřím	14	již nekouřím	13

Počet žáků, kteří kouří každý den je téměř stejný, 8 žáků ze školy D a 9 ze školy E. Ve škole E je převaha žáků, kteří zkusili cigarety, ale byla to spíše krátkodobá záležitost.

4. Kouří Tvoji rodiče?

Škola D			
žáci kouřící	počet	žáci nekouřící	počet
ano, oba	9	ano, oba	0
ano, jeden z nich	10	ano, jeden z nich	8
ne, nekouří	11	ne, nekouří	12

Škola E			
žáci kouřící	počet	žáci nekouřící	počet
ano, oba	9	ano, oba	1
ano, jeden z nich	15	ano, jeden z nich	2
ne, nekouří	18	ne, nekouří	4

Zajímavé je, že u žáků, kteří již někdy kouřili, převažují odpovědi, že jejich rodiče nekouří. U žáků školy D jsou však odpovědi rovnoměrně rozložené. U žáků školy E,

kteří již kouřili je výrazné zastoupení těch, jejichž aspoň jeden rodič kouří. Žáci bez zkušeností s kouřením odpovídali nejčastěji, že jejich rodiče nekouří.

5. Pil/a jsi někdy alkohol?

Škola D	počet	Škola E	počet
chlapci - ANO	19	chlapci - ANO	24
chlapci - NE	5	chlapci - Ne	0
dívky - ANO	24	dívky - ANO	24
dívky - NE	2	dívky - NE	1

V 9. ročníku školy E není žádný chlapec účastníkem výzkumu, který se dosud nenapil alkoholického nápoje. Na škole D je jich 5, kteří ještě nepili. Jen 3 dívky z obou škol dosud nepily alkohol.

6. Jaký alkohol jsi pil/a?

Škola D			Škola D		
chlapci	počet	%	dívky	počet	%
víno	11	26	víno	20	40
pivo	18	41	pivo	17	34
destiláty	14	33	destiláty	13	26

Škola E			Škola E		
chlapci	počet	%	dívky	počet	%
víno	11	24	víno	20	45
pivo	21	47	pivo	14	32
destiláty	13	29	destiláty	10	23

Z výzkumu vyplynulo, jaký alkohol preferují chlapci a dívky. Chlapci mají nejčastěji zkušenost s pivem, dívky s vínem. Destiláty jsou u chlapců i dívek až na třetím místě.

7. Kdy jsi poprvé pil/a alkohol?

Škola D	počet	Škola E	počet
chlapci - 1.st.	2	chlapci - 1.st.	3
chlapci - 2.st.	11	chlapci - 2.st.	13
dívky - 1.st.	2	dívky - 1.st.	2
dívky - 2.st.	16	dívky - 2.st.	21
chlapci - nevím	6	chlapci - nevím	8
dívky - nevím	7	dívky - nevím	1

Není zde významný rozdíl mezi tím, kdy poprvé zkusili alkohol žáci školy D a E, ani mezi chlapci a dívkami.

9. Jak často piješ alkoholické nápoje?

Škola D		Škola D	
chlapci	počet	dívky	počet
víckrát za týden	1	víckrát za týden	0
1krát týdně	2	1krát týdně	0
méně často	5	méně často	6
výjimečně	11	výjimečně	19

Škola E		Škola E	
chlapci	počet	dívky	počet
víckrát za týden	2	víckrát za týden	0
1krát týdně	3	1krát týdně	1
méně často	7	méně často	4
výjimečně	12	výjimečně	19

Žádná dívka neuvedla, že by pila alkohol více než jednou v týdnu. Tuto odpověď z chlapců vybrali tři – 1 ze školy D a 2 ze školy E. Nejvíce žáků (z obou škol) uvedlo, že pijí alkohol zcela výjimečně.

10. Byl/a jsi někdy opilý/á?

Škola D	počet	Škola E	počet
chlapci - ANO	10	chlapci - ANO	13
chlapci - NE	9	chlapci - NE	11
dívky - ANO	5	dívky - ANO	12
dívky - NE	19	dívky - NE	12

Rozdíl mezi těmito školami u této otázky je především u dívek. Jen 5 dívek bylo někdy opilých, kdežto opilých dívek ze školy E bylo již 12. U chlapců významný rozdíl není.

11. Získal/a jsi někdy alkohol od rodičů?

Škola D	počet	Škola E	počet
chlapci - ANO	9	chlapci - ANO	10
chlapci - NE	10	chlapci - NE	14
dívky - ANO	13	dívky - ANO	15
dívky - NE	11	dívky - NE	9

Převažuje mírně odpověď, že žáci z obou škol nezískali alkohol z rukou rodičů.

12. Pije nebo kouří Tvůj kamarád?

Škola D		Škola D	
chlapci	počet	dívky	počet
kouří i pije alkohol	9	kouří i pije alkohol	11
kouří cigarety	1	kouří cigarety	0
pije alkohol	6	pije alkohol	2
nepije ani nekouří	8	nepije ani nekouří	13

Škola E		Škola E	
chlapci	počet	dívky	počet
kouří i pije alkohol	10	kouří i pije alkohol	13
kouří cigarety	2	kouří cigarety	2
pije alkohol	7	pije alkohol	1
nepije ani nekouří	5	nepije ani nekouří	9

Není zde významnějších rozdílů mezi odpověďmi žáků školy D a E.

13. Zkoušel/a jsi někdy kouřit vodní dýmku?

Škola D	počet	Škola E	počet
chlapci - ANO	11	chlapci - ANO	9
chlapci - NE	13	chlapci - NE	15
dívky - ANO	12	dívky - ANO	11
dívky - NE	14	dívky - NE	14

Ve škole D převažují žáci, kteří již mají zkušenost s kouřením vodní dýmky. Ve škole E počet těchto žáků je nižší než žáků bez této zkušenosti.

9 Zhodnocení hypotéz

H1 Předpokládám, že skoro všichni žáci pili alkoholické nápoje

Z grafu 12 je zřejmé, že hypotéza byla potvrzena. 92% žáků 9. tříd v Pelhřimově uvedlo, že již někdy pili alkoholické nápoje.

H2 Předpokládám, že zkušenost s kouřením bude mít více než polovina chlapců i dívek
60% žáků odpovědělo, že již má zkušenost s kouřením cigaret, hypotéza tedy byla potvrzena.

H3 Předpokládám, že žáci alkoholické nápoje dostali i od svých rodičů při příležitosti rodinných oslav apod.

59% chlapců a 39% dívek již někdy získalo alkohol z rukou rodičů. Více než polovina chlapců a ani 39% dívek není zanedbatelné číslo. Tuto hypotézu potvrzuje otázka č. 8, i zde žáci uváděli, že nejčastěji požívají alkohol s kamarády, na druhém místě byla odpověď vytvořena žáky, že jim byl alkohol podán na rodinných oslavách (narozeniny, příchod nového roku,..). Hypotéza byla potvrzena.

H4 Předpokládám, že žáci pokud konzumují alkohol, tak to nejčastěji bude pivo, nejméně destiláty

Chlapci mají skutečně nejčastěji zkušenost s pitím piva, u dívek mírně převažuje víno. Z nabídnutých druhů alkoholových nápojů byly destiláty na 3. místě v oblíbenosti u chlapců i dívek. Hypotéza byla částečně potvrzena.

10 Závěr

Šetření se zúčastnilo 250 chlapců a dívek, které navštěvují školu v Pelhřimově a 49 žáků jedné školy v Českých Budějovicích.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zmapovat zkušenost s tabákem a alkoholem 14 – 15letých žáků 9. ročníků v menším okresním městě Pelhřimov v kraji Vysočina na jednotlivých základních školách (v Pelhřimově jsou 4 základní školy) a výsledky shrnout do celkového výzkumu, který by vypověděl o situaci v Pelhřimově. Pro porovnání výsledků na školách v Pelhřimově byla náhodně vybrána ZŠ ve větším krajském městě Jihočeského kraje České Budějovice.

Přínosem této diplomové práce pro učitele by měla být informace o současném stavu rozšířenosti tabáku a alkoholu mezi českou mládeží navštěvující základní školu. Odborná veřejnost i laická veřejnost by si měla uvědomit závažnost problému. Alkohol a tabák jsou legální drogy, ale pro občany starší 18ti let, pro nezletilé je tabák a alkohol nelegální. Naše společnost je však v této problematice příliš tolerantní až benevolentní.

Z odborné literatury i této práce vyplynulo, že první zkušenost s alkoholem získává mládež v kruhu rodiny. Mladí lidé se tak u svých rodičů setkávají s tolerancí vůči alkoholu, někdy jsou děti i svými rodiči při rodinných oslavách vybízeny k požívání alkoholu.

Po prostudování tohoto výzkumu zjistíme, že drtivá většina žáků v tomto věku má již zkušenost s tabákem, ale uvádí, že v současné době nekouří cigarety. Co je tedy příčinou této první zkušenosti? Nejspíš zvědavost a touha po novém smyslovém zážitku, ale nedá se i této první zkušenosti vhodně zvolenou prevencí předejít? Nebo „nechat“ děti vyzkoušet tabák, když zde vidíme, že většina dětí této činnosti brzy zanechá? Názory mohou být různé, já se přikláním k tomu, aby prevence týkajícího se tabáku (a samozřejmě i alkoholu) byla zahájena co v nejnižším ročníku školy, ale to by nesměla být „podkopávána“ rodinou dětí, kde jak už bylo řečeno, je tolerance k těmto jevům vysoká.

Rozšíření kouření vodních dýmek mezi mládeží (zvláště v Pelhřimově) bylo pro mě nejvíce překvapující z celého výzkumu. Otázka týkající se vodních dýmek byla do dotazníku doplněna jako poslední po mé zkušenosti, kdy jsem byla přítomna setkání převážně nezletilé mládeže, která kouřila vodní dýmku. Žáci si neuvědomují rizika spojená s kouřením vodní dýmky a považují ji za neškodnou, jak jsem zjistila při diskuzi s žáky během praxe. S otevřením hranic a cestováním českých turistů do exotických zemí (Egypt, Tunisko, ..), kde se mohou setkat Češi s vodními dýmkami, souvisí, dle mého názoru, rozšíření vodních dýmek v České republice. Kouřit cigarety může člověk na ulici, u školy, v restauračním zařízení, ale vodní dýmky nejčastěji v čajovnách a v uzavřené společnosti. Těžko si návštěvník diskotéky přinese s sebou vodní dýmku. Myslím, že by se prevence užívání drog měla rozšířit i na problematiku vodních dýmek, která je stále opomíjená, protože není přece takovým masovým jevem, ale opak se stává pravdou. Žáci vědí, jaká jsou rizika kouření cigaret, ale o rizicích související s vodními dýmkami si neuvědomují ani mnozí dospělí.

11 Literatura a zdroje dat

Evropská charta o alkoholu – Deklarace – mládež a alkohol

Góhlert, F. *Od návyku k závislosti*. Praha: Ikar 2001 (orig. Vom Missbrauch zur sucht (linea editions und Medienservice GmbH, Múnchen 2001, překl. D. Libelová) ISBN 80-7202-950-9

Gross, Š. *Nebezpečné drogy*. Frýdek- Místek: Pliska, 1990, 47 s. ISBN 80-85232-07-3

Heller, J., Pecinová, O. *Závislost známá neznámá*. Praha: Grada Publishing, 1996, s. 162. ISBN 80-7169-277-8

Kvapilík, J., Svobodová, A. *Člověk a alkohol*. Praha: Avicenum, 1985, s. 237. (08-091-85)

Malá, E., Pavlovský, P. *Psychiatrie*. Praha: Portál, 2002, s. 143. ISBN 80-7178-700-0

Marečková, J. *Drogy (otázky a odpovědi)*. Praha: Portál, 2007, s. 198. ISBN 978-80-7367-223-2

Nešpor, K., Csémy, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*. Praha: Sportpropag, 1994, s. 143.

Nešpor, K.: *Alkohol a jiné návykové látky u dětí*. Dostupné na http://www.drogy-info.cz/index.php/info/ilegalni_drogy/alkohol_a_jine_navykove_latky_u_deti_clanek

Nešpor, K., Pernicová H., Csémy, L. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. Praha: Portál, 1999, s. 112. ISBN 80-7178-299-8

Nešpor, K., Marhounová, J. *Alkoholici, feťáci a gambleři*. Praha: EMPATIE, 1995, s. 110. ISBN 80-901618-9-8

Nešpor, K., Csémy, L. *Léčba a prevence závislostí*. Praha: Psychiatrické centrum, 1996, s. 199. ISBN 80-85121-52-2

Presl, J. *Drogová závislost – může být ohroženo i vaše dítě?* Praha: Maxdorf ,1995 , s. 88. ISBN 80-85800-25-x

Polanecký, V. *My, drogy a Evropa*. Praha: MEDEA KULTUR, 2008

Skála, J. ... *až na dno!?*. Praha: Avicenum, 1988, (08-045-88)

Vališová, A., Kasíková, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada publishing, 2007, ISBN 978-80-247-1734-0

Kolektiv autorů. *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí /příručka o efektivní školní drogové prevence/*. Úřad vlády České republiky 2005 ISBN 80-86734-38-2

Lidové noviny. Reuters, AFP. 2008 ISSN 1213-1385

Informační portál primární prevence[online] [cit. 22. února 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.odrogach.cz>>.

K-centrum v Jeseníku[online] [cit. 12. února 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.darmodej.cz>>.

Drogový informační server [online] [cit. 2. února 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.drogy.net>>.

Drogové stránky[online] [cit. 2. února 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.toxi-k.wz.cz>>.

Česká koalice proti tabáku [online] [cit. 2. listopadu 2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.dokurte.cz>>.

MUDr. Zbyněk Mlčoch, spolupracovník I. interní kliniky FN Olomouc pro prevenci nemocí z kouření[online] [cit. 2. listopadu 2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.kurakovaplice.cz>>.

Alkoholismus-psychika, statistika, historie [online] [cit. 2. ledna 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.alkoholik.cz>>.

Informační portál o ilegálních a legálních drogách[online] [cit. 2. srpna 2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.drogy-info.cz>>.

Informace o vodních dýmách[online] [cit. 2. února 2009]. Dostupný z WWW:
<http://.vodnidymky.info/tabak_do_vodni_dymky.html>.

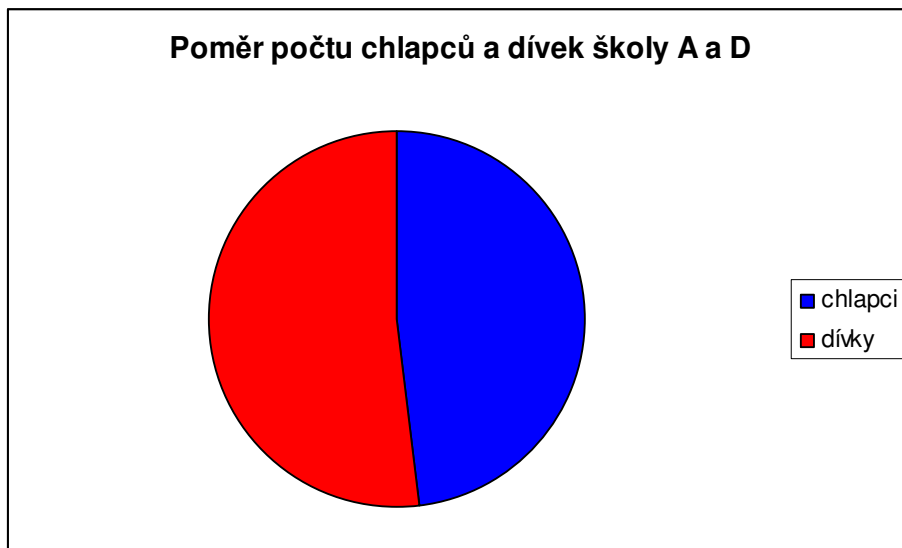
12 Příloha

Počet žáků škol v Pelhřimově účastnících se výzkumu

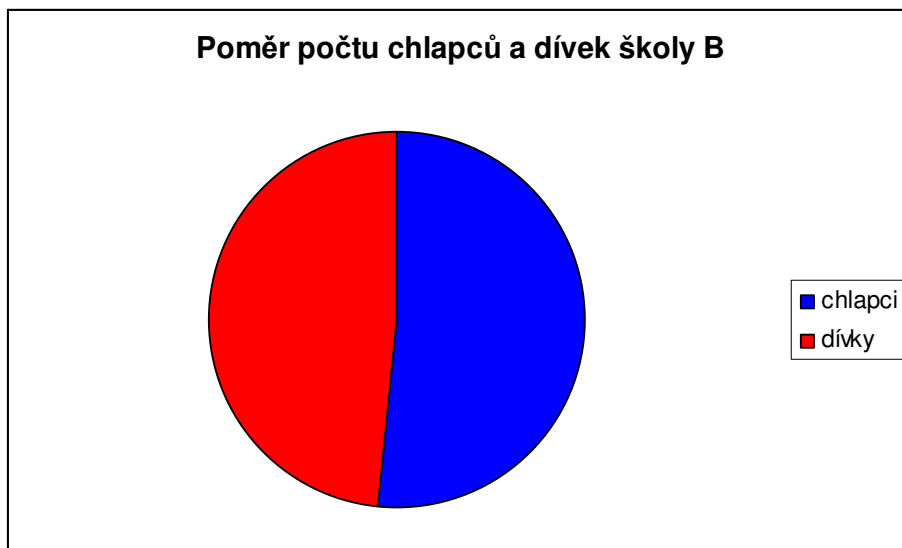
	chlapci	dívky	celkem
škola A2	24	26	50
škola B1	29	27	56
škola C4	9	15	24
škola D3	24	26	50

Dotazníky byly dány žákům 9. ročníků ve dvou paralelních třídách (9.A a 9.B).

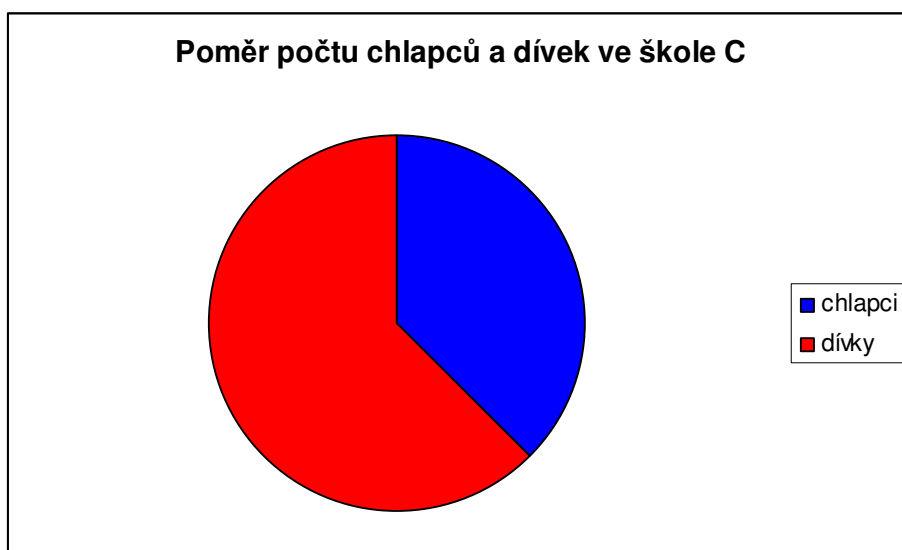
Graf 2/1

Graf 2/2

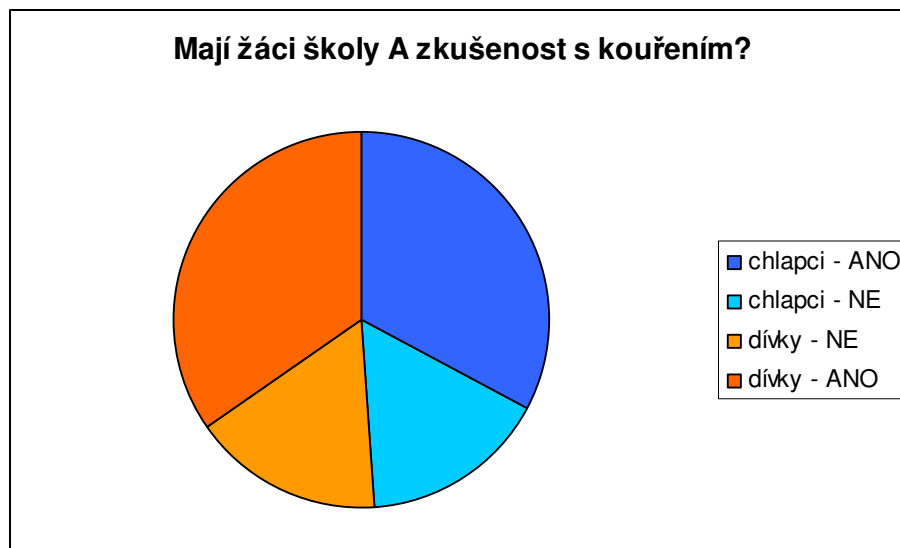

Graf 2/3

1.Zkoušel/a jsi někdy kouřit?

Graf 2/4

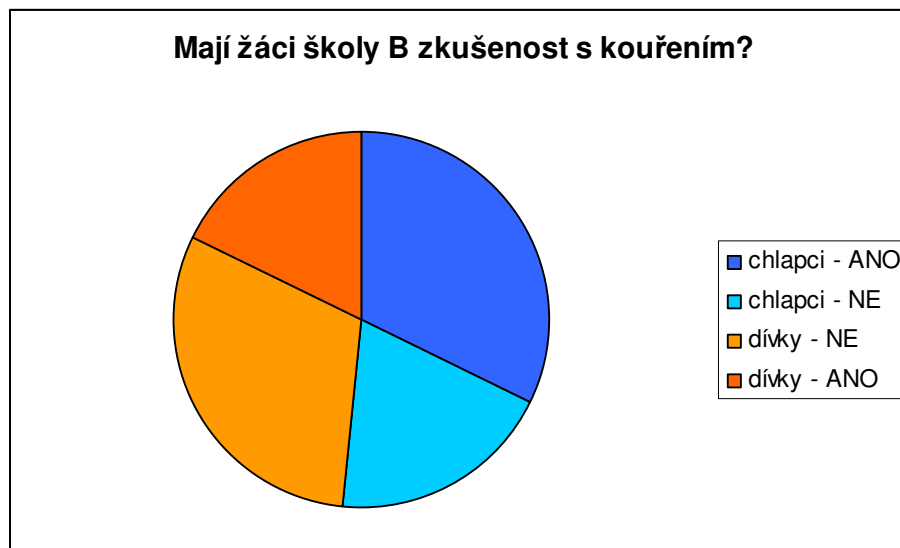

Škola A	počet
chlapci - ANO	16
chlapci - NE	8
dívky - NE	9
dívky - ANO	17

16 chlapců a 17 dívek má zkušenost s kouřením. 8 chlapců a 9 dívek nikoliv.

Skoro tři čtvrtiny žáků mají už zkušenost s kouřením. Čtvrtina žáků dosud nekouřila.

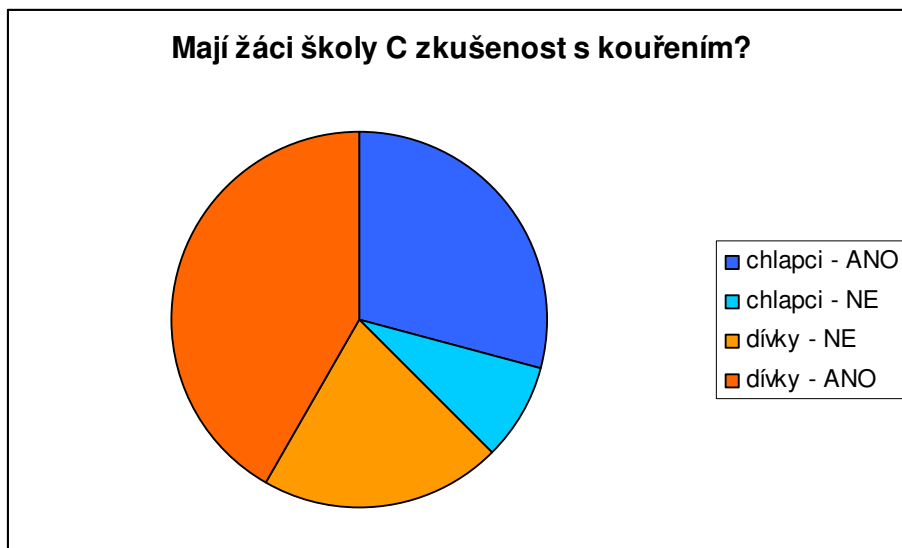
Graf 2/5

Škola B	počet
chlapci - ANO	18
chlapci - NE	11
dívky - NE	17
dívky - ANO	10

18 chlapců v 9. ročníku již má zkušenost s kouřením. 11 chlapců dosud ne. 10 dívek již kouřilo, 17 dívek ne. Převažují chlapci, kteří kouřili nad chlapci bez této zkušenosti, ale u dívek převažují ty, které dosud nekouřily.

Graf 2/6

Škola C	počet
chlapci - ANO	7
chlapci - NE	2
dívky - NE	5
dívky - ANO	10

Téměř tři čtvrtiny žáků školy C účastnících se průzkumu uvedlo, že již mají zkušenost s kouřením. Dívek i chlapců s touto zkušeností je více než žáků, kteří dosud nekouřili.

Graf 2/7

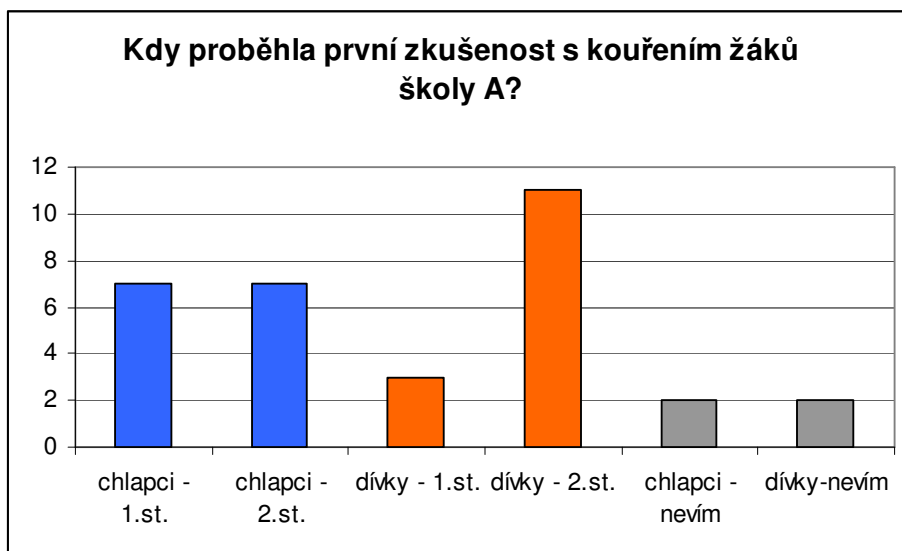

Škola D	počet
chlapci - ANO	14
chlapci - NE	10
dívky - NE	10
dívky - ANO	16

U žáků školy D platí, že 60 % z nich již někdy kouřilo. 14 chlapců a 16 dívek již kouřili. 10 chlapců a stejný počet dívek nekouřili.

2. Kdy jsi poprvé zkusil/a kouřit?

Graf 2/8

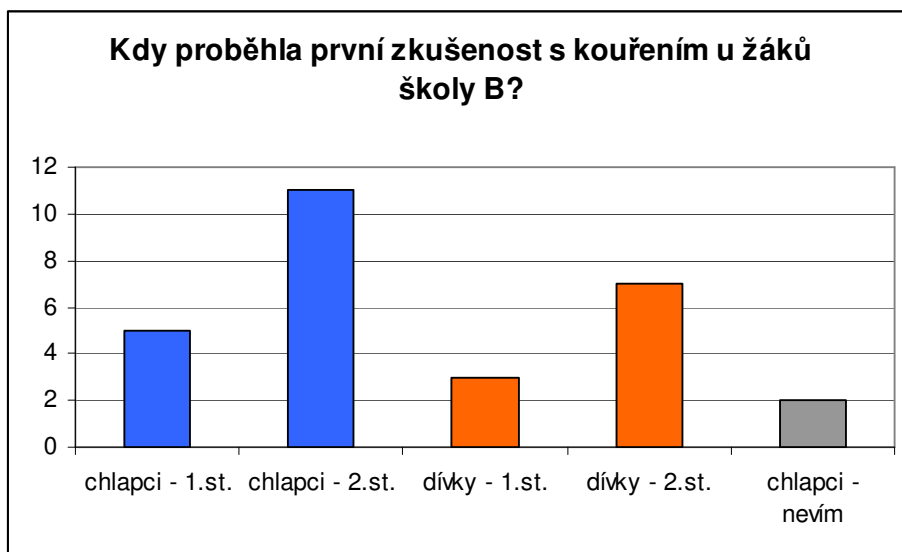

Škola A	počet
chlapci - 1.st.	7
chlapci - 2.st.	7
dívký - 1.st.	3
dívký - 2.st.	11
chlapci - nevím	2
dívký-nevím	2

Polovina chlapců zkusila kouřit, když navštěvovali 1. stupeň základní školy, stejný počet chlapců uvedla, že poprvé kouřili na 2. stupni. U dívek jednoznačně převažuje začátek kouření na 2. stupni ZŠ.

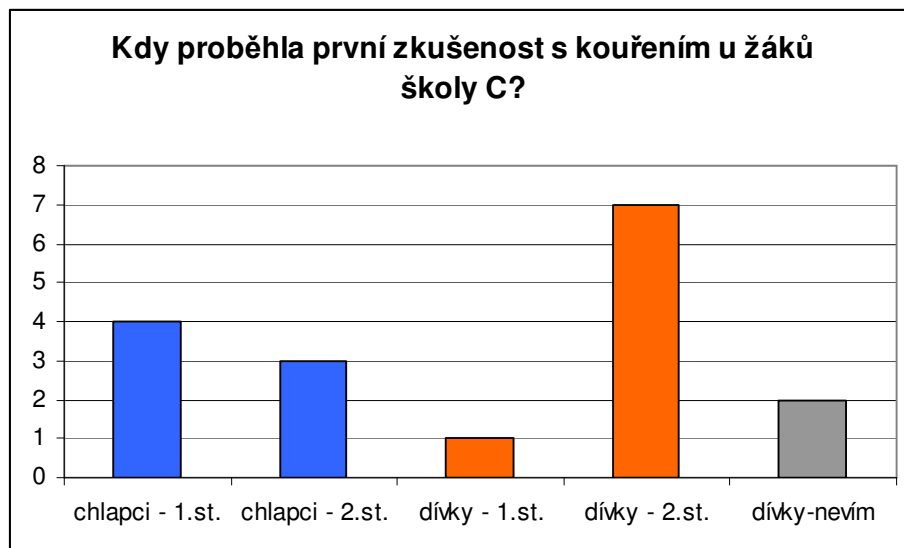
Graf 2/9

Škola B	počet
chlapci - 1.st.	5
chlapci - 2.st.	11
dívky - 1.st.	3
dívky - 2.st.	7
chlapci - nevím	2

Většina žáků, kteří mají zkušenost s kouřením, kouřili poprvé na 2. stupni, ale ani počet žáků se zkušeností na 1. stupni není zanedbatelný. 2 chlapci neurčili, kdy u nich první zkušenost s cigaretou.

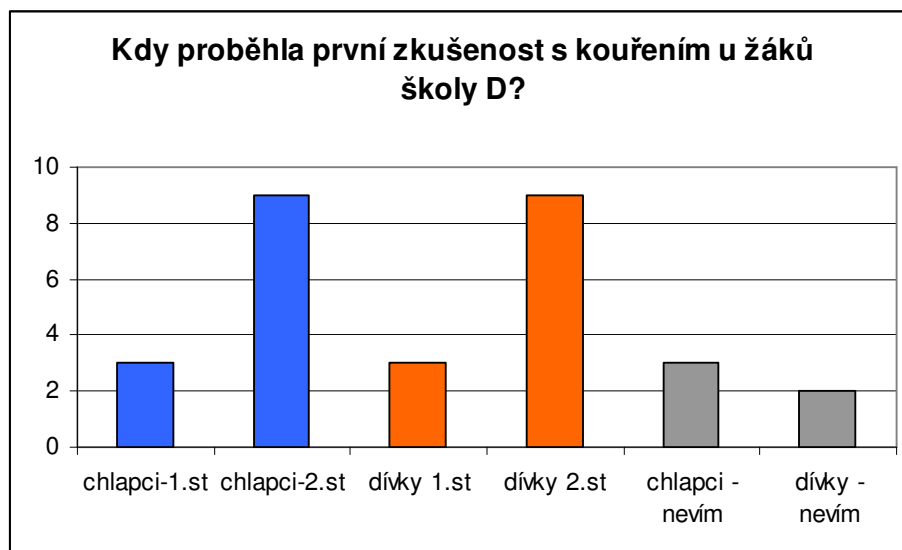
Graf 2/10

Škola C	počet
chlapci - 1.st.	4
chlapci - 2.st.	3
dívky - 1.st.	1
dívky - 2.st.	7
dívky-nevím	2

4 chlapci a 1 dívka uvedli, že poprvé kouřil během docházky na 1. stupeň. Většina dívek poprvé kouřilo na 2. stupni ZŠ.

Graf 2/11

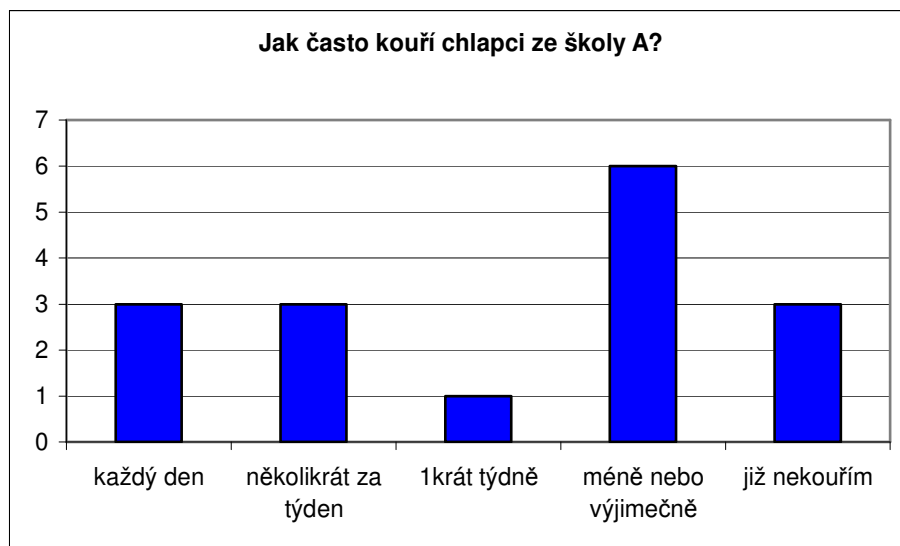

Škola D	počet
chlapci-1.st	3
chlapci-2.st	9
dívky - 1.st	3
dívky - 2.st	9
chlapci - nevím	3
dívky - nevím	2

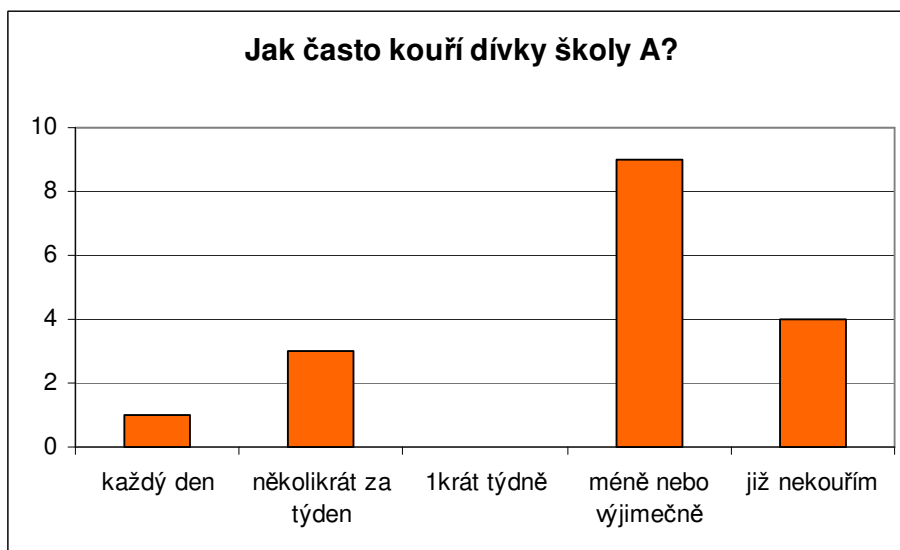
9 chlapců i dívek uvedlo, že jejich první zkušenost s cigaretou proběhla na 2. stupni. Na 1. stupni vyzkoušelo kouřit 3 chlapci a 3 dívky. 5 žáků nedovedlo uvést, zda byla jejich zkušenost na 1. nebo na 2 stupni ZŠ.

3. Kouříš v současné době?

Graf 2/12

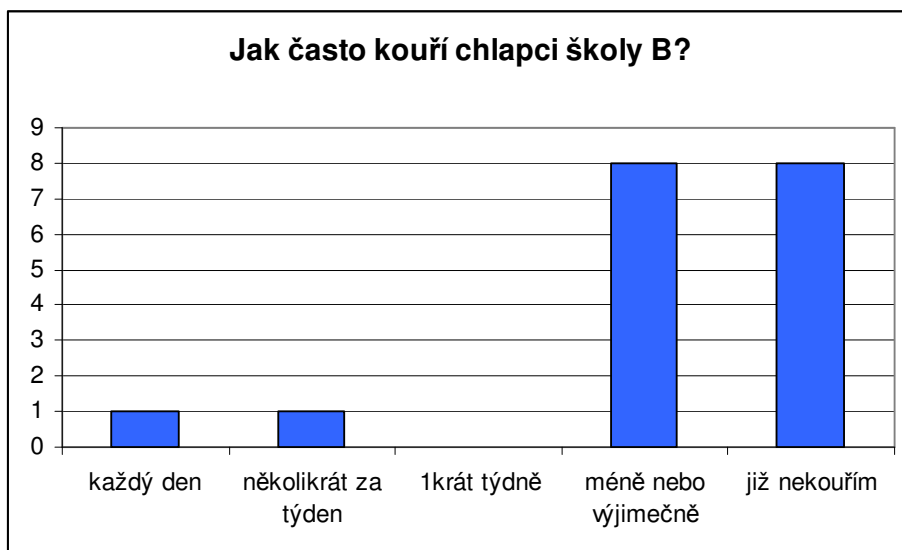
Graf 2/13

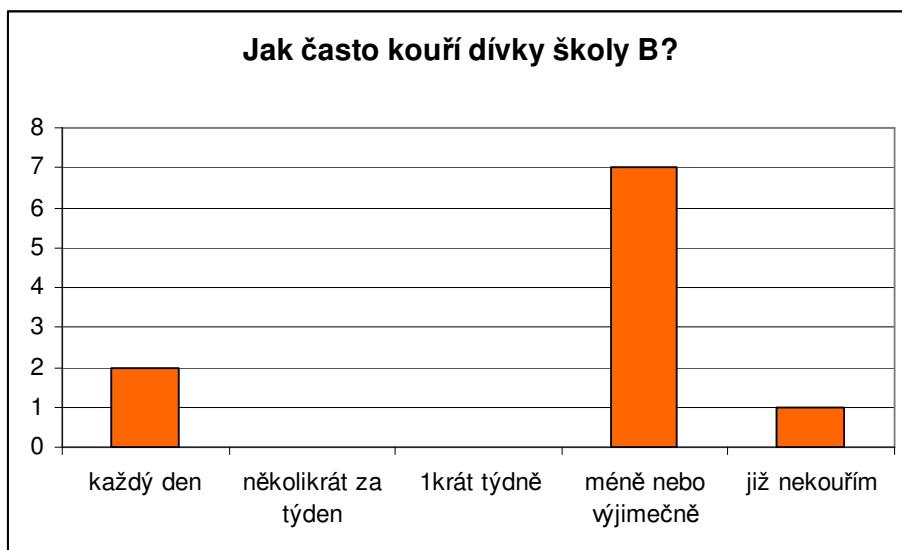

Škola A			
chlapci	počet	dívky	počet
každý den	3	každý den	1
několikrát za týden	3	několikrát za týden	3
1krát týdně	1	1krát týdně	0
méně nebo výjimečně	6	méně nebo výjimečně	9
již nekouřím	3	již nekouřím	4

Nejčastěji žáci uváděli, že kouří méně než jednou týdně nebo výjimečně. Každý den kouří 4 žáci. 3 chlapci a 4 dívky uvedli, že v současné době nekouří.

Graf 2/14

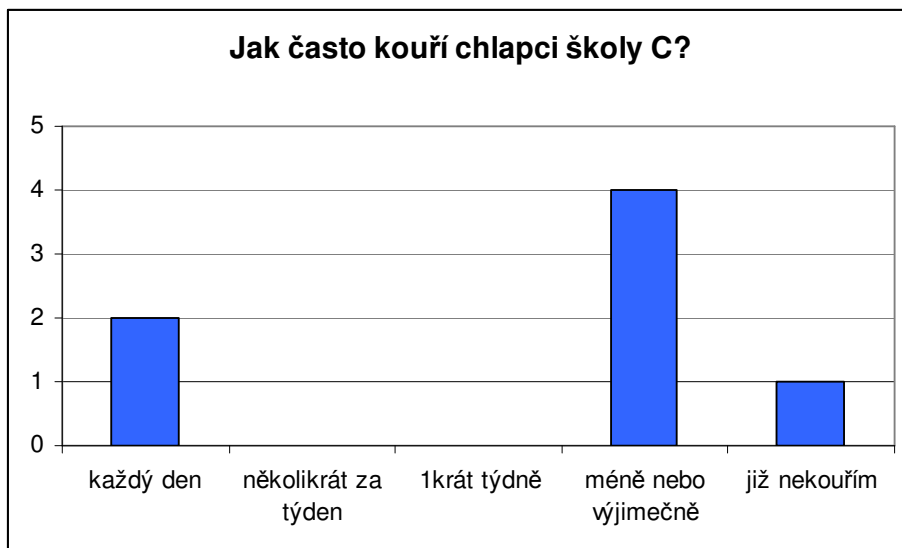
Škola B			
chlapci	počet	dívky	počet
každý den	1	každý den	2
několikrát za týden	1	několikrát za týden	0
1krát týdně	0	1krát týdně	0
méně nebo výjimečně	8	méně nebo výjimečně	7
již nekouřím	8	již nekouřím	1

Pouze jeden chlapec uvedl, že kouří každý den, další chlapec, že několikrát za týden, 8 chlapců uvádí, že kouří výjimečně, stejný počet říká, že již nekouří.

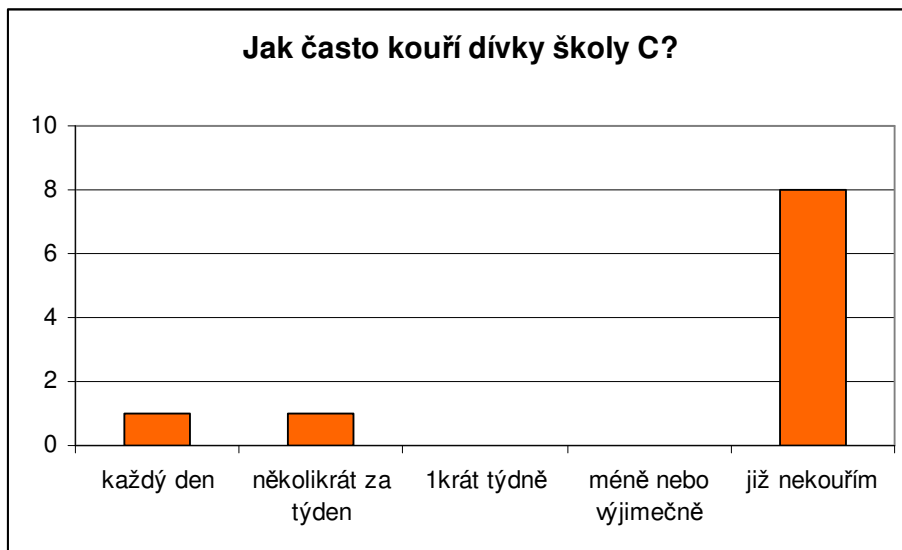
2 dívky kouří každý den. Většina dívek kouří méně nebo výjimečně. Pouze jedna dívka se zkušeností s kouřením v současné době nekouří.

Z výsledků vyplývá, že když dívky zkusí kouřit, tak většina z nich u toho zůstane i dále. To u chlapců platit nemusí.

Graf 2/16

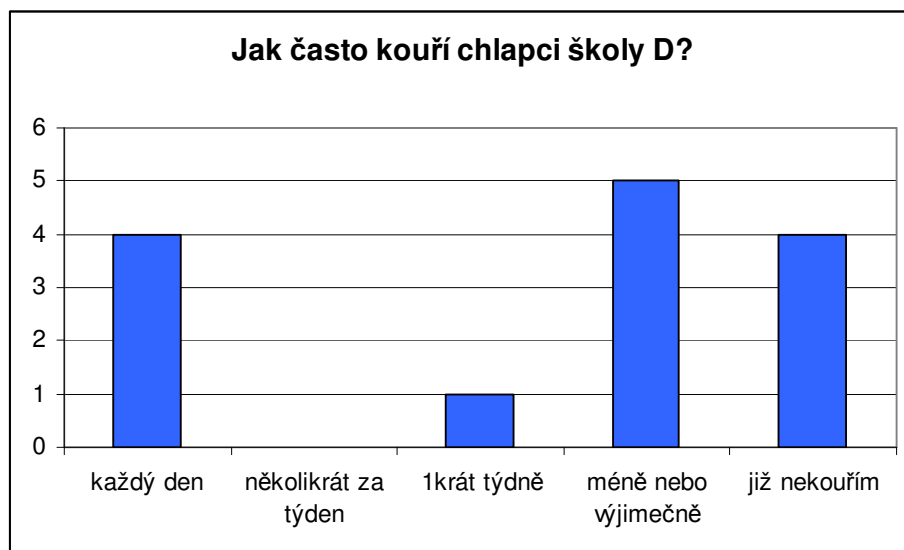
Graf 2/17

Škola C			
chlapci	počet	dívky	počet
každý den	2	každý den	1
několikrát za týden	0	několikrát za týden	1
1krát týdně	0	1krát týdně	0
méně nebo výjimečně	4	méně nebo výjimečně	0
již nekouřím	1	již nekouřím	8

2 chlapci a 1 dívka kouří každý den. 1 dívka kouří několikrát týdně. 4 chlapci uvedli, že kouří výjimečně. 1 chlapec a 8 dívek v současné době nekouří.

Graf 2/18

Graf 2/19

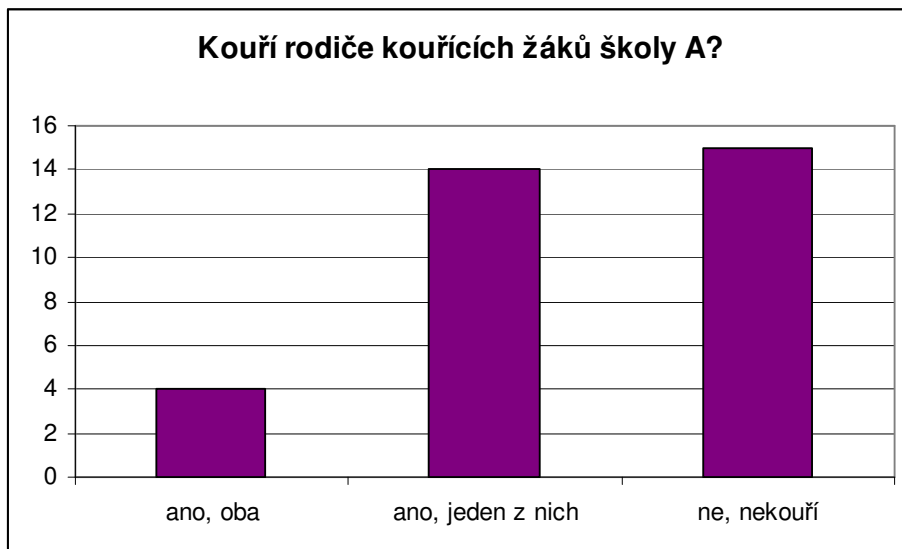

Škola D			
chlapci	počet	dívky	počet
každý den	4	každý den	4
několikrát za týden	0	několikrát za týden	0
1krát týdně	1	1krát týdně	0
méně nebo výjimečně	5	méně nebo výjimečně	6
již nekouřím	4	již nekouřím	6

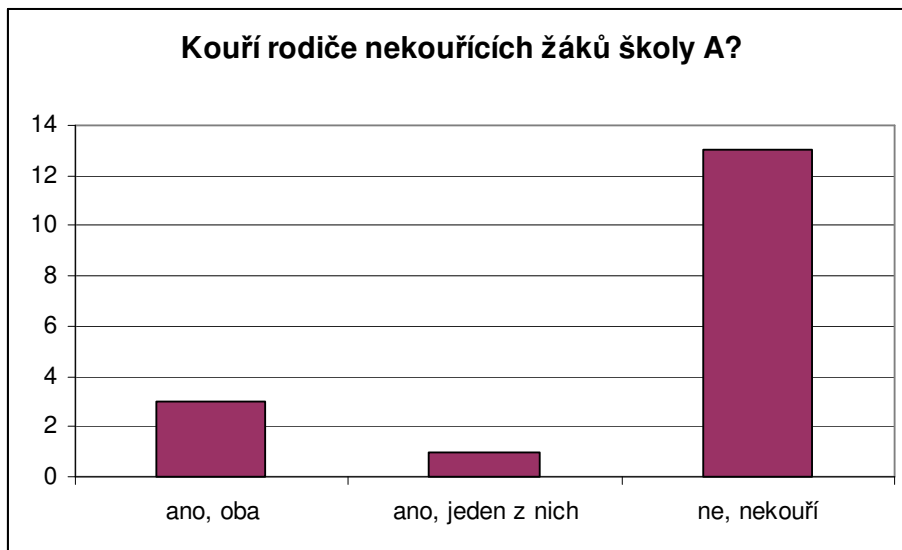
4 chlapci a 4 dívky uvedli, že kouří cigarety denně. 1 chlapec kouří asi jednou týdně. Výjimečně kouří celkem 11 žáků. 4 chlapci a 6 dívek řeklo, že již nekouří.

4. Kouří Tvoji rodiče?

Graf 2/20

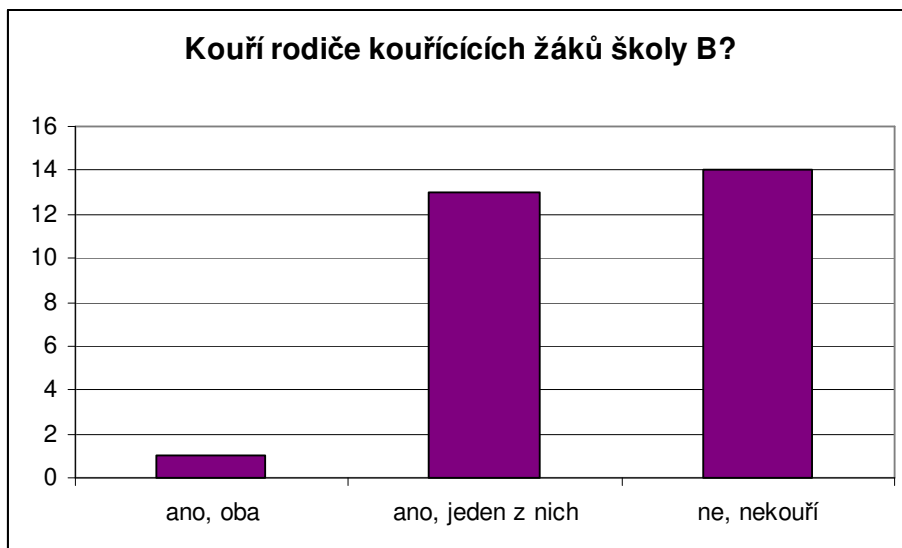
Graf 2/21

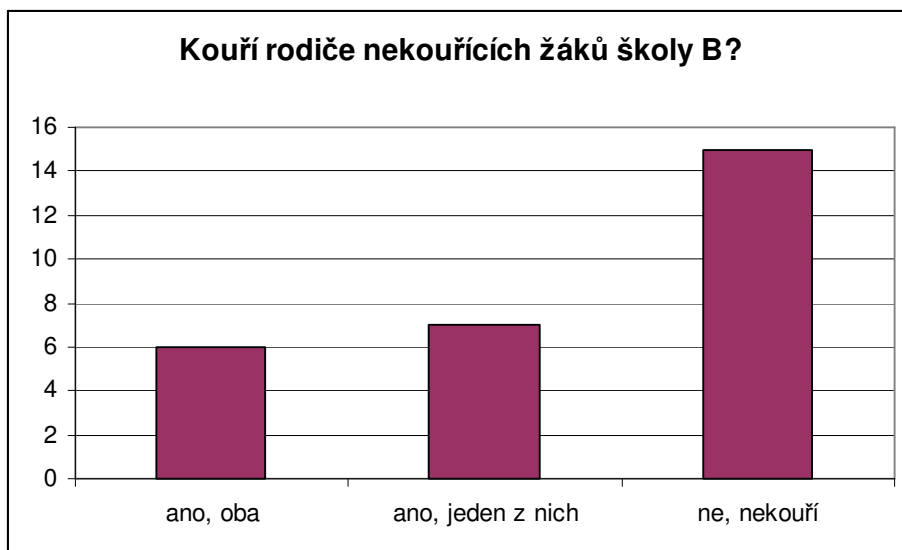
Škola A			
žáci kouřící	počet	žáci nekouřící	počet
ano, oba	4	ano, oba	3
ano, jeden z nich	14	ano, jeden z nich	1
ne, nekouří	15	ne, nekouří	13

Není znatelný vliv na žáky v tom, jestli oba rodiče kouří nebo nekouří ani jeden. Rozdíl je však, pokud kouří jeden z rodičů, v takovém případě je pravděpodobné, že žák bude kouřit.

Graf 2/22

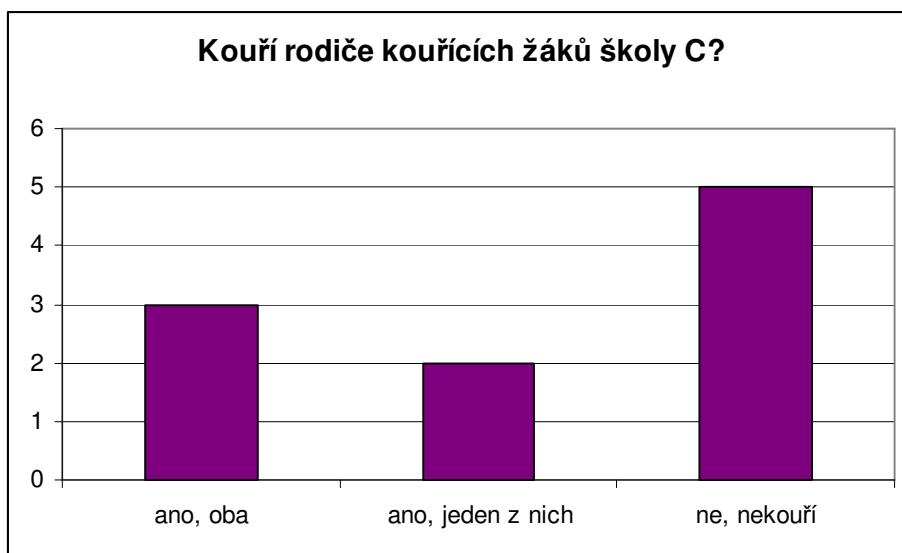
Graf 2/23

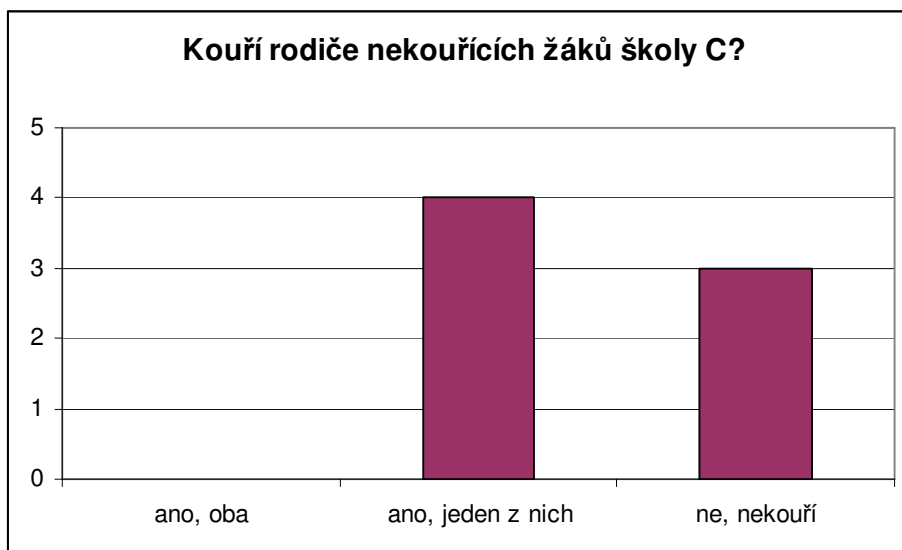
Škola B			
žáci kouřící	počet	žáci nekouřící	počet
ano, oba	1	ano, oba	6
ano, jeden z nich	13	ano, jeden z nich	7
ne, nekouří	14	ne, nekouří	15

Z výzkumu vyplynulo, že děti rodičů, kteří sami kouří, tak jejich děti kouří méně často. Počet rodin, kde rodiče nekouří, ale děti mají zkušenost s kouřením, je stejný jako u dětí bez této zkušenosti.

Graf 2/24

Graf 2/25

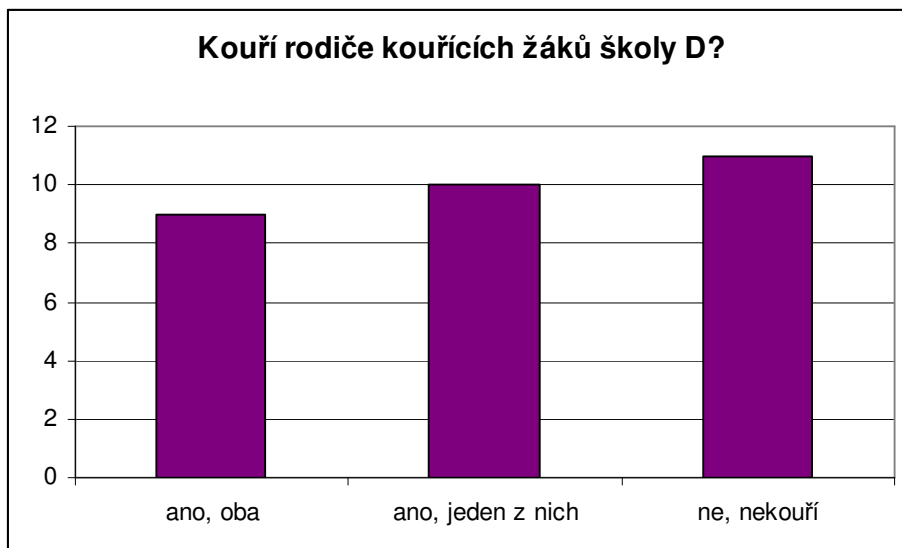

Škola C			
žáci kouřící	počet	žáci nekouřící	počet
ano, oba	3	ano, oba	0
ano, jeden z nich	2	ano, jeden z nich	4
ne, nekouří	5	ne, nekouří	3

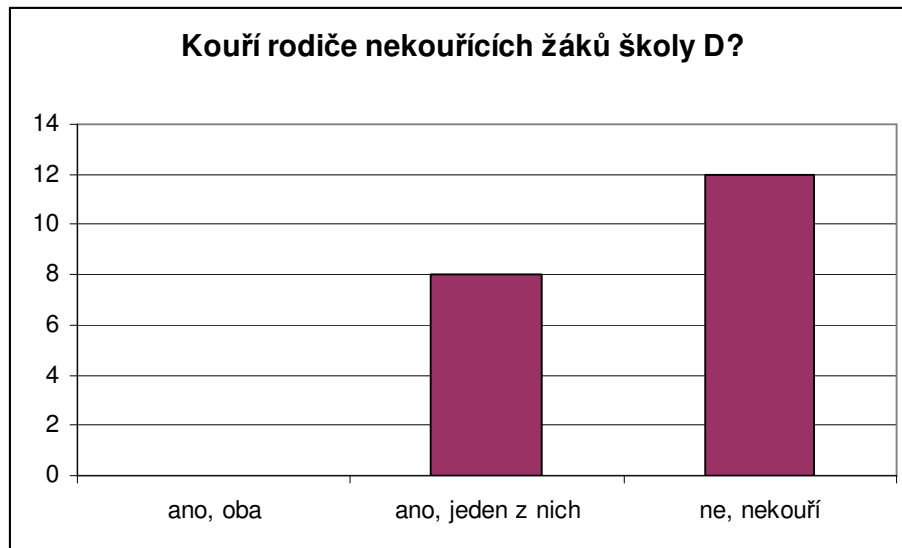
3 žáci se zkušeností s kouřením uvedli, že oba rodiče kouří. 2 žáci uvedli, že kouří jeden z rodičů. V pěti rodinách žáků se zkušeností s kouřením ani jeden rodič nekouří.

U nekouřících žáků se nevyskytla odpověď, že by kouřili oba rodiče. 4 žáci uvedli, že jeden z rodičů kouří a nekouří ani jeden z rodičů ve 3 rodinách.

Graf 2/26

Graf 2/27

Škola D			
žáci kouřící	počet	žáci nekouřící	počet
ano, oba	9	ano, oba	0
ano, jeden z nich	10	ano, jeden z nich	8
ne, nekouří	11	ne, nekouří	12

U žáků, kteří mají zkušenost s kouřením je početně vyrovnáno, jestli jejich rodiče nekouří, jeden z rodičů kouří nebo oba jsou kuřáci. U žáků bez zkušenosti s cigaretou je zajímavé, že ani u jednoho žáka nejsou rodiče, kteří by oba kouřili

5. Pil/a jsi někdy alkohol?

Graf 2/28

Škola A	počet
chlapci - ANO	22
chlapci - NE	2
dívky - ANO	26
dívky - NE	0

Pouze dva chlapci uvedli, že dosud nepožili alkoholické nápoje. Dalších 22 chlapců a všechny dívky mají zkušenost s alkoholem.

Graf 2/29

Škola B	počet
chlapci - ANO	24
chlapci - NE	3
dívky - ANO	29
dívky - NE	0

100 % dívek školy B už někdy pily alkoholické nápoje, pouze tři chlapci uvedli, že nemají vlastní zkušenost s alkoholem, další chlapci (24) uvedli, že tuto zkušenost mají.

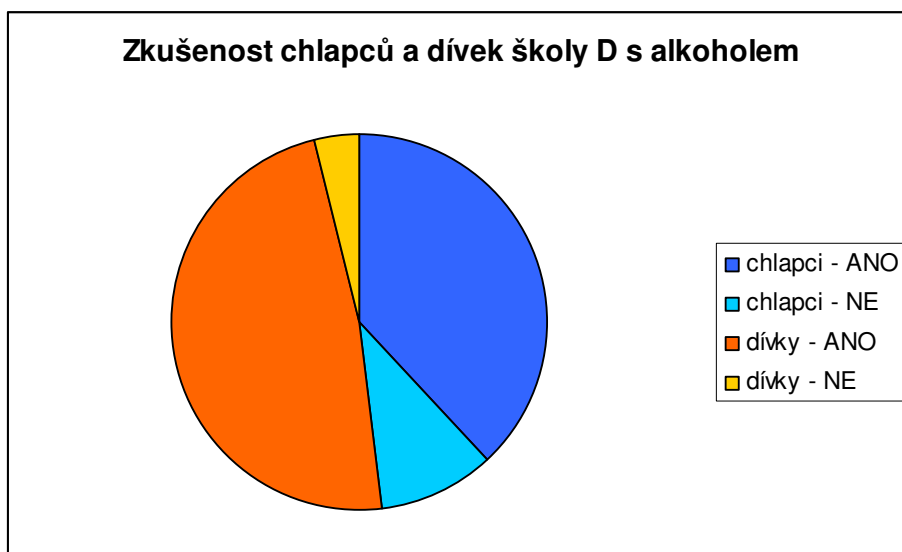
Graf 2/30

Škola C	počet
chlapci - ANO	9
chlapci - NE	0
dívky - ANO	14
dívky - NE	1

Vlastní zkušenost s alkoholickými nápoji uvedlo 100 % chlapců. Pouze jedna dívka uvedla, že nepila alkohol, ale zajímavé je, že zkušenost s tabákem již má.

Graf 2/31

Škola D	počet
chlapci - ANO	19
chlapci - NE	5
dívky - ANO	24
dívky - NE	2

19 chlapců a 24 dívek uvedlo, že již někdy požili alkoholické nápoje, pouze 7 žáků (5 chlapců a 2 dívky) nepili alkohol.

6. Jaký alkohol jsi pil/a?

Graf 2/32

Škola A		
chlapci	počet	%
víno	11	23
pivo	19	39
destiláty	18	38

Téměř stejný počet chlapců má zkušenost s pivem a destiláty (19 respektive 18 chlapců). Víno je nejméně oblíbené, vyzkoušelo ho 11 chlapců z 24.

Graf 2/33

Škola A		
dívky	počet	%
víno	22	39
pivo	19	33
destiláty	16	28

Dívky mají nejčastěji zkušenost s vínem (39%), pivo pilo 19%. Nejmenší zkušenost mají dívky s destiláty (28%).

Graf 2/34

Škola A	
chlapci	počet
pivo	3
destiláty	3
víno+pivo	1
pivo+destiláty	5
víno+pivo+destiláty	10

10 chlapců z této školy pilo víno, pivo i destiláty. Pivo a destiláty pilo 5 chlapců. 1 chlapec má zkušenost s vínem a pivem. 3 chlapci pili destiláty a další tři mají zkušenost pouze s pivem. Žádný chlapec neuvedl, že by pil jen víno.

Graf 2/35

Škola A	
dívky	počet
víno	4
pivo	1
destiláty	2
víno+pivo	5
víno+destiláty	1
pivo+destiláty	1
víno+pivo+destiláty	12

12 dívek uvedlo, že mají zkušenost se všemi třemi druhy alkoholu. 5 dívek vyzkoušelo víno i pivo. 4 dívky pily pouze víno a 2 dívky destiláty. 1 dívka pila pivo, další dvě dívky zkusily destiláty a víno respektive pivo.

Graf 2/35

Škola B		
chlapci	počet	%
víno	20	32
pivo	23	36
destiláty	20	32

U chlapců je zkušenost s druhy alkoholu vyrovnanější než u dívek a není zde vidět, že by některý alkohol preferovali.

Graf 2/36

Škola B		
dívky	počet	%
víno	23	41
pivo	19	34
destiláty	14	25

Nejčastěji dívky pily víno a to 41% z nich. Pivo je na 2. místě v četnosti zkušenosti s alkoholem. Destiláty již ochutnala čtvrtina dívek.

Graf 2/37

Škola B	
chlapci	počet
pivo	2
destiláty	3
víno+pivo	4
pivo+destiláty	1
víno+pivo+destiláty	16

16 chlapců má již v tomto věku osobní zkušenost s těmito třemi druhy alkoholu. 1 chlapec s pivem a destiláty. 4 chlapci uvedli, že mají zkušenost s vínem a destiláty, ale s pivem ne. Zkušenost pouze s destiláty uvedli 3 chlapci. Pouze pivo pili 2 chlapci.

Graf 2/38

Škola B	
dívky	počet
víno	5
pivo	2
destiláty	2
víno+pivo	6
víno+destiláty	1
víno+pivo+destiláty	11

Na škole B má 11 dívek 9.tříd již zkušenost s vínem, pivem i destiláty. 1 dívka pila víno a destiláty. S vínem a pivem má zkušenost 6 dívek. Pouze destiláty pily 2 dívky a dvě

dívky jen s pivem. 5 dívek v dotazníku uvedlo, že mají zkušenost s vínem jako jediným alkoholickým nápojem.

Graf 2/39

Škola C		
chlapci	počet	%
víno	8	32
pivo	9	34
destiláty	9	34

Z dotazníku vyplynulo, že kromě jednoho chlapce, který nepil dle svého vyjádření víno, všichni ostatní chlapci mají zkušenost s těmito druhy alkoholu.

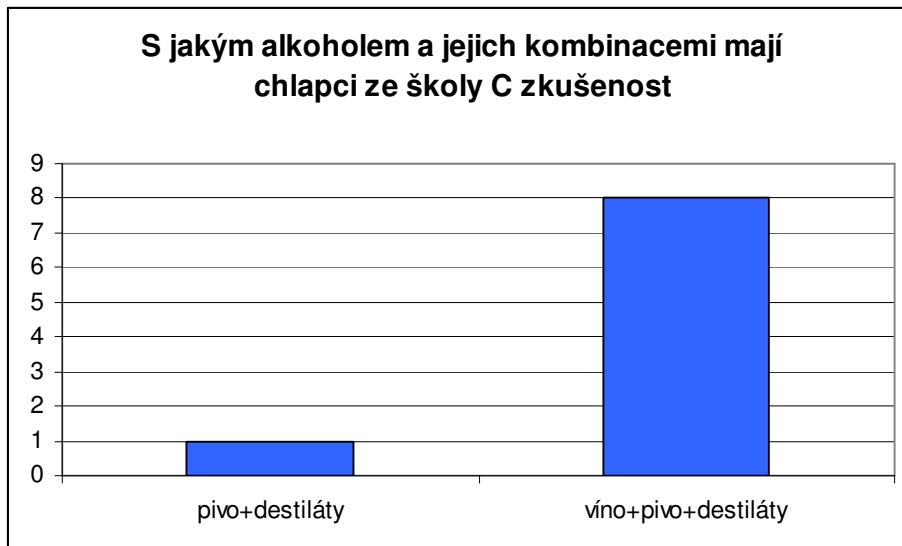
Graf 2/40

Škola C		
dívky	počet	%
víno	12	38
pivo	13	40
destiláty	7	22

Nejčastěji mají dívky ze školy C zkušenost s pivem (40%), těsně za pivem je víno (38%). Nejméně častou zkušenost mají dívky s destiláty. Tuto zkušenost uvedla necelá čtvrtina dotázaných dívek (22%).

Graf 2/41

Škola C	
chlapci	počet
pivo+destiláty	1
víno+pivo+destiláty	8

8 chlapců má zkušenost s uvedenými druhy alkoholu, pouze jeden z nich uvedl, že nemá osobní zkušenost s destiláty.

Graf 2/42

Škola C	
dívky	počet
víno	1
pivo	2
víno+pivo	4
víno+pivo+destiláty	7

7 dívek má již zkušenost se všemi třemi druhy alkoholu. 1 dívka pila pouze víno, dvě pivo a víno, ale destilát ne, pily 4 dívky.

Graf 2/43

Škola D		
chlapci	počet	%
víno	11	26
pivo	18	41
destiláty	14	33

41% chlapců již pilo pivo. 33% již pilo destiláty, nejméně chlapců pilo víno – 26%.

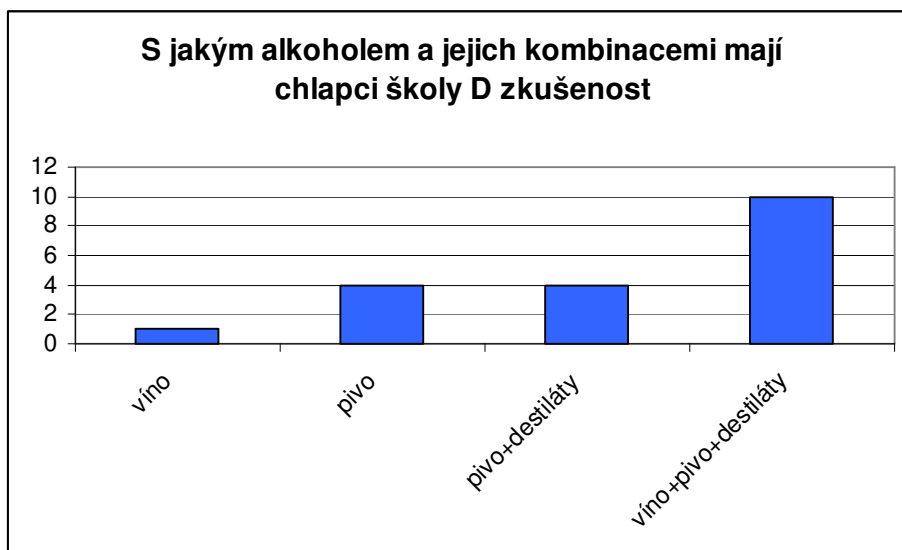
Graf 2/44

Škola D		
dívky	počet	%
víno	20	40
pivo	17	34
destiláty	13	26

Nejčastěji mají dívky zkušenost s vínem (40%). Pivo již pilo 34% dívek a destiláty 26%.

Graf 2/45

Škola D	
chlapci	počet
víno	1
pivo	4
pivo+destiláty	4
víno+pivo+destiláty	10

10 chlapců pilo všechny tři uvedené druhy alkoholu. 4 chlapci pili pivo a destiláty nebo jen víno. 1 chlapec pouze víno.

Graf 2/46

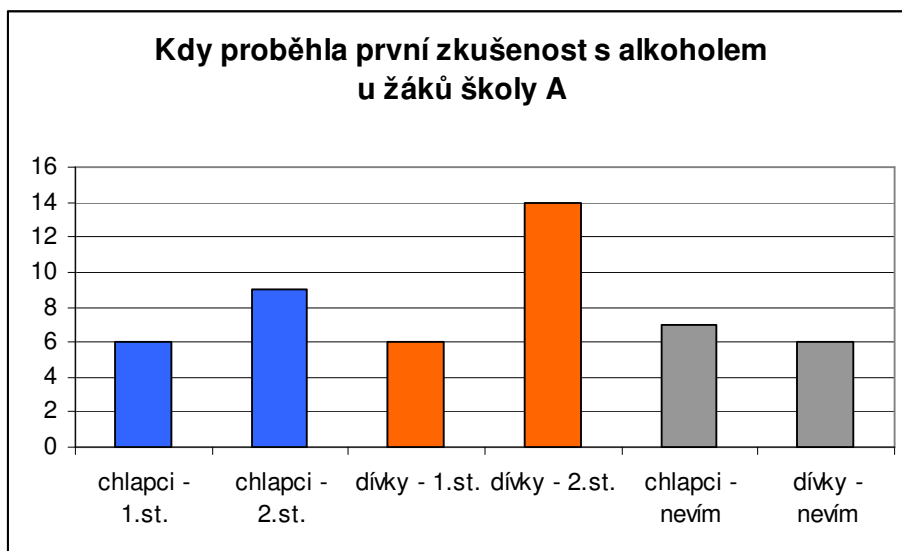

Škola D	
dívky	počet
víno	2
pivo	1
destiláty	2
víno+pivo	8
víno+destiláty	3
pivo+destiláty	1
víno+pivo+destiláty	7

Nejvíce je dívek, které již zkusily víno a pivo, je jich 8. S vínem, pivem i destiláty má 7 dívek. Pouze víno pily 2 dvě dívky, jen pivo jedna dívka a jen destiláty ochutnaly 2 žákyně. Víno a destiláty pily 3 dívky. Pivo a destiláty pila 1 dívka školy D.

7.Kdy jsi poprvé pil alkoholické nápoje?

Graf 2/47

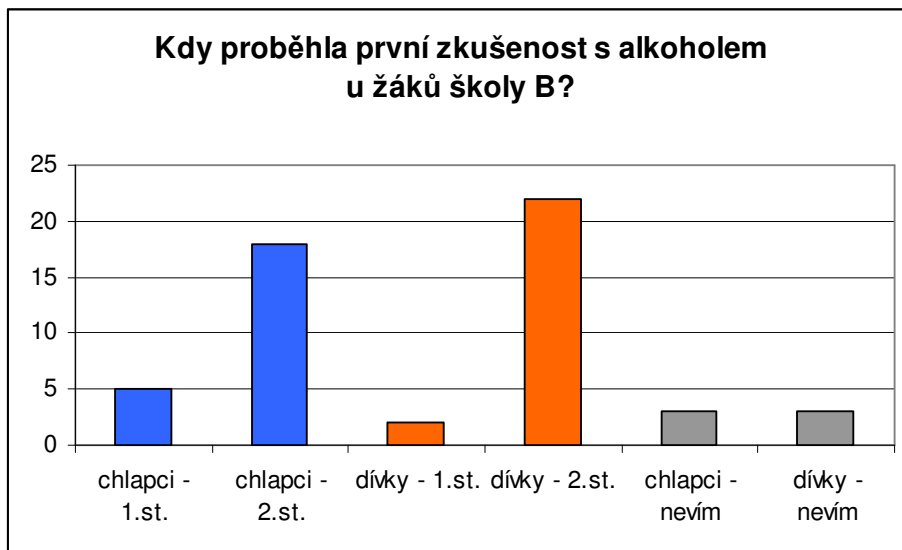

Škola A	počet
chlapci - 1.st.	6
chlapci - 2.st.	9
dívky - 1.st.	6
dívky - 2.st.	14
chlapci - nevím	7
dívky - nevím	6

U chlapců je poměr počtu těch, kteří zkusili alkoholické nápoje jsou více vyrovnány než u dívek.

6 chlapců zkusilo alkohol na 1. stupni, 9 na 2. stupni ZŠ. Dívky převážně uvedly, že poprvé alkohol zkusily v době docházky na 2. stupeň ZŠ, je jich 14. Necelá polovina dívek uvedla, že si vzpomínají na první zkušenost s alkoholem již na 1. stupni ZŠ.

Graf 2/48

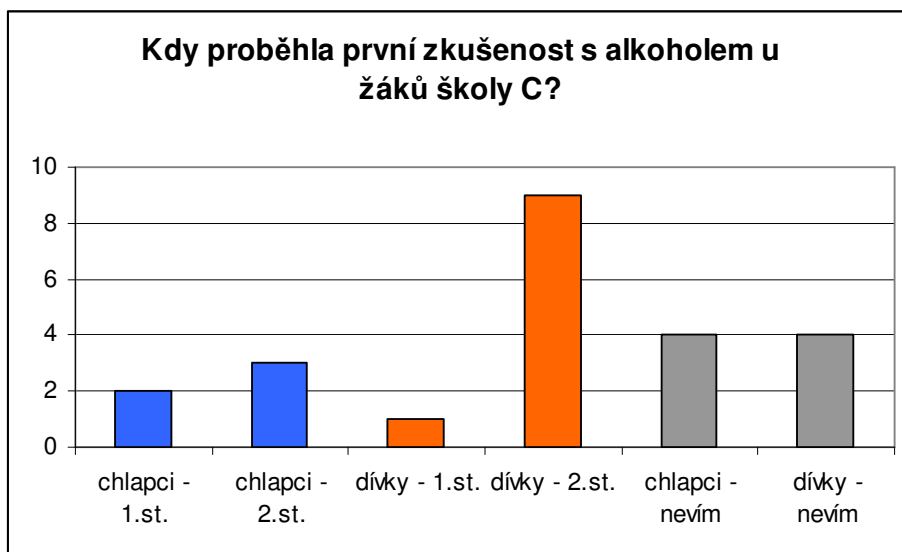

Škola B	počet
chlapci - 1.st.	5
chlapci - 2.st.	18
dívky - 1.st.	2
dívky - 2.st.	22
chlapci - nevím	3
dívky - nevím	3

Z grafu je patrné, že u většiny žáků školy B proběhla první osobní zkušenost s alkoholem na 2. stupni ZŠ – 18 chlapců a 22 dívek. 7 žáků uvedlo, že zkusili alkohol již na 1. stupni.

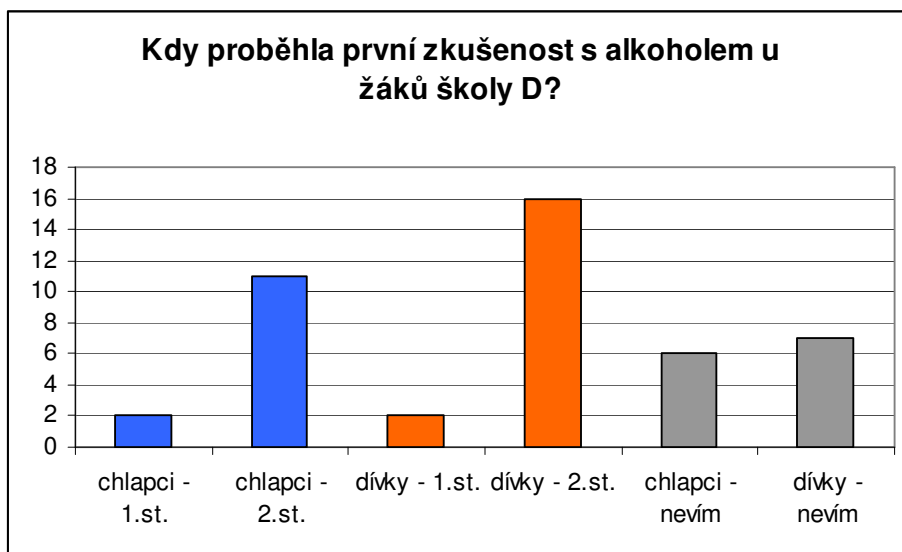
Graf 2/49

Škola C	počet
chlapci - 1.st.	2
chlapci - 2.st.	3
dívky - 1.st.	1
dívky - 2.st.	9
chlapci - nevím	4
dívky - nevím	4

2 chlapci poprvé okusili alkoholické nápoje během 1. stupně ZŠ. 3 chlapci na 2. stupni. Většina dívek (9) zkusila alkohol na 2. stupni, jedna dívka na 1. stupni. 8 žáků nedokázalo určit, kdy poprvé pili alkoholické nápoje.

Graf 2/49

Škola D	počet
chlapci - 1.st.	2
chlapci - 2.st.	11
dívky - 1.st.	2
dívky - 2.st.	16
chlapci - nevím	6
dívky - nevím	7

U 2 chlapců proběhla první zkušenost s alkoholem již na 1. stupni ZŠ. U 11ti chlapců během docházky na 2. stupeň. 2 dívky poprvé zkusily alkohol na 1. stupni, 16 dívek na 2. stupni. 13 žáků nevedlo, kdy zkusili alkohol.

9. Jak často piješ alkohol?

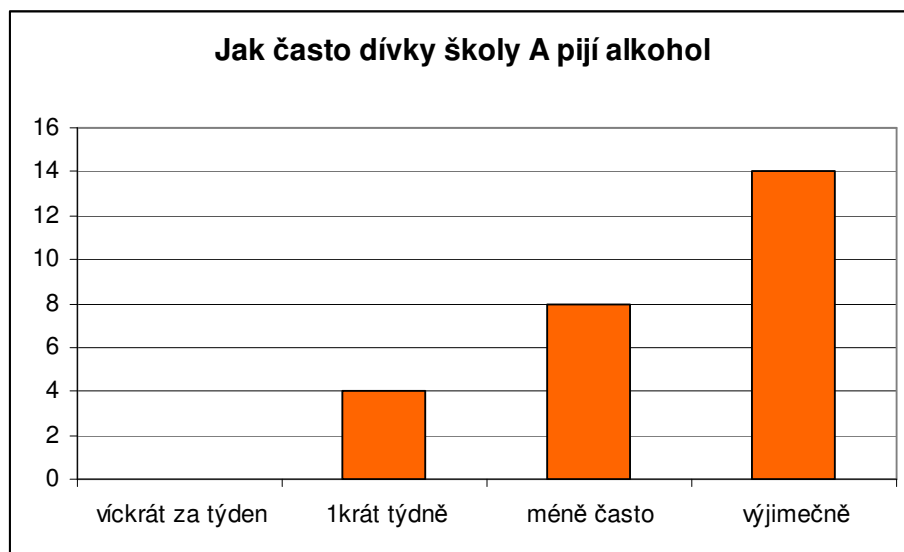
Graf 2/50

Škola A	
chlapci	počet
víckrát za týden	0
1krát týdně	4
méně často	8
výjimečně	10

10 chlapců pije alkohol pouze výjimečně. Méně často než 1krát týdně pije alkohol 8 chlapců a 4 chlapci uvedli, že alkohol konzumují 1krát týdně. Žádný chlapec nevedl, že by pil alkoholické nápoje víckrát v týdnu.

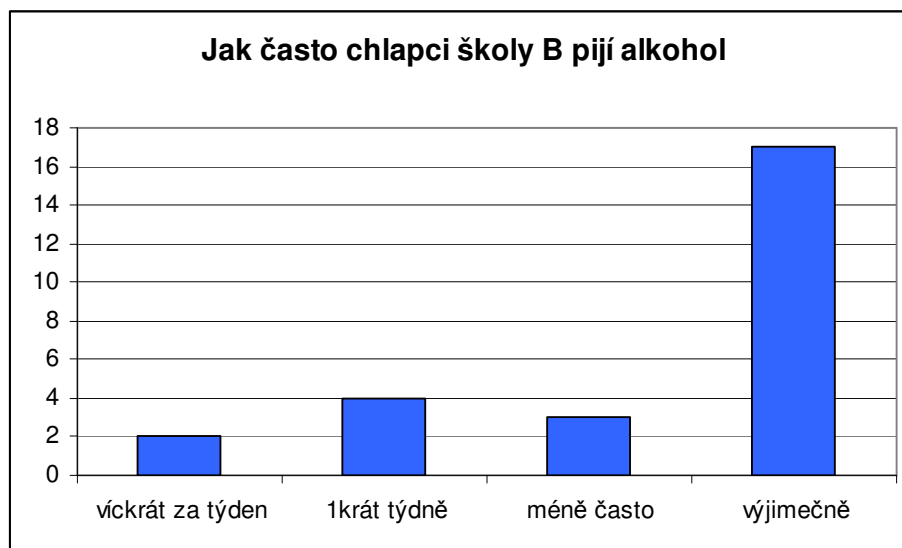
Graf 2/51

Škola A	
dívky	počet
víckrát za týden	0
1krát týdně	4
méně často	8
výjimečně	14

Výjimečně pije alkohol 14 dívek. Méně často než 1krát týdně pije alkoholické nápoje 8 dívek a 4 dívky uvedly, že pijí alkohol 1krát týdně. Žádná dívka nepije víckrát týdně.

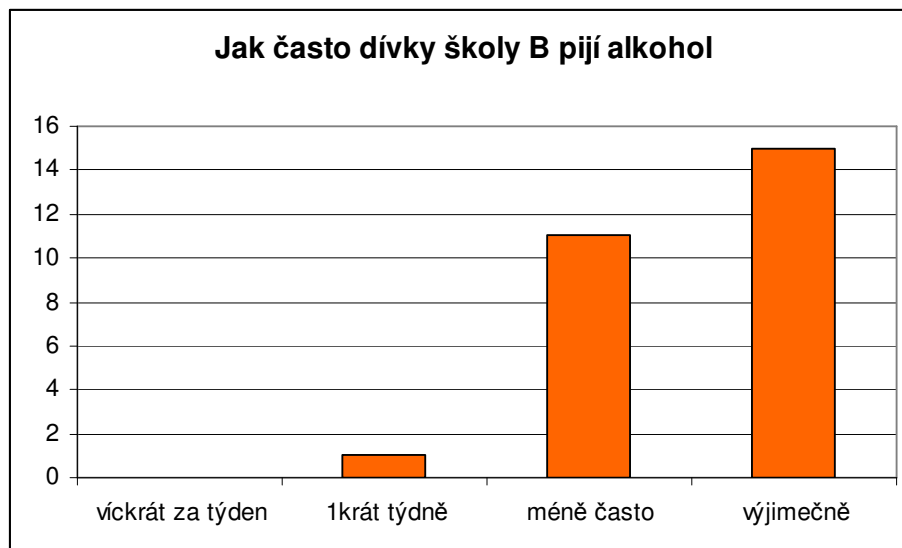
Graf 2/52

Škola B	
chlapci	počet
víckrát za týden	2
1krát týdně	4
méně často	3
výjimečně	17

Většina chlapců v dotazníku uvedla, že alkohol požívají jen výjimečně – 17. Méně často než jednou týdně pijí alkohol 4 chlapci. Jedenkrát týdně pijí 4 chlapci a vícekrát v týdnu 2 chlapci.

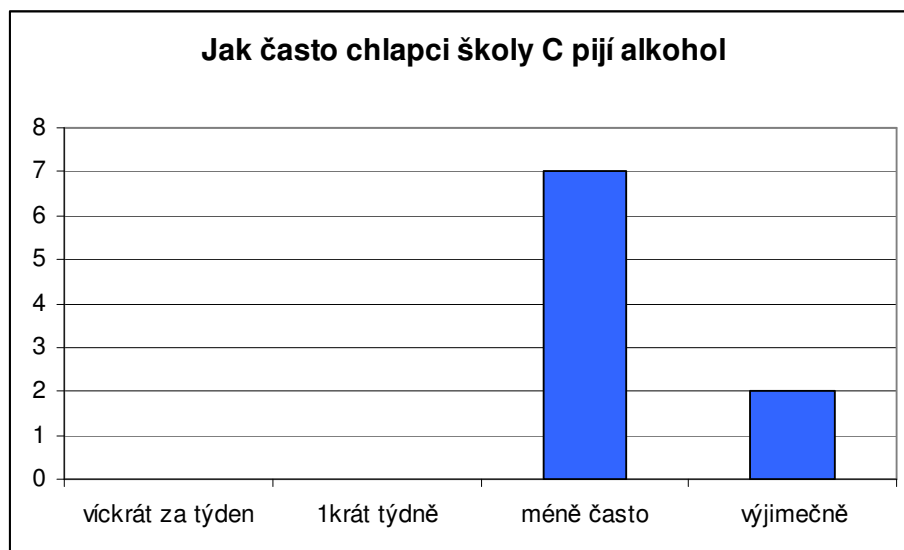
Graf 2/53

Škola B	
dívky	počet
víckrát za týden	0
1krát týdně	1
méně často	11
výjimečně	15

Drtivá většina dívek uvádí, že pijí alkoholické nápoje jen výjimečně nebo méně často než jednou za týden (15 a 11 dívek). Pouze jediná dívka přiznala pití alkoholu jednou v týdnu.

Graf 2/54

Škola C	
chlapci	počet
víckrát za týden	0
1krát týdně	0
méně často	7
výjimečně	2

Žádný chlapec neuvedl, že pije alkohol víckrát týdně nebo jedenkrát týdně. 7 chlapců uvedlo, že pije alkoholické nápoje méně často než jednou týdně, 2 uvedli, že požívají alkohol jen výjimečně.

Graf 2/55

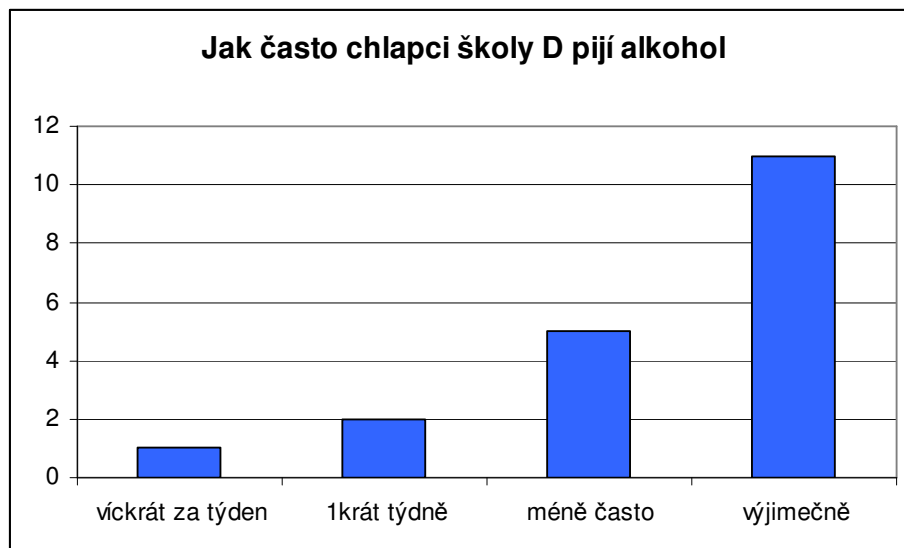

Škola C	
dívky	počet
víckrát za týden	0
1krát týdně	0
méně často	3
výjimečně	11

Ani žádná dívka z této školy nevedla, že by pila alkohol víckrát v týdnu nebo alespoň jedenkrát týdně. 3 pijí alkohol méně často než jednou týdně a většina – 11 pije jen výjimečně.

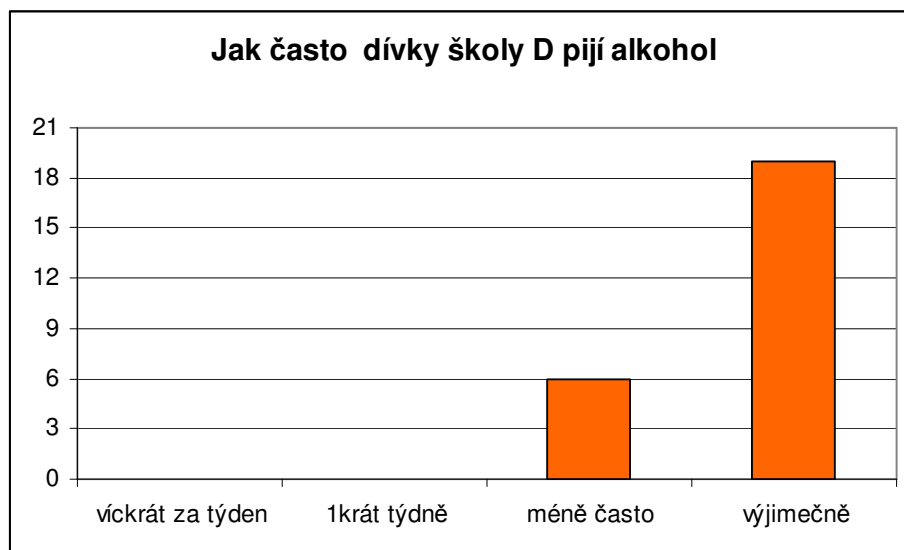
Graf 2/56

Škola D	
chlapci	počet
víckrát za týden	1
1krát týdně	2
méně často	5
výjimečně	11

1 chlapec pije alkoholické nápoje víckrát za týden, 2 pijí jednou za týden. Méně často než jednou za týden požívá alkohol 5 chlapců. Výjimečně pije 11 chlapců.

Graf 2/57

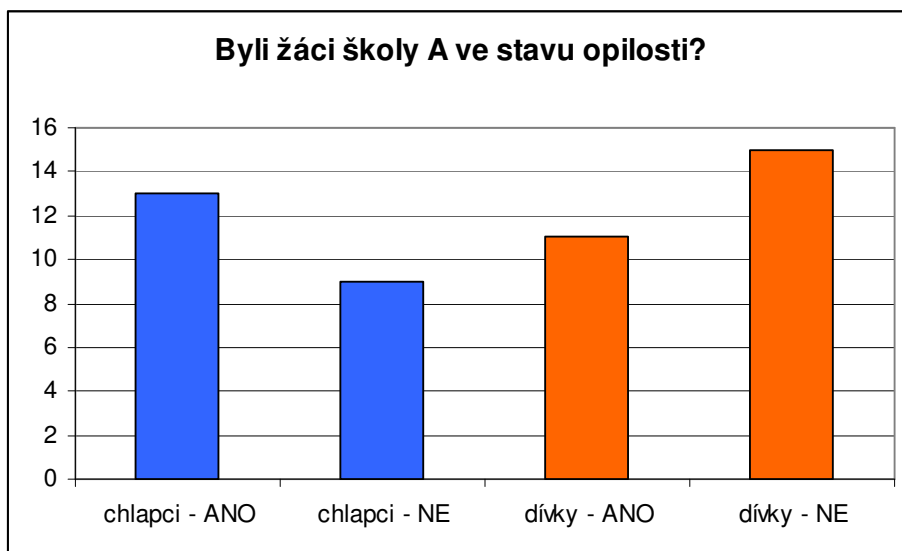

Škola D	
dívky	počet
víckrát za týden	0
1krát týdně	0
méně často	6
výjimečně	19

Žádná dívka neuvedla odpověď na tuto otázku, že by pila alkohol jedenkrát nebo vícekrát v týdnu. Méně často než jednou za týden pije 6 dívek a jen výjimečně pije alkoholické nápoje 19 dívek.

10. Byl/a jsi někdy opilý/á?

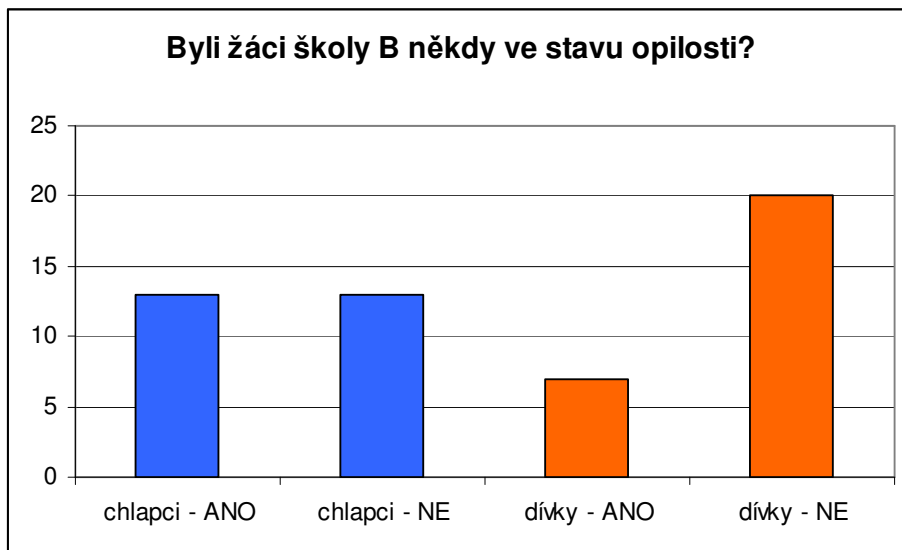
Graf 2/58

Škola A	počet
chlapci - ANO	13
chlapci - NE	9
dívký - ANO	11
dívký - NE	15

13 chlapců uvedlo, že se již nacházeli ve stavu, který popsali jako opilost, 9 chlapců nikoliv. 11 dívek připustilo, že byly někdy již opilé, 15 dívek ne.

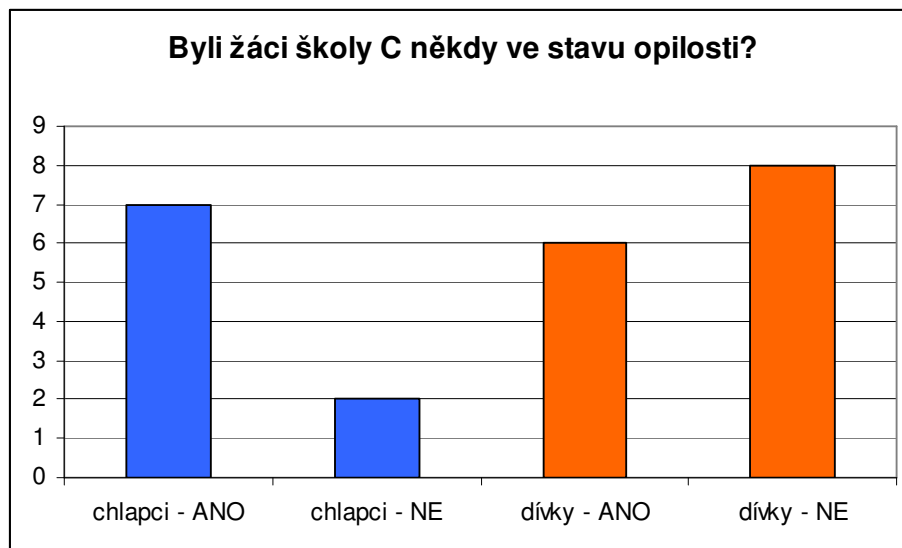
Graf 2/59

Škola B	počet
chlapci - ANO	13
chlapci - NE	13
dívký - ANO	7
dívký - NE	20

Polovina chlapců uvedla, že se již nacházeli ve stavu opilosti, druhá polovina (13) přestože pili alkoholické nápoje, tak opilí nebyli. 20 dívek uvedlo, že opilé nikdy nebyly, 7 dívek ze školy B uvedlo, že opilé byly.

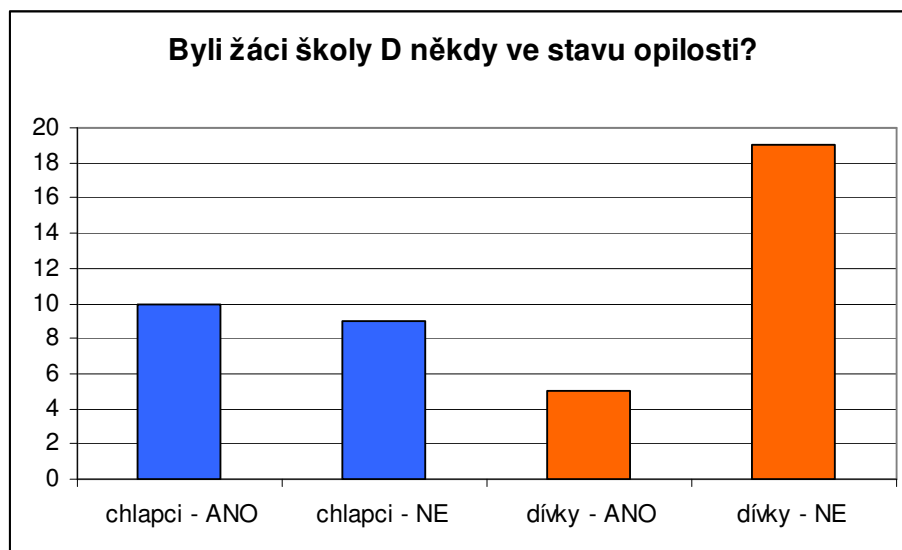
Graf 2/60

Škola C	počet
chlapci - ANO	7
chlapci - NE	2
dívký - ANO	6
dívký - NE	8

Výrazná většina chlapců byla již někdy ve stavu, který by popsali jako opilost. Pouze dva uvedli, že opilí nebyli. U dívek jsou výsledky vyrovnanější, mírně převažuje odpověď, že opilé dosud nebyly.

Graf 2/61

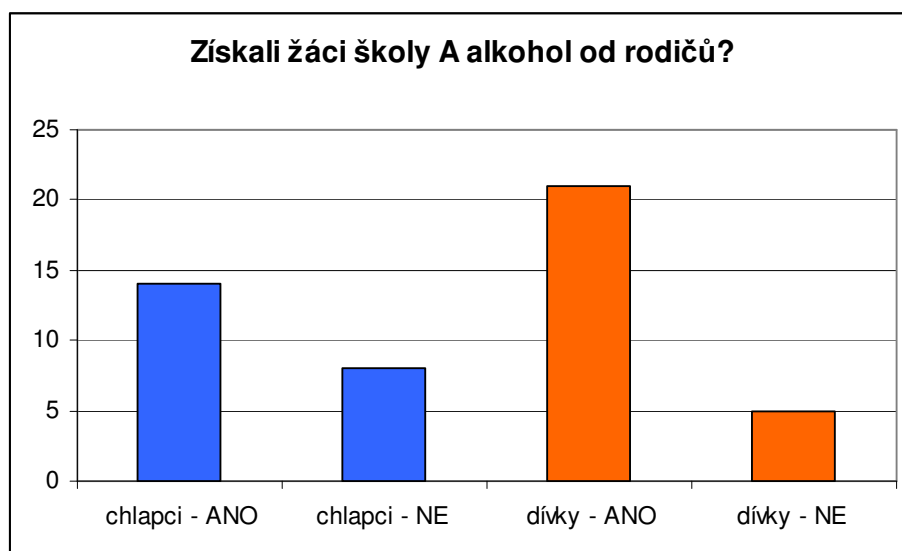
Škola D	počet
chlapci - ANO	10
chlapci - NE	9
dívky - ANO	5
dívky - NE	19

U chlapců je počet těch, kteří byli opilí a ti, co nebyli opilí téměř totožný (10 a 9).

U dívek je situace jiná, 5 dívek uvedlo, že opilé byly, dalších 19 opilost vyloučilo.

11. Získal/a jsi někdy alkohol od rodičů?

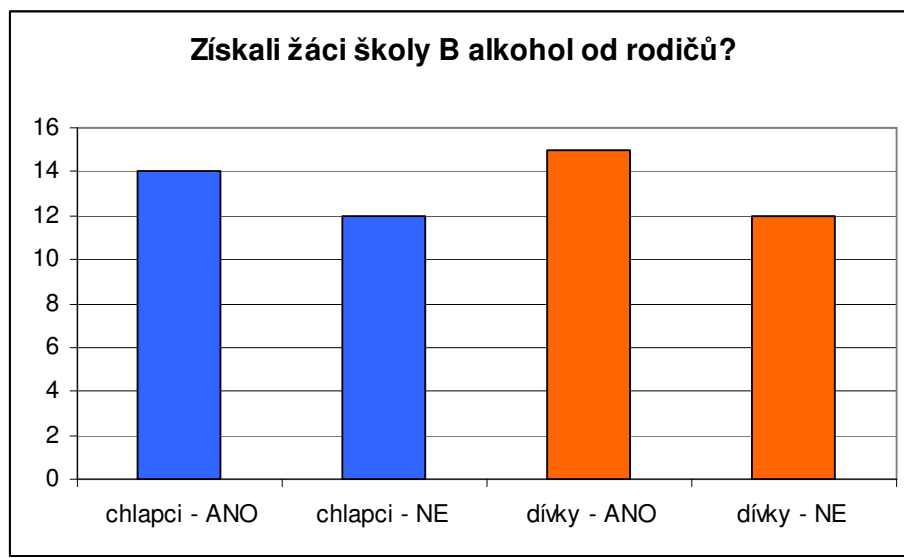
Graf 2/62

Škola A	počet
chlapci - ANO	14
chlapci - NE	8
dívky - ANO	21
dívky - NE	5

Většina chlapců (14) i dívek (21) uvádí, že alkoholické nápoje získali i od rodičů. 8 chlapců a 5 dívek alkohol od rodičů nedostali.

Graf 2/63

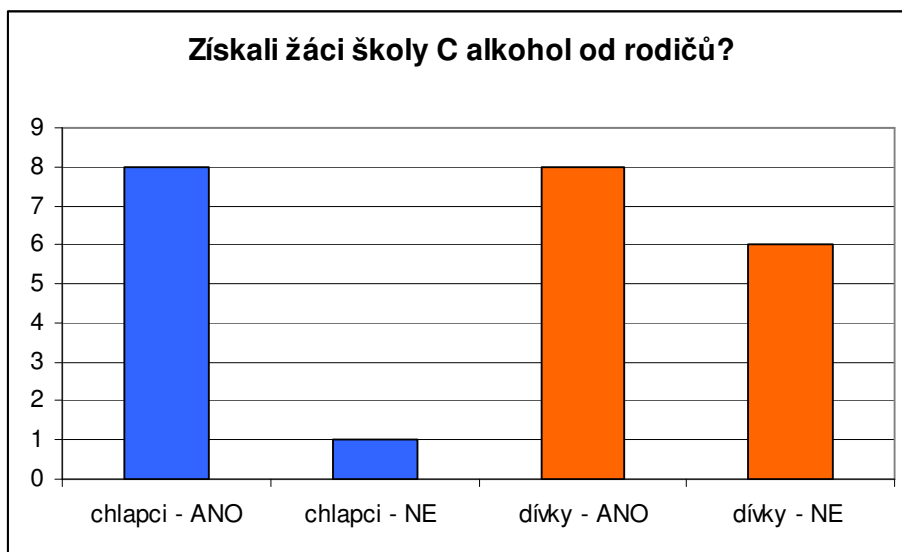

Škola B	počet
chlapci - ANO	14
chlapci - NE	12
dívky - ANO	15
dívky - NE	12

Odpovědi ANO a NE na tuto otázku byly celkem vyrovnané. Mírná většina žáků (14 a 15) uvedla, že alkohol od rodičů získala, např. v rámci rodinných oslav či posezení. Není zde rozdíl ani mezi pohlavími respondentů.

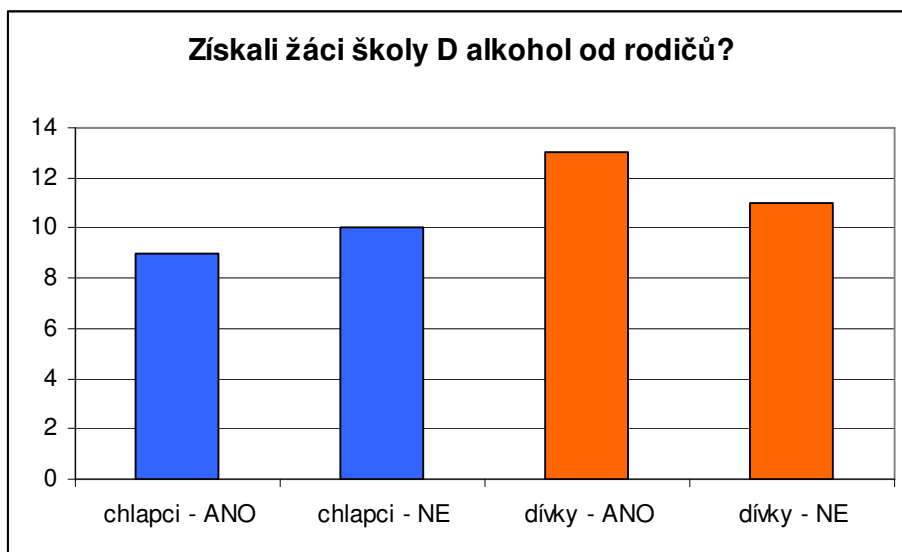
Graf 2/64

Škola C	počet
chlapani - ANO	8
chlapani - NE	1
dívky - ANO	8
dívky - NE	6

8 chlapců z devíti získali alkoholické nápoje od svých rodičů. Uváděli rodinné oslavy nejčastěji jako příležitost při které k tomu došlo. U dívek jsou výsledky odpovědí téměř vyrovnány. Jen mírná většina dívek uvedla, že získala alkohol z rukou rodičů.

Graf 2/65

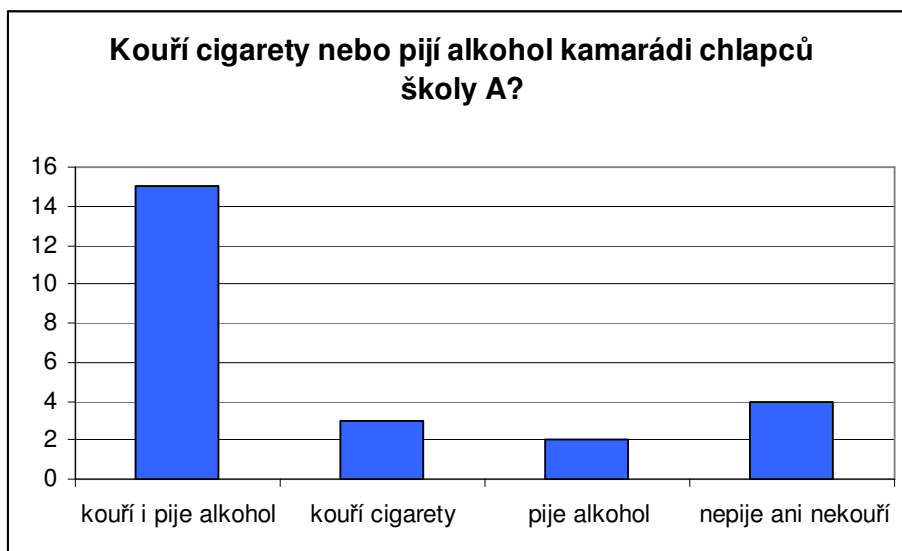

Škola D	počet
chlapci - ANO	9
chlapci - NE	10
dívky - ANO	13
dívky - NE	11

I zde byly výsledky výzkumu vyrovnané. Téměř polovina chlapců (9) a mírná nadpoloviční většina dívek (13) uvedli, že jim alkohol poskytli rodiče. 10 chlapcům a 11 dívkám nebyl rodiči podán alkohol.

12. Pije nebo kouří Tvůj nejbližší kamarád?

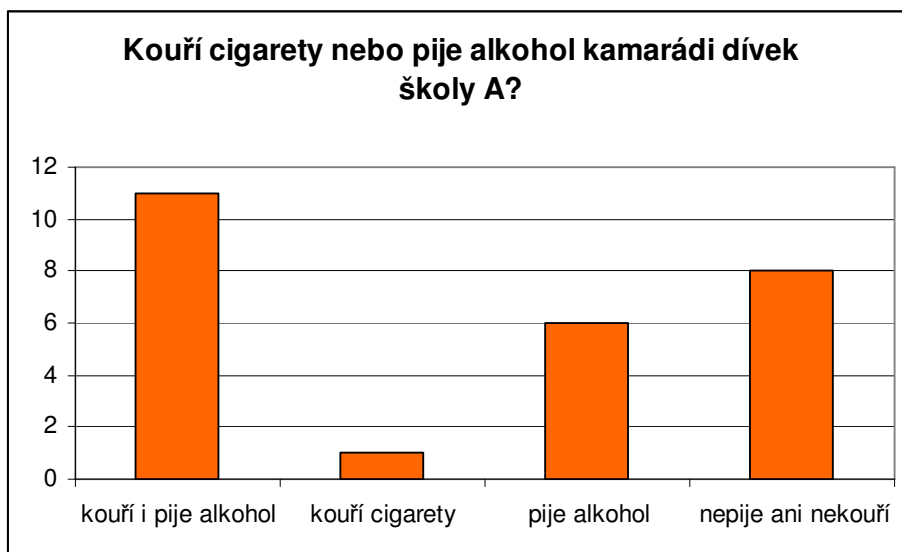
Graf 2/66

Škola A	
chlapci	počet
kouří i pije alkohol	15
kouří cigarety	3
pije alkohol	2
nepije ani nekouří	4

15 chlapců uvedlo, že jejich blízký kamarád kouří cigarety a pije alkoholické nápoje. Kamarádi tří chlapců kouří, 2 pijí alkohol. 4 chlapci uvedli, že jejich kamarád nepije ani nekouří.

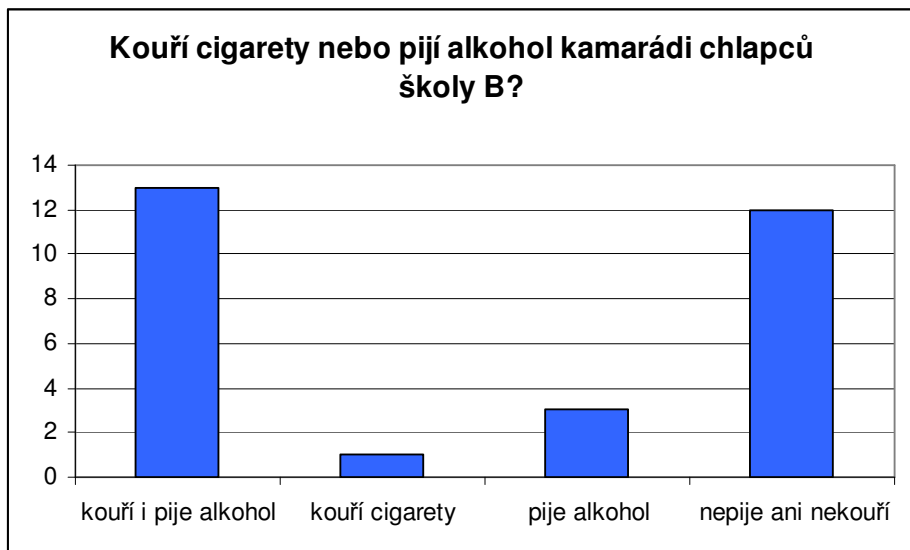
Graf 2/67

Škola A	
dívky	počet
kouří i pije alkohol	11
kouří cigarety	1
pije alkohol	6
nepije ani nekouří	8

11 kamarádů dívek kouří cigarety i pije alkohol. Pouze 1 dívka uvedla, že její kamarád/ka kouří. 6 kamarádů (kamarádek) dívek z této školy pije alkohol. 8 dívek má kamarády, kteří nekouří ani nepijí.

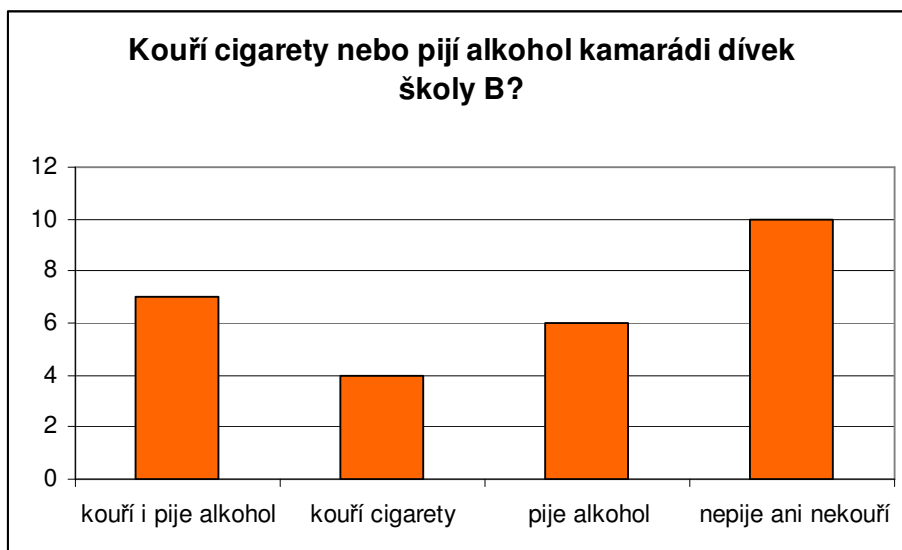
Graf 2/68

Škola B	
chlapci	počet
kouří i pije alkohol	13
kouří cigarety	1
pije alkohol	3
nepije ani nekouří	12

Téměř stejný počet chlapců uvedlo, že jejich kamarád pije a kouří (13) a naopak, že jejich nejbližší kamarád nekouří ani nepije (12). 3 chlapci uvedli, že jejich kamarád pije alkohol a jeden žákův kamarád kouří.

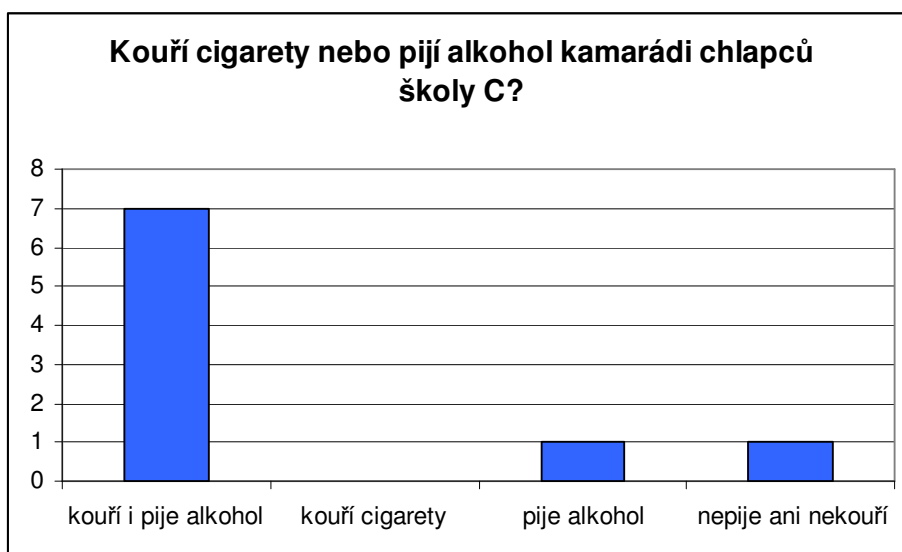
Graf 2/69

Škola B	
dívky	počet
kouří i pije alkohol	7
kouří cigarety	4
pije alkohol	6
nepije ani nekouří	10

10 dívek uvedlo, že jejich kamarád/ka nekouří ani nepije. 6 kamarádek dívek školy B pije alkohol, 4 kamarádky kouří a 7 dívek se kamarádí s dívkami, které kouří i pijí.

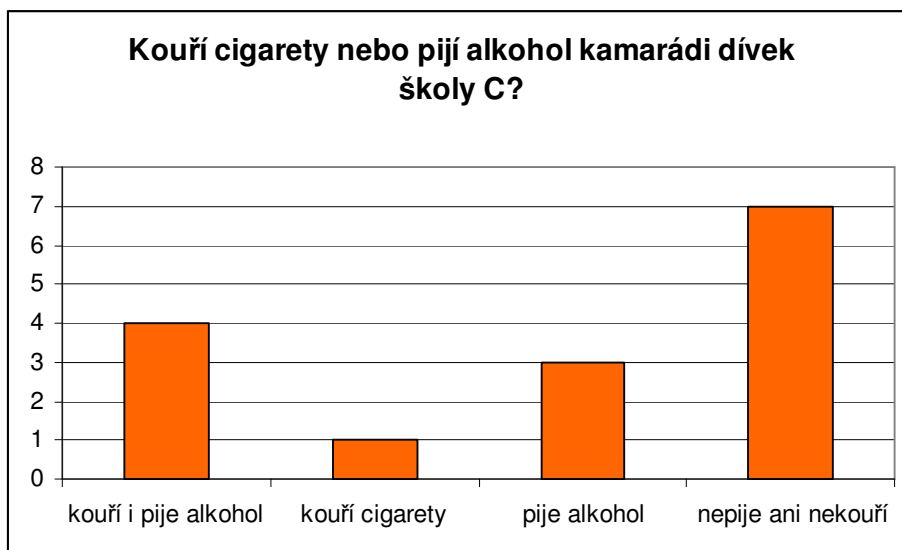
Graf 2/70

Škola C	
chlapci	počet
kouří i pije alkohol	7
kouří cigarety	0
pije alkohol	1
nepije ani nekouří	1

Většina nejbližších kamarádů chlapců mají zkušenost s alkoholem i cigaretami. Kamarád jednoho chlapce má zkušenost pouze s pitím alkoholu, další kamarád chlapce ze školy C nepije ani nekouří.

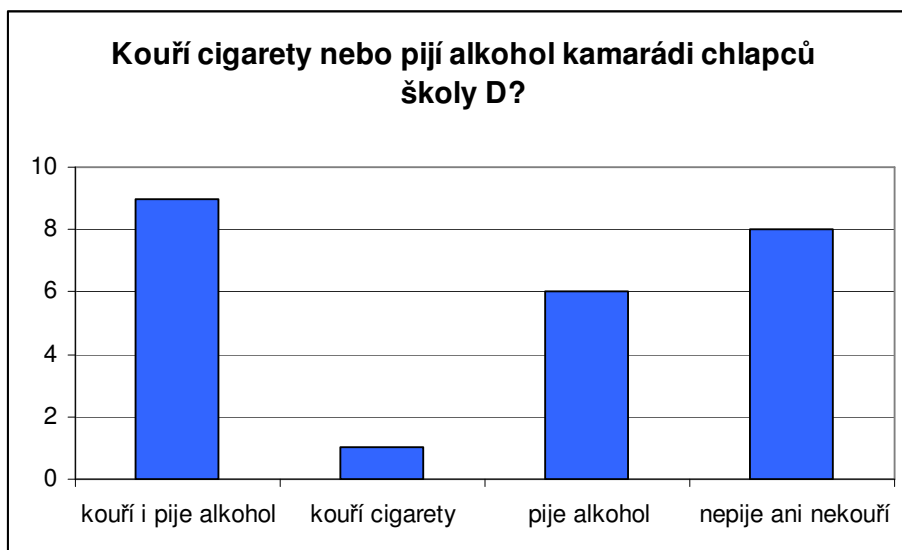
Graf 2/71

Škola C	
dívky	počet
kouří i pije alkohol	4
kouří cigarety	1
pije alkohol	3
nepije ani nekouří	7

Nejvíc dívek (7) uvedlo, že jejich kamarád/ka nepije a ani nekouří. Kamarádka jedné dívky kouří a kamarádky dalších 4 dívek kouří i pije.

Graf 2/72

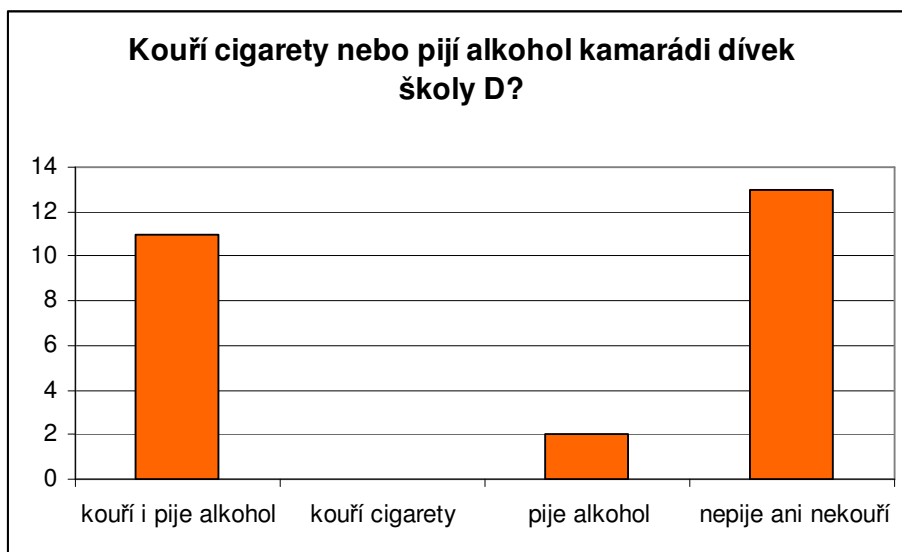

Škola D	
chlapci	počet
kouří i pije alkohol	9
kouří cigarety	1
pije alkohol	6
nepije ani nekouří	8

9 chlapců uvedlo, že jejich kamarád kouří cigarety i požívá alkohol. 1 chlapec má kamaráda, který kouří. 6 chlapců má kamarády, kteří pijí alkoholické nápoje. 8 chlapců vybralo odpověď, že jejich kamarád nepije ani nekouří.

Graf 2/73

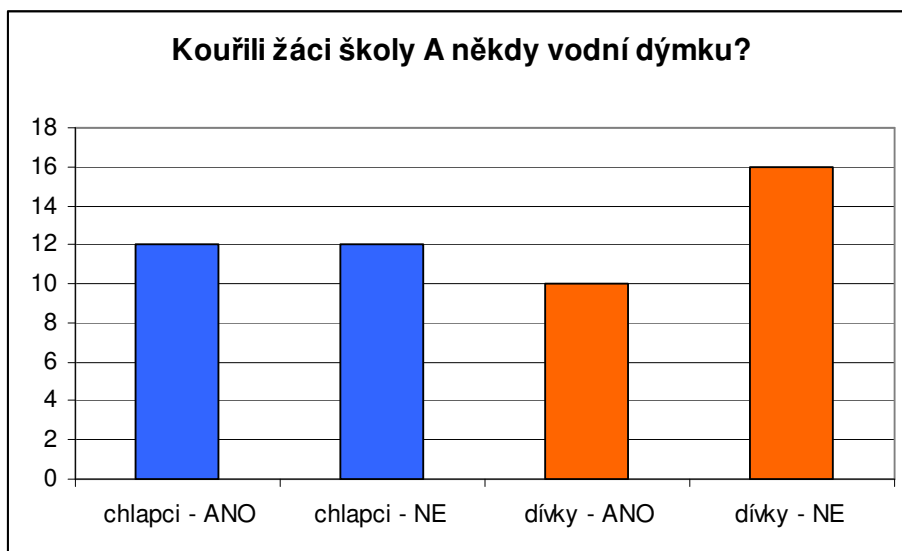

Škola D	
dívky	počet
kouří i pije alkohol	11
kouří cigarety	0
pije alkohol	2
nepije ani nekouří	13

11 dívek uvedlo, že jejich kamarádi kouří i pijí alkohol. 2 dívky mají kamarády, kteří pijí alkoholické nápoje. 13 kamarádů nebo kamarádek školy D nekouří ani nepije.

13.Zkoušel/a jsi někdy kouřit vodní dýmku?

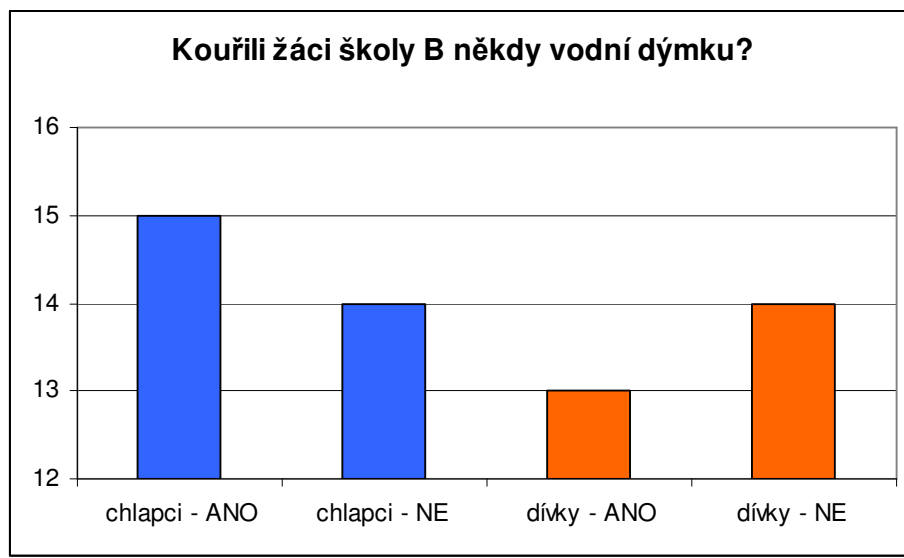
Graf 2/74

Škola A	počet
chlapci - ANO	12
chlapci - NE	12
dívký - ANO	10
dívký - NE	16

Počet chlapců, kteří kouřili vodní dýmku a těch, kteří nekouřili je stejný, tedy 12 chlapců. Z dívek má zkušenost s vodní dýmku 10 z nich. 16 dívek uvedlo, že nemají zkušenost s vodní dýmku.

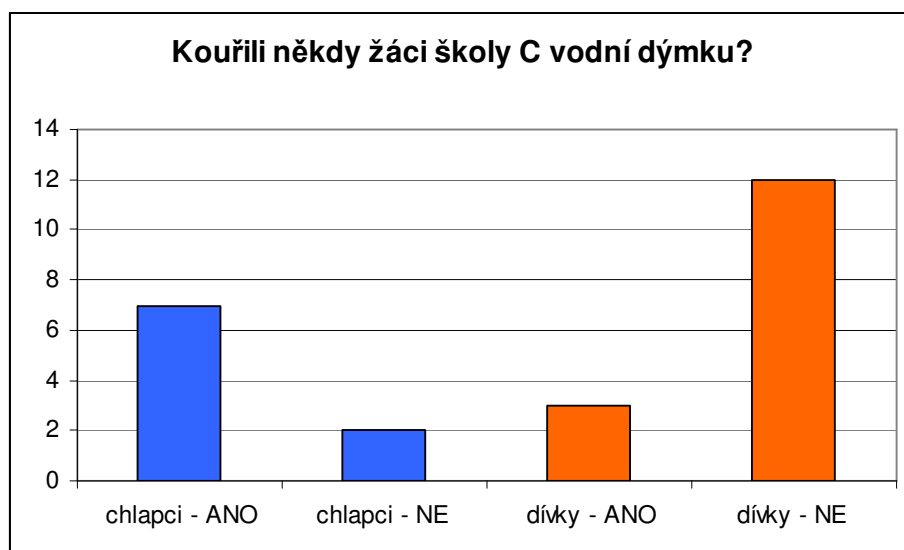
Graf 2/75

Škola B	počet
chlapci - ANO	15
chlapci - NE	14
dívky - ANO	13
dívky - NE	14

U této otázky se chlapci i dívky vydělily na dvě stejné poloviny a rozdíl mezi kategoriemi ANO a NE byl pouze jeden chlapec nebo jedna dívka.

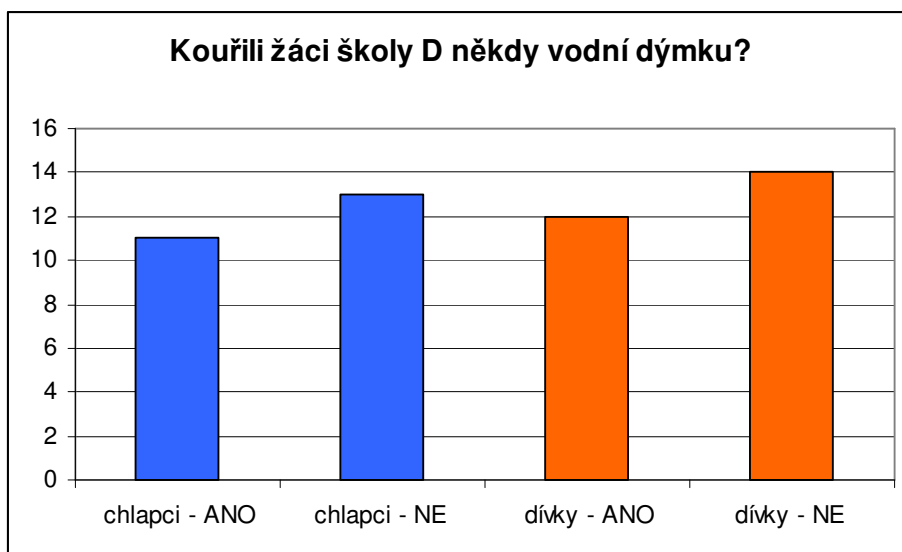
Graf 2/76

Škola C	počet
chlapci - ANO	7
chlapci - NE	2
dívky - ANO	3
dívky - NE	12

Pouze tři dívky z 15ti mají zkušenost s kouřením vodní dýmky, ale u chlapců zúčastněných výzkumu je tato zkušenost větší, většina z nich tabák z vodní dýmky již kouřilo. Jen dva z devíti tuto zkušenost nemá.

Graf 2/77

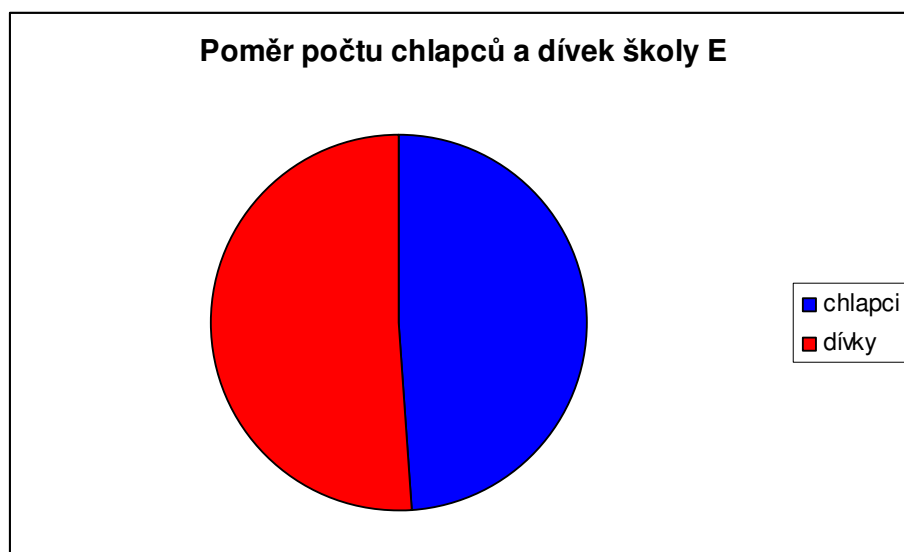
Škola D	počet
chlapci - ANO	11
chlapci - NE	13
dívky - ANO	12
dívky - NE	14

Chlapci i dívky jsou v této otázce rozdělení na dvě téměř stejné poloviny. Rozdíl mezi žáky, kteří kouřili vodní dýmku a ti, kteří nekouřili, jsou jen 4 ve prospěch žáků bez zkušenosti s kouřením vodní dýmky.

Počet žáků školy E účastnících se výzkumu (České Budějovice)

chlapci	dívky	celkem
24	25	49

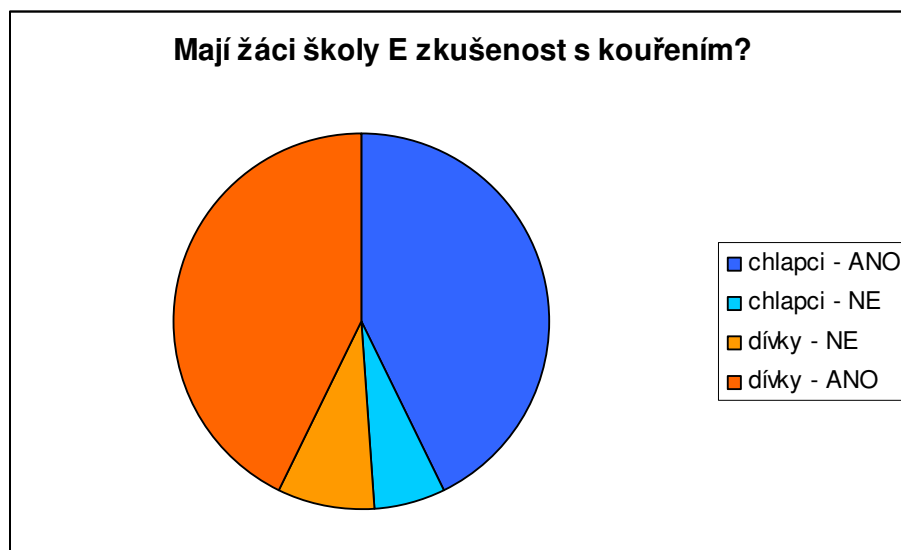
Graf 3/1

Počet chlapců a dívek je téměř stejný. 49% chlapců a 51% dívek.

1. Zkoušel/a jsi někdy kouřit?

Graf 3/2

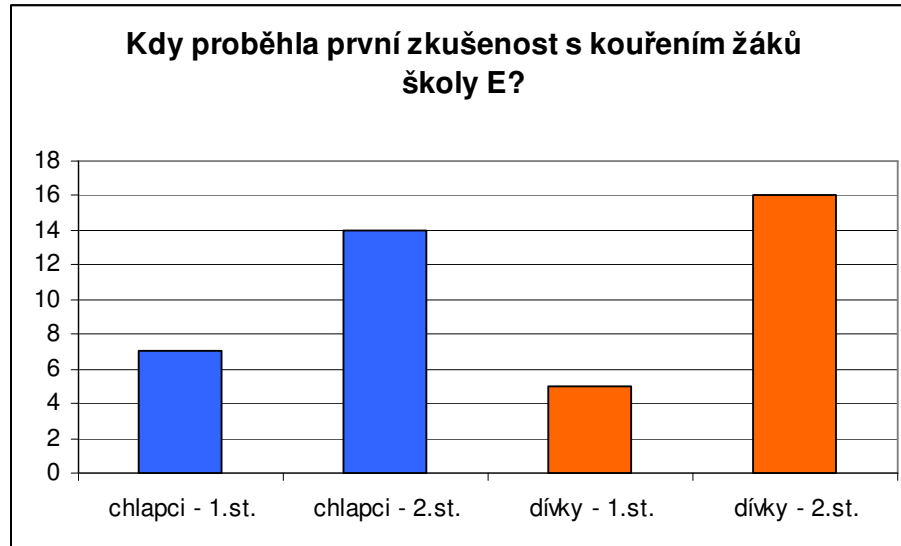
Škola E	počet
chlapci - ANO	21
chlapci - NE	3
dívky - NE	4
dívky - ANO	21

21 chlapců a stejný počet dívek má již zkušenost s kouřením. 3 chlapci a 4 dívky tuto zkušenost nemají.

Jen 14% žáků dosud nekouřilo.

2. Kdy jsi poprvé zkusil/a kouřit?

Graf 3/3

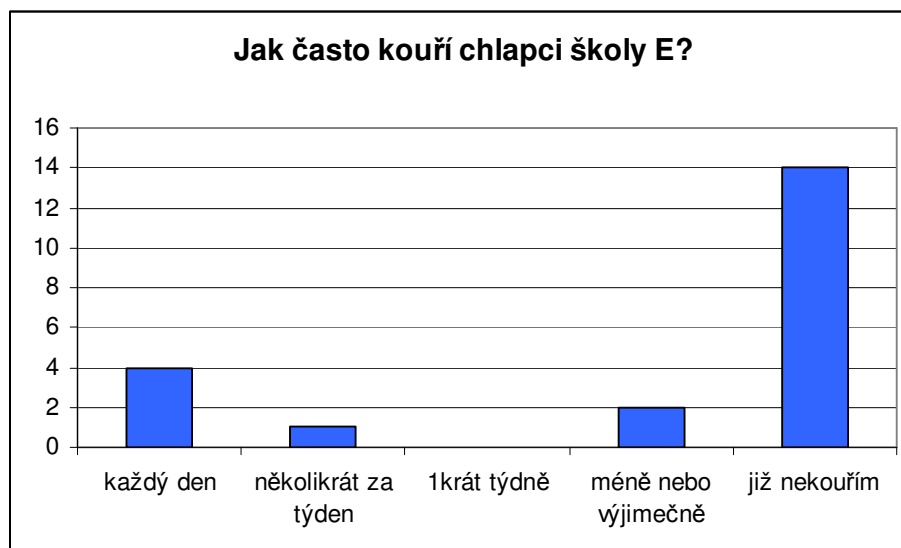

Škola E	počet
chlapci - 1.st.	7
chlapci - 2.st.	14
dívky - 1.st.	5
dívky - 2.st.	16

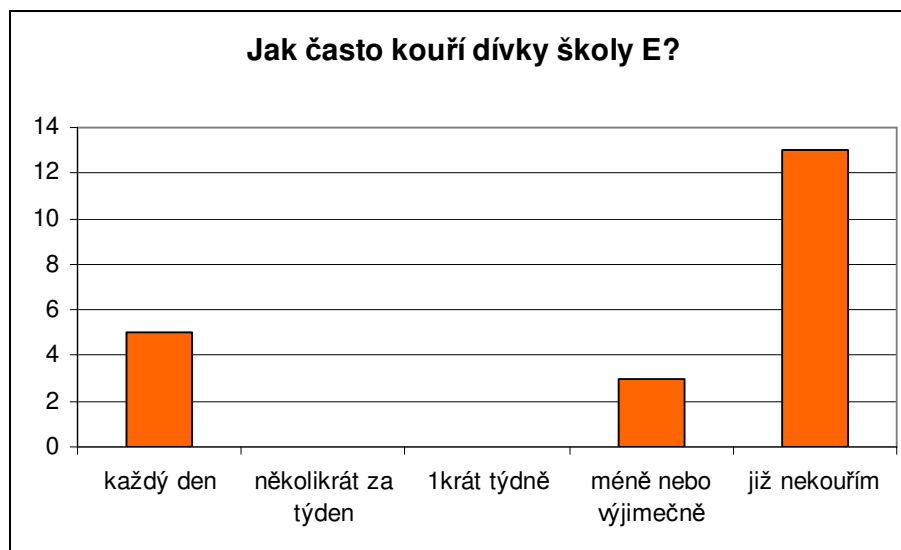
Všichni žáci dokázali určit, kdy poprvé kouřili cigaretu. 7 chlapců a 5 dívek kouřili cigarety na 1. stupni ZŠ. 14 chlapců a 16 dívek na 2. stupni.

3. Kouříš v současné době?

Graf 3/4

Graf 3/5

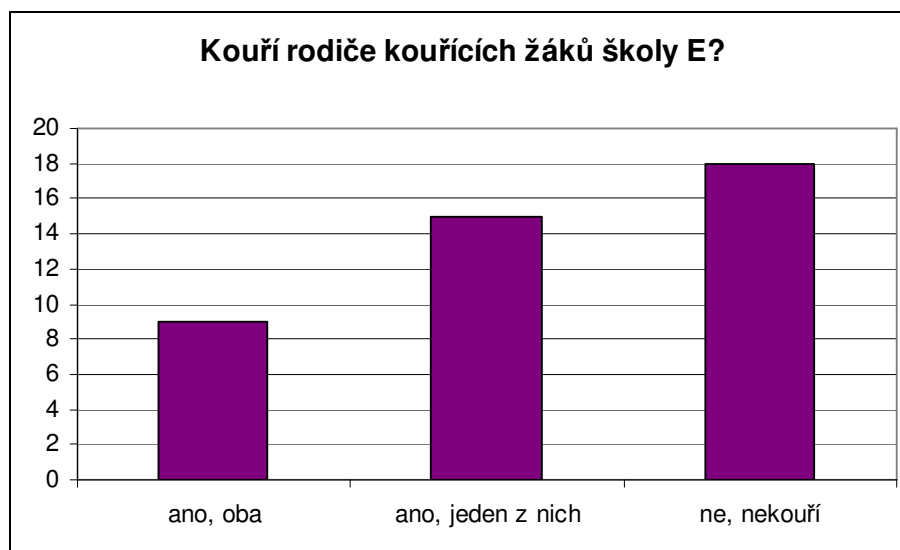
Škola E			
chlapani	počet	dívky	počet
každý den	4	každý den	5
několikrát za týden	1	několikrát za týden	0
1krát týdně	0	1krát týdně	0
méně nebo výjimečně	2	méně nebo výjimečně	3
již nekouřím	14	již nekouřím	13

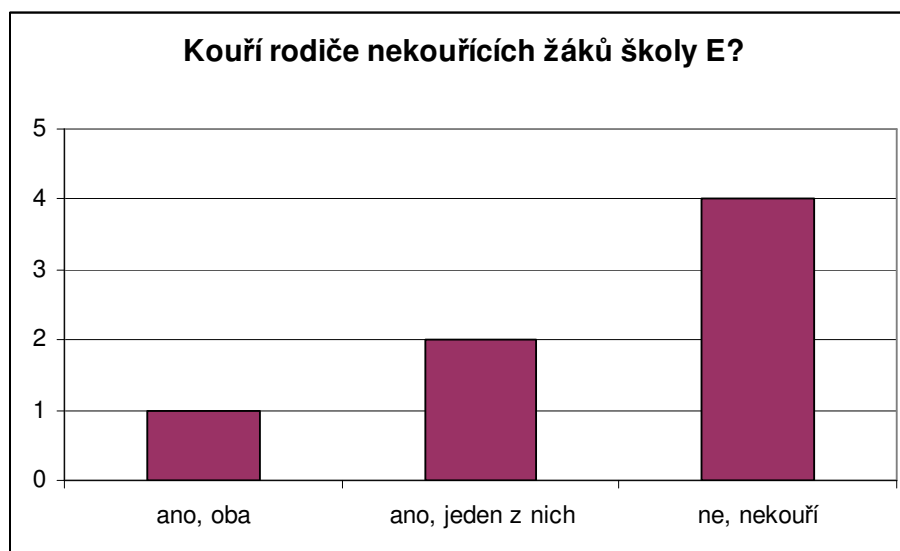
4 chlapci a 5 dívek kouří každý den. 1 chlapec kouří několikrát v týdnu. 2 chlapci a 3 dívky kouří výjimečně. Nejčastější odpověď byla, že zkušenost s cigaretou mají, ale v současné době nekouří. Takto odpovědělo 14 chlapců a 13 dívek.

4. Kouří Tvoji rodiče?

Graf 3/6

Graf 3/7

Škola E			
žáci kouřící	počet	žáci nekouřící	počet
ano, oba	9	ano, oba	1
ano, jeden z nich	15	ano, jeden z nich	2
ne, nekouří	18	ne, nekouří	4

9 žáků, kteří mají zkušenost s kouřením cigaret, uvedlo, že oba rodiče kouří. Jeden z rodičů kouří u 15ti žáků. 18 žáků odpovědělo, že ani jeden z rodičů nekouří.

Žáků bez zkušeností s kouřením je jen 7, tedy malý vzorek žáků. Jeden žák uvedl, že jeho rodiče kouří. Jeden z rodičů kouří u jednoho žáka. 4 žáci vybrali odpověď, že ani jeden z rodičů nekouří.

5. Pil/a jsi někdy alkohol?

Graf 3/8

Škola E	počet
chlapci - ANO	24
dívky - ANO	24
dívky - NE	1

100% chlapců (24) má již zkušenost s alkoholem. Kromě jedné dívky mají všechny žákyně také zkušenost s alkoholickými nápoji.

6. Jaký alkohol jsi pil/a?

Graf 3/9

Škola E		
chlapci	počet	%
vino	11	24
pivo	21	47
destiláty	13	29

Nejvíce chlapců má zkušenost s pivem, skoro polovina z nich (47%) již pivo pila. 29% procent z chlapců má zkušenost s destiláty a s vínem 24%.

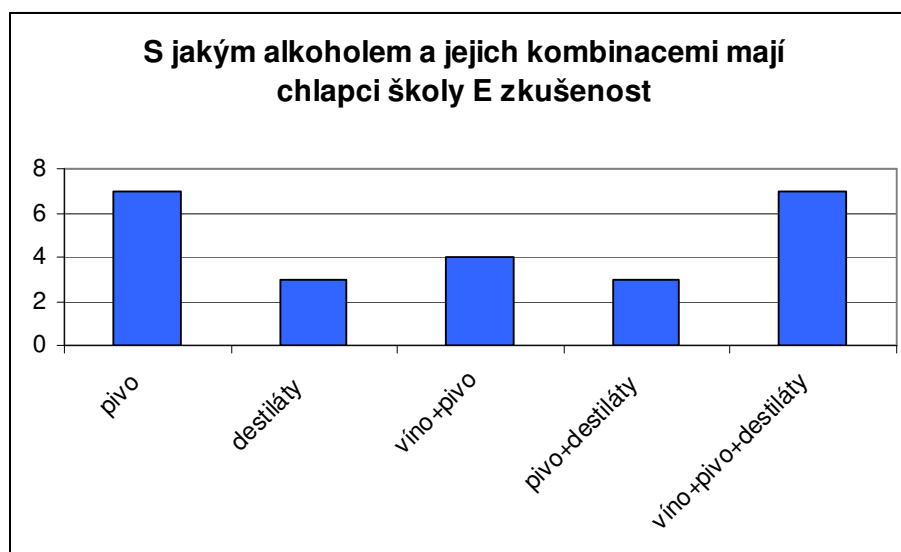
Graf 3/10

Škola E		
dívky	počet	%
víno	20	45
pivo	14	32
destiláty	10	23

Nejvíce mají dívky zkušenost s vínem, pilo ho 45% z nich. Na 2. místě je pivo, které pilo 32% a destiláty pilo 23%.

Graf 3/11

Škola E	
chlapci	počet
pivo	7
destiláty	3
víno+pivo	4
pivo+destiláty	3
víno+pivo+destiláty	7

7 chlapců již pilo pivo a dalších 7 chlapců pilo víno, pivo i destiláty. S destiláty má zkušenost mají 3 chlapci, stejně jako s pivem a destiláty. 4 chlapci pili víno a pivo.

Graf 3/12

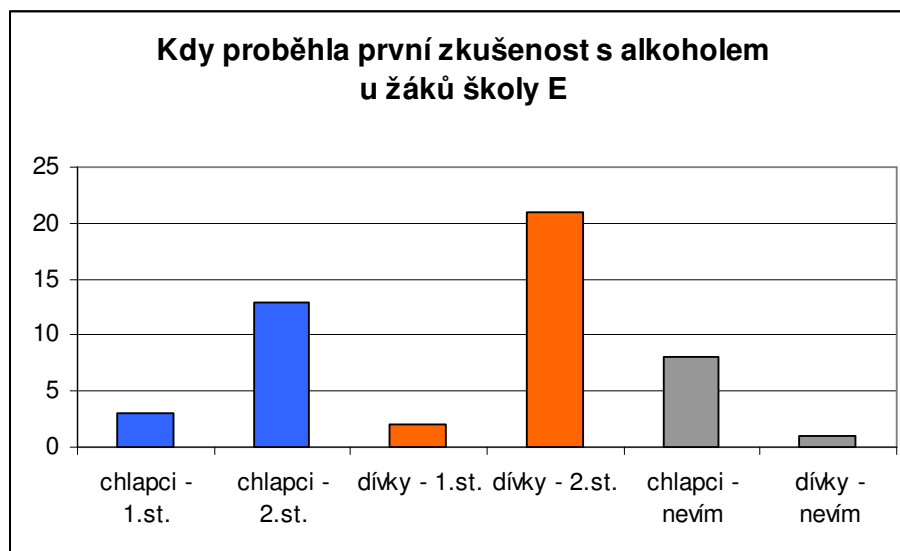

Škola E	
dívky	počet
víno	8
pivo	1
destiláty	2
víno+pivo	5
pivo+destiláty	1
víno+pivo+destiláty	7

Nejvíce dívek pilo jen víno (8). 7 dívek má zkušenost s vínem, pivem i destiláty. Pouze pivo pila jen jedna dívka. Destiláty pily dvě dívky. Destiláty a pivo pila jedna dívka. Víno a pivo pilo 5 dívek.

7.Kdy jsi poprvé pil/a alkoholické nápoje?

Graf 3/13

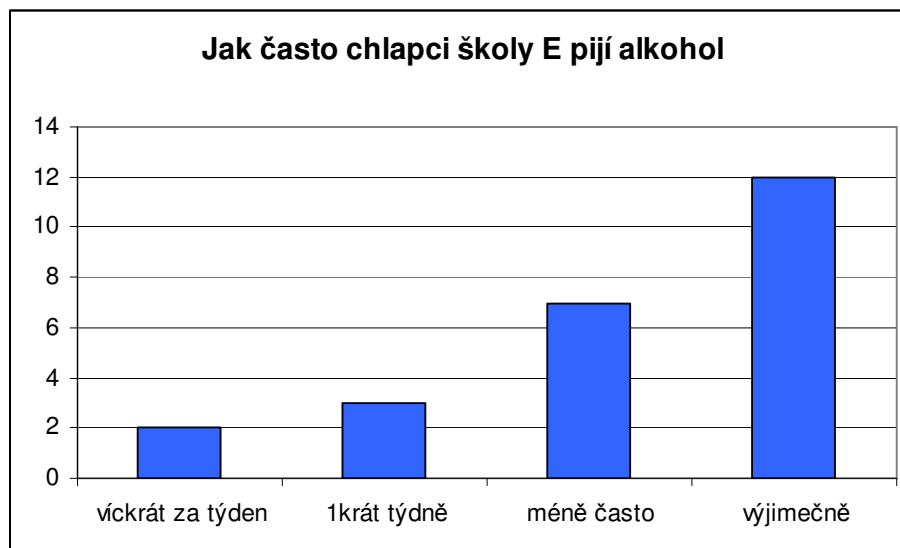

Škola E	počet
chlapci - 1.st.	3
chlapci - 2.st.	13
dívky - 1.st.	2
dívky - 2.st.	21
chlapci - nevím	8
dívky - nevím	1

3 chlapci a 2 dívky vyzkoušeli alkoholické nápoje již na 1.stupni. 13 chlapců a 21 dívek pilo alkohol poprvé na stupni druhém. 9 žáků tuto dobu nedokázalo určit.

9. Jak často piješ alkoholické nápoje?

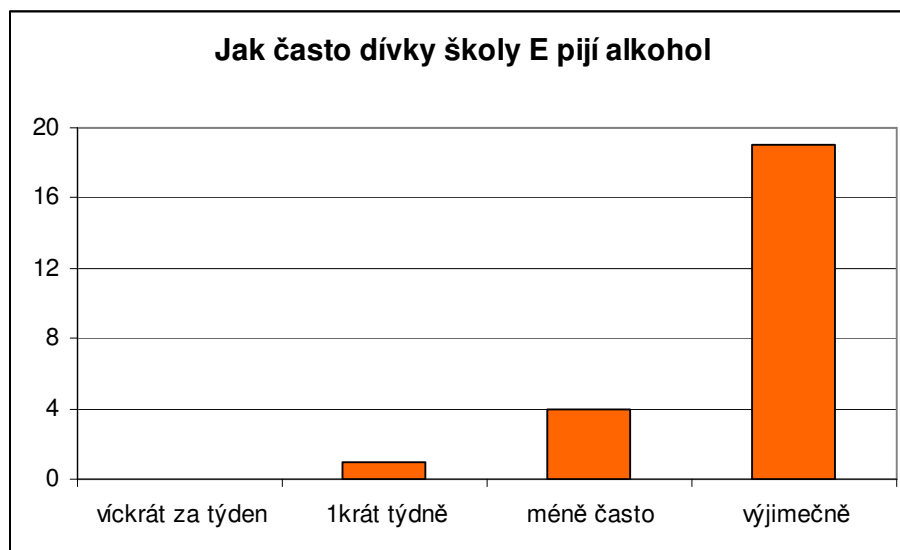
Graf 3/14

Škola E	
chlapci	počet
víckrát za týden	2
1krát týdně	3
méně často	7
výjimečně	12

2 chlapci pijí alkoholické nápoje vícekrát v týdnu. 3 chlapci jednou týdně, méně často než jednou týdně pije 7 chlapců a jen výjimečně pije 12 chlapců.

Graf 3/15

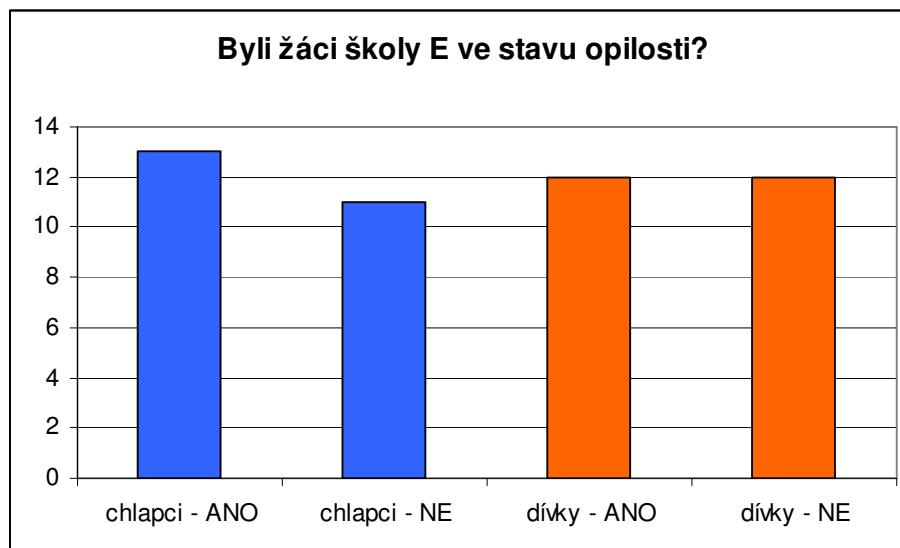
Škola E	
dívky	počet
víckrát za týden	0
1krát týdně	1
méně často	4
výjimečně	19

Žádná dívka nepije alkohol víckrát než jednou týdně. 1 dívka požívá alkohol jednou týdně, 4 dívky méně často a jen výjimečně pije 19 dívek.

10. Byl/a jsi někdy opilý/á?

Graf 3/16

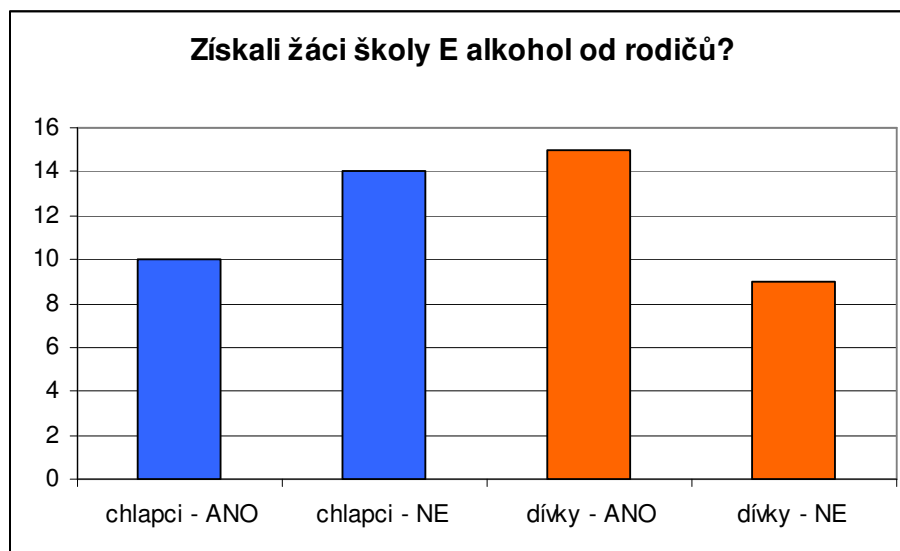

Škola E	počet
chlapci - ANO	13
chlapci - NE	11
dívky - ANO	12
dívky - NE	12

13 chlapců a 12 dívek již byli ve stavu opilosti. 11 chlapců a 12 dívek opilí nebyli. Výsledky byly téměř vyrovnány.

11. Získal/a jsi někdy alkohol od rodičů?

Graf 3/17

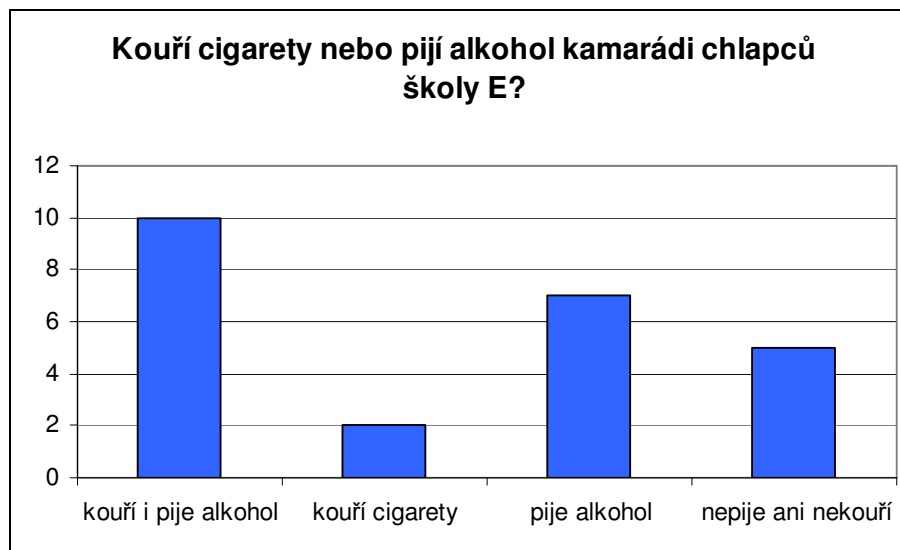

Škola E	počet
chlapci - ANO	10
chlapci - NE	14
dívký - ANO	15
dívký - NE	9

10 chlapců a 15 dívek získalo již někdy alkohol z rukou rodičů. 14 chlapců a 9 dívek nikoliv. U chlapců převažují ti, kteří nezískali od rodičů alkohol, u dívek je situace opačná. Nadpoloviční většina dívek již někdy získala alkohol od rodičů.

12. Pije nebo kouří Tvůj nejbližší kamarád?

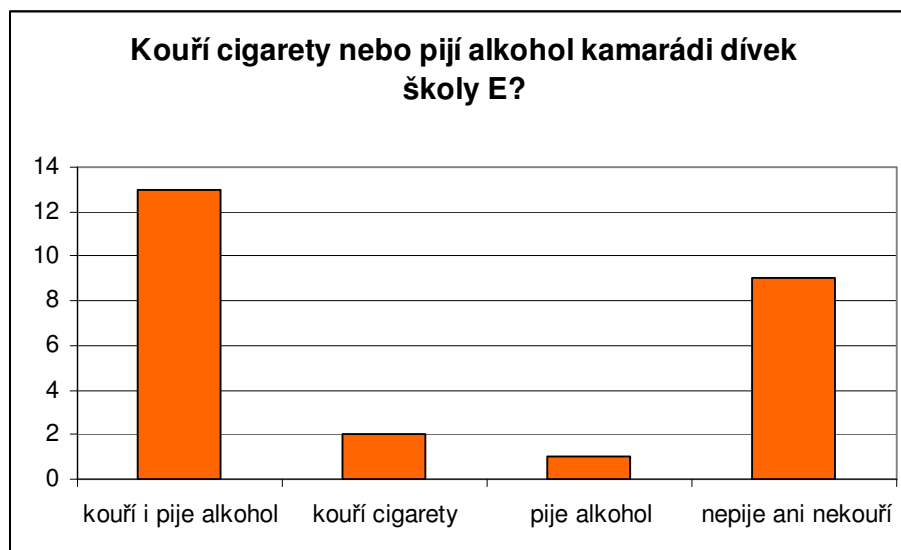
Graf 3/18

Škola E	
chlapci	počet
kouří i pije alkohol	10
kouří cigarety	2
pije alkohol	7
nepije ani nekouří	5

10 chlapců má kamarády, kteří kouří a pijí alkohol. Kamarádi dvou chlapců kouří, 7 kamarádů pije alkohol. 5 chlapců má kamarády, kteří nepijí ani nekouří.

Graf 3/19

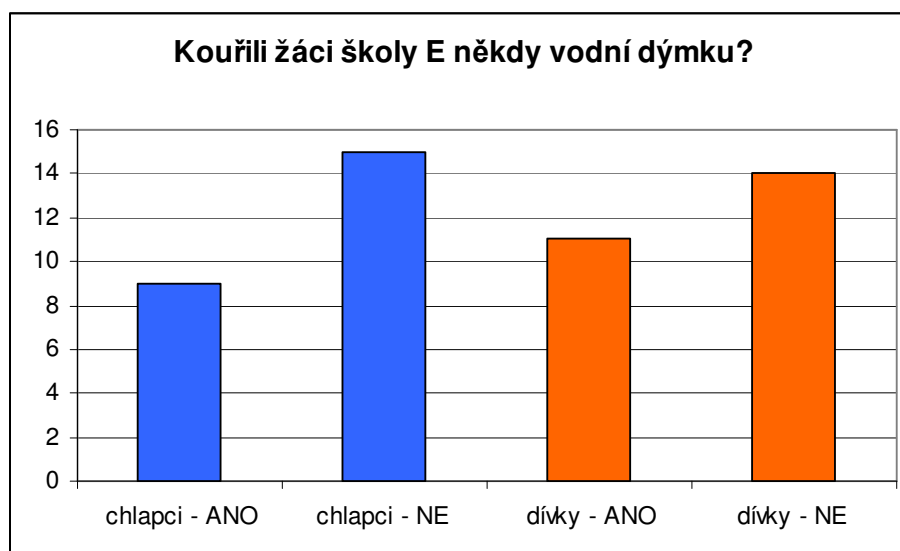

Škola E	
dívky	počet
kouří i pije alkohol	13
kouří cigarety	2
pije alkohol	1
nepije ani nekouří	9

13 dívek má kamarádky (nebo kamarády), kteří kouří i pijí alkohol. 2 kamarádky kouří a 1 pij alkoholické nápoje. 9 dívek má kamarádky, kteří nepijí ani nekouří.

13.Zkoušel/a jsi někdy kouřit vodní dýmku?

Graf 3/20

Škola E	počet
chlapci - ANO	9
chlapci - NE	15
dívký - ANO	11
dívký - NE	14

Převažuje počet žáků, kteří nekouřili vodní dýmku. 9 chlapců a 11 dívek již vodní dýmku kouřilo. 15 chlapců a 14 dívek nekouřilo vodní dýmku.

13 Dotazník Alkohol a kouření

*Dobrý den, jsem studentkou pedagogické fakulty a mapuji zkušenosti žáků s alkoholem a kouřením pro svou diplomovou práci. **Dotazník je zcela anonymní**, proto se nepodepisuj. Prosím, abys uváděl pravdivé odpovědi.*

Děkuji Hana Kotěrová

Své odpovědi zakroužkuj.

Nejprve uveď, zda jsi dívka nebo chlapec.

- a) jsem dívka
- b) jsem chlapec

1. Zkoušel/a jsi někdy kouřit? ANO NE

Pokud je Tvá odpověď NE, přejdi k otázce č.4

2. Kdy jsi poprvé zkoušel/a kouřit?

- a) když jsem chodil/a na 1.stupeň ZŠ
- b) když jsem chodil/a na 2.stupeň ZŠ
- c) nevím

3. Kouříš v současné době?

- a) každý den
- b) několikrát za týden
- c) 1krát týdně
- d) méně nebo výjimečně
- e) nekouřím

4. Kouří Tvoji rodiče?

- a) ano, oba
- b) jen matka
- c) jen otec
- d) ne

-- -- -- -- --

5. Pil/a jsi někdy alkohol? ANO NE

Pokud je Tvá odpověď NE, přejdi k otázce č.12

6. Jaký alkohol jsi pil? (možno více odpovědí) a) víno
b) pivo
c) destiláty = tvrdý alkohol, „panáky“

7. Kdy jsi poprvé pil/a alkoholické nápoje? a) když jsem chodil/a na 1.stupeň ZŠ
b) když jsem chodil/a na 2.stupeň ZŠ
c) nevím

8. Při jaké příležitosti jsi pil nebo piješ alkoholické nápoje? S kým? Kde?
Vytvoř vlastní odpověď. (např. oslava u kamaráda)

.....
.....

9. Jak často piješ alkoholické nápoje? a) víckrát za týden
b) 1krát týdně
c) méně často
d) jen výjimečně

10. Byl jsi někdy opilý? ANO NE

11. Získal/a jsi někdy alkohol od rodičů? ANO NE

12. Pije nebo kouří Tvůj nejbližší kamarád? a) kouří i pije
b) kouří cigarety
c) pije alkohol
d) nepije a ani nekouří

13. Zkoušel/a jsi někdy kouřit vodní dýmku? ANO NE

Děkuji, že jsi věnoval/a čas tomuto dotazníku!!! ☺

Kotěrová, Hana. *Zkušenosti žáků 9. tříd s alkoholem a kouřením na vybraných školách v Pelhřimově a Českých Budějovicích*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Katedra pedagogiky a psychologie, 2009. Vedoucí práce Mgr. Margareta Garabiková – Pártlová

Klíčová slova: závislost – alkohol – tabák – mládež - prevence

---